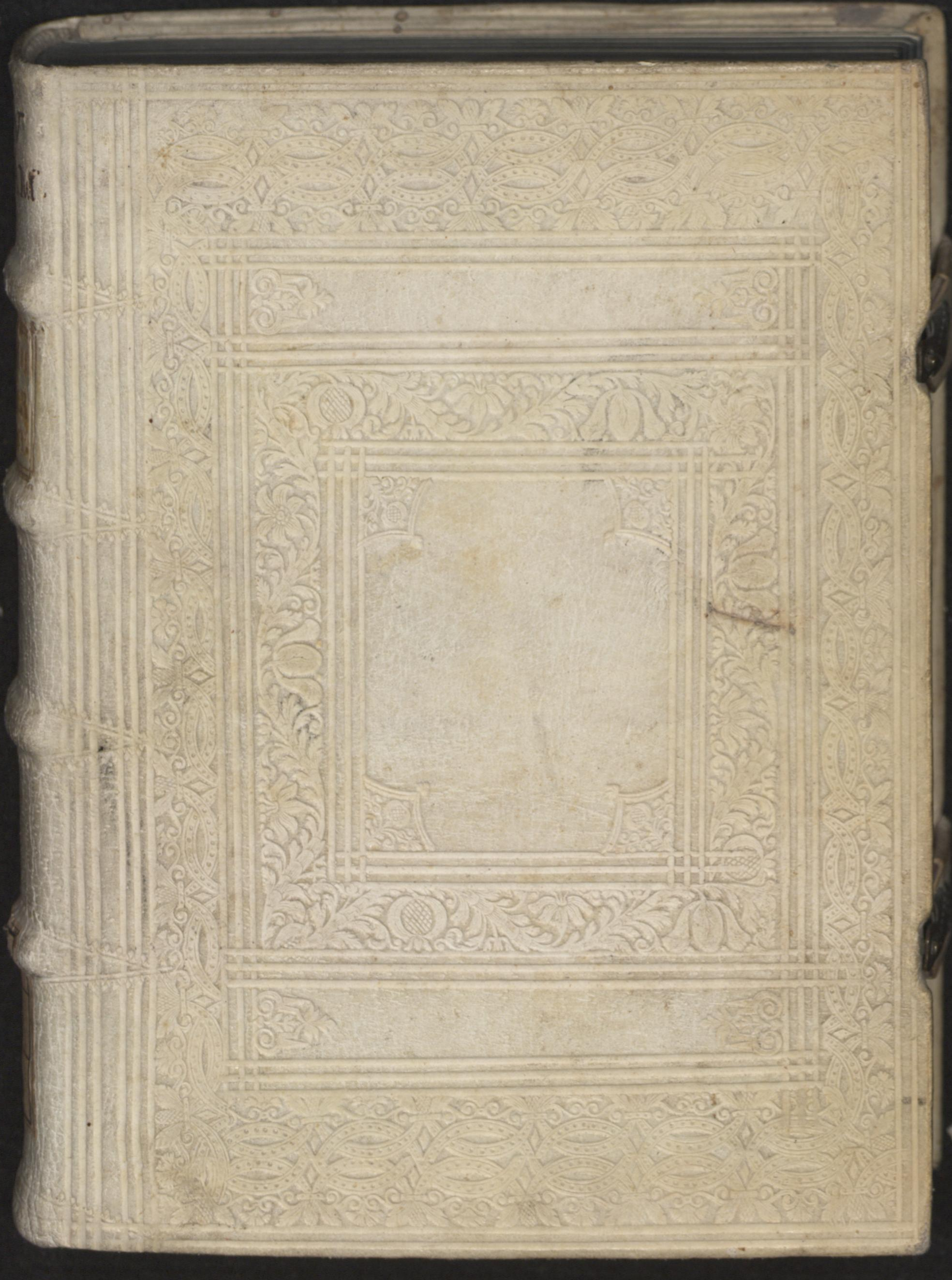

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

XXXIV
SPANEM
1649

SPANHEMII
VINDICIAE
EXERCITAT

7

II
6
387

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

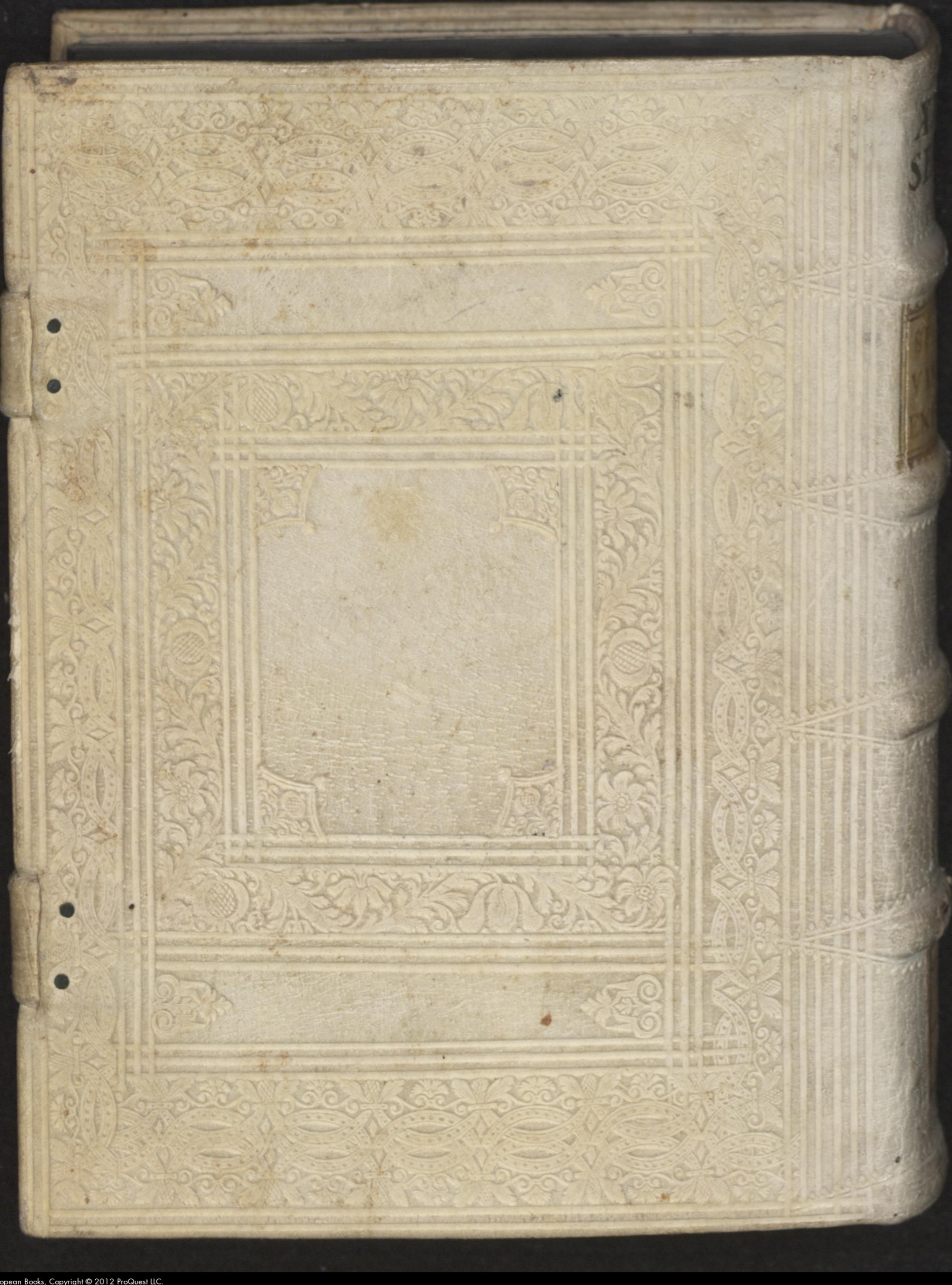

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

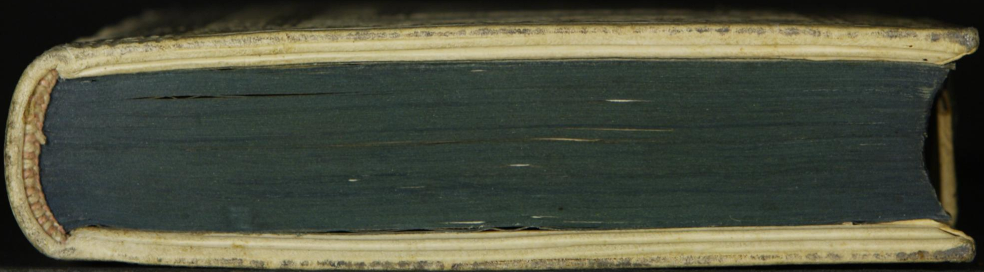

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

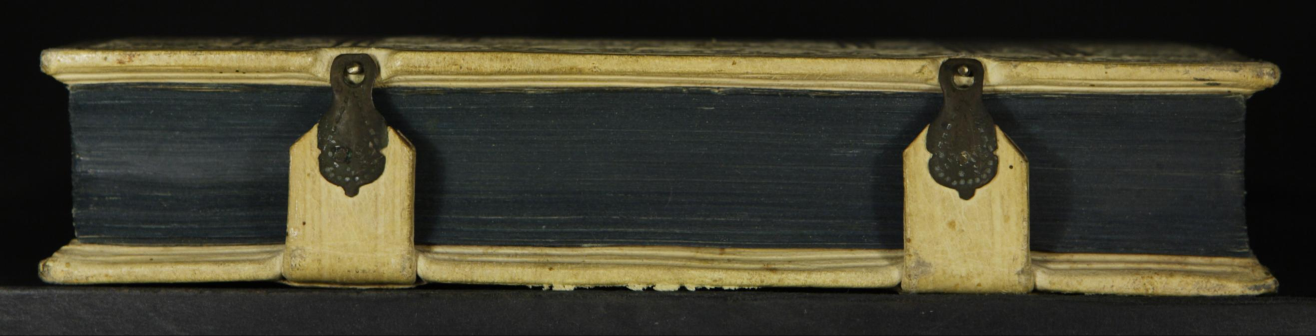

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

~~X~~ 2
LL.3
5.

2. 6. 387.

2 N. 6

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

FRIDERICI SPANHEMII
VINDICIARUM
pro EXERCITATIONIBUS *suis*,
DE GRATIA UNIVERSALI,
Partes Duæ Posthumæ,

Adversus

SPECIMEN ANIMADVERSIONUM
MOSIS AMYRALDI.

Carli *Cum Præfatione* Gennaro: 1736.

ANDREÆ RIVETI.

Accessit

APPENDIX
EZECHIELIS SPANHEMII FRID. FIL.

Ad Criticen Salmuriensem, & Grammaticas tricas.

Apoc. XIV, 13. *Beati mortui qui in Domino moriuntur, à modo, jam dicit Spiritus ut requiescant à laboribus suis, & opera eorum sequuntur eos.*

BIBLIOTH. PUB. FLORENTINAE

AMSTELODAMI,
Apud Ludovicum Elzevirium,
CIↃ IↃC XLIX.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

Ad Reverendos Viros

ECCLESIARUM

Per Gallias reformatarum Pastores,

ANDREÆ RIVETI

PRÆFATIO.

REverendi, doctissimi & præstantissimi Viri, fratres in Christo mihi plurimum observandi.

Non mihi proposueram, hâc occasione, apud vos verba facere, & iterum vos compellare, postquam, nonnullorum artibus, in novissimâ Synodo Nationali Carentoni ad Matronam ante quadriennium ferè, habitâ, procuratum fuit, ut quam ad vos ex officio dederam Epistolam, in Synodo quidem lectam, nec vobis tum ingratam, (ut ex eorum qui interfuerunt relatione didici,) sine responso dimiseritis; sub eo prætextu, quod ex regionibus exteris ad vos missa fuisset; quamvis à viro in Gallia nato, educato, & per annos quinque & viginti inter vos Pastore, nec sine Synodorum vestrarum consensu & permissione, inter regni Franciæ fœderatos Sacram Theologiam profitente. Id sanè mihi mirum fuit visum, quasi extraneus factus essem fratribus meis, & peregrinus Psal.
filiis matris meæ. *Sed ex eo mihi innotuit, quid possent in aulâ fau-* 69. v.
tores doctrinæ de Gratia Universali, & annexis capitibus, *quibus* 10.
hodiè Ecclesiæ nostræ apud vos turbantur: qui cum sensissent me non posse adduci, ut quam, unà cum fratribus omnibus dum in Gallia vixi professus sum veritatem, sinerem, tacitus, oppugnari & immutari, vel, tanquam Euangelio adversam traduci; quam velut solam verè Euangelicam dum apud vos sacro fungerer Ministerio, publicè semper voce & scriptis docui & asserui, nemine tum contrà nitente, sed consentientibus omnibus quibuscum tunc sanctam communionem colui; mihi voluerunt silentium apud vos imponere, ne deinceps, vobis in Synodo congregatis, Rom.
illud iterum inculcarem: Precor, vos fratres, ut speculemini dissi- 16. v.
diorum 17.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

diorum & scandalorum auctores, præter doctrinam quam didicistis & declinetis ab eis. *Hoc eos adhuc malè habebat, quod cum mearum literarum & Considerationum in Synodo præcedente aliquam rationem habuissetis, mihique eo nomine pro vestra humanitate, gratias egissetis, judicârunt è re sua esse, ut penitus à vobis abstraherer; & quod non potuissent à vobis obtinere, operâ delegati Regii qui assidebat, effecerunt, ut deinceps vobis prohiberetur, ne responderetis literis ad vos ex regionibus exteris allatis, ut ea ratione nomen etiam meum, quantumvis Galli, inter exteros comprehenderetur. Cum hoc ita statutum fuisset, & in praxim redactum, statui apud me ab hoc meo officio apud cœtus vestros Ecclesiasticos in posterum abstinere, ne vobis molestiam aliquam crearem, & suspectos redderem neglectæ prohibitionis. Sed, quod omnibus, etiam re & habitatione extraneis, non est prohibitum, illud deinceps in communi possum usurpare, ut publico scripto vobiscum agam, & quod manu mea non licet, præli operâ exsequar, vobis vel seorsim unicuique, vel etiam pluribus unà congregatis, prælegendum. Id in hac occasione fecisset, si diutius ei vitam Deus prorogasset, vir Maximus, Theologus inter Orthodoxos paucis comparandus, & suo merito celeberrimus, extra Galliam quidem natus, sed in Gallia, idque Parisiis, apud consanguineum Pastorem, diu educatus, & in Gallicas Ecclesias benè affectus, nunc* ὁ μακαρίτης Fridericus Spanhemius: *Et ad id faciendum adductus fuisset, ut se apud vos purgaret à criminationibus & contumeliis, quibus eum in præfatione ad vos directâ, voluit onerare, vir quidem doctus & disertus, sed donis acceptis pessimè usus, D.* Moses Amyraldus, *Hypotheticorum hoc tempore coryphæus: qui cum occasionem quæsivisset in illum incurrendi ante aliquot annos, arrepta ansâ disputationis Theologicæ philyra unica comprehensæ, & in Schola Leydensi ad exercitium studiosi unius pro more habitæ, dogmata de quibus autoritate Synodi silentium ei fuerat imperatum, asserere & vindicare, edito libro sine examine & approbatione præviâ, ausus est; meque etiam inscium (&, si scivissem, invitum,) patronum appellare. Quàm provinciam cum suscipere noluissem, inde factum est ut me adversariis suis annumeraret, iisque* acerrimis & infensissimis, *meque eo nomine, pessimè exciperet. Huic accusationi respondi quantum necesse fuit, cum*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

germano fratre meo, etiam mecum impetito. Nec defuit sibi & publicæ causæ, Reverendus & celeberrimus, Petrus Molinæus, *qui in eâ ætate, quamvis plusquam octogenarius, solidissimum* judicium *edidit, vobis brevi communicandum, de* Specimine Animadversionum contra exercitationes de Gratia Universali, *quas Amyraldus in acerba hac & virulenta ad vos præfatione, mille modis cum autore suo infamare conatus est & in hoc suo specimine toto, contemptu, scommatis, sarcasmis, & omni ludibriorum genere dehonestare. Nec vobis, ut spero, hæc mea accusatio iniqua videbitur, postquàm vir Amplissimus in Parlamento Parisiensi senator integerrimus, Amyraldo etiam amicus, cum, quorundam aliorum nomine, conquereretur, quod me contra illam præfationem acrius, ut putabat, defendissem, rationem hanc addebat, quod ab ea Apologiâ abstinere potuissem, quandoquidem, (quod tum nesciebam)* Epistola præliminaris, speciminis, illic, ab omnibus communi consensu, improbabatur. *Alius quidam Reverendus senex, & cujus in ecclesiis nostris laus est pro merito, in ea etiam Provinciâ in qua præcipuos & majoris auctoritatis fautores habet Salmuriensis doctrina, Pastor, sic nuper ad me scribebat*: Tu & ego summum amisimus amicum, cujus obitus nunquam satis poterit deplorari, & qui privatim majori me dolore afficit, quàm ullius quem unquam amiserim, Spanhemium nempe. Sed hoc minimum est, si cum nostra conferamus, jacturam quam Ecclesia Dei universa perpessa est, Lugduno-Batava nominatim cum tota Academiâ. Deus velit quam ipse fecit ruinam reparare, & aliquem suscitare dignum, qui tanto viro succedat, quique in doctrina sua æquè sit Orthodoxus. Non excesserunt duo menses, ex quo ad me scribebat, Vindicias suas esse sub prælo, mittebatque per studiosum quendam tuam Synopsim, & Apologeticam Epistolam tuam & fratris tui. Valdè doleo, D. Amyraldum occasionem dedisse multa detegendi quæ taceri poterant, & Præfationem ejus magis satyricam, & minus Christianam, quàm ulla quæ à longo tempore, ab ipsis maximis veritatis hostibus typis edita fuerit, plurimos adversus eum exacerbâsse, quod ei etiam non dissimulavi. *Ex his posteà judicavi*

 pluri-

plurimos esse ex iis ad quos præfatio illa directa fuit, qui idem cum istis senserunt, adeoque necessarium non esse pluribus adversus eam, apud vos, amici defuncti candorem & honorem, cum nostro, tueri. Sed cum vir ille sanctissimus, quem cum longius abessem, decumbentem videre non potui, eique in extremis inservire, à filio meo qui ex viciniâ Hagiensi jussu meo accurrerat, ut ei à me fraterna omnia deferret officia, petiit inter alia, ut posthumum suum opus, quod se bonâ cum conscientia suscepisse testabatur, seque cum ea quam in eo defenderat doctrinâ coram Christo comparere velle, quodque ex parte præcipuâ jam typis descriptum erat, parente suo orbatum, in tutelam meam reciperem, & in publicum prodiens, judicio meo, & mea commendatione comitarer: Id ego non potui nec debui fratri & amico intimo, cum quo toto hoc tempore quo apud nos vixit, eam contraxi amicitiam, qualis nulla major esse potest inter fratres consanguineos, officium denegare. Itaque, cum apud vos accusatus fuerit, alios deligere non opus fuit apud quos vel ille scripto causam suam ageret, vel ego lucubrationem ejus in eum finem susceptam, dijudicandam sisterem. Cui video id accidisse, ita disponente Deo, quod postremo Operis Aurelii Augustini, Pelagianismi olim flagelli, in quo tunc occupatus erat, adversus arrogantissimum juvenem Iulianum Pelagianum, Eclonensem Episcopum, pro defensione libri sui de Nuptiis & concupiscentia, *civitate Hipponensi in qua senex degebat à Vandalis obsessa. Cum enim ibi diem obiisset suum, reliquit* opus *illud* imperfectum, *quod diu latuit, & nostro tempore, è latebris erutum, se videndum præbuit, & orthodoxis lectoribus admirandum, in duobus relictis libris. In hac collatione dispar est ratio,* 1. *Quod Augustino seni res esset cum Iuvene; & quod ejus opus diu in Ecclesia mansit incognitum. Frater autem ille noster commissus fuit cum coætaneo, & à Deo nobis sublatus in ea ætate in qua, juxta naturæ cursum, potuisset nobis diu superesse: Et quod hæc illius posthuma lucubratio præli beneficio in publicum paulò post ejus obitum proditura est. Sed huic nostro amico id cum Augustino commune fuit, quod causam gratiæ quæ* est causa Dei, *ageret, contra* inimicos *veræ gratiæ,* latentes sub laudibus naturæ; *& quod in illo certamine diem suum clauserit. Quod ei cum adversario lis fuerit admodum immodesto, eumque non minus superbè calcante,*

te,

te, quàm is, qui jactabundus hæc profert proſtrato & jacenti adverſario pedibus non inſulto, quod tamen facere poſſem. *Quod facit cum negat ſe facere. Quod ſi noſter hic nactus ſit adverſarium doctum & diſertum; Is qui Auguſtinum ſuperbè calcabat & juveniliter ei inſultabat, ac probris omnibus onerabat, non vulgaris eloquentiæ atque ingenii acuminis, & promptitudinis laude, (ſi benè illam applicâſſet) commendandus ſuo merito fuiſſet. Nollem tamen in omnibus cum illo noſtrum Antagoniſtam conferre, quamvis in doctrinâ de peccato originali ejus argumenta recoquat, cum ſuis collegis: In alia enim* de gratia univerſali omnibus & ſingulis, etiam qui de Chriſto nihil audiêrunt, *ad ſalutem ſufficiente, quamvis naturam convertat in gratiam, & creaturarum prædicationi nimium tribuat; non tamen eo uſque proceſſit, ut* gratiam electionis *particularem rejiciat, vel eam directè obſcuret, ſed tantùm per periculoſas conſequentias: nec multum abeſt à Iuliani methodo, ſi criminationes, & convitia ſpectemus, ut ex ſcriptorum collatione cuivis patere poteſt. Illud præterea obſervatione dignum eſt quod quantumvis noſtri hypothetici, ſe à Pelagianiſmo remotiſſimos affirment; id etiam faciant qui, noſtro tempore, inter Pontificios Pelagianiſmum renovant: quibus alii qui in contrariâ ſunt Auguſtini ſententiâ, rectè & appoſitè hoc regerunt:* tantam eſſe inter errores Pelagianos connexionem, ut ſi vel unica Pelagiani dogmatis tenuiſſima extremaque fibra, quam vix oculis aſſequaris lynceis, reſervetur, tota ſuperbiſſimi illius erroris moles, cum omnibus dogmatum peſtiferorum ramis, reviviſcat, *quod voluit Proſper cum diceret* totius illius hæreſeos ſummam ſub exigua parte tegi,

Pag. 107.

De qua plena mali labes, renovetur, & omne
Commenti corpus per ſingula membra reſurgat.

De ingratis Cap. VIII.

Si enim Pelagio tantillum detur, danda ſunt omnia; uſque adeo, inquiebat Ianſenius, ut qui unicam anguis illius mortui palpitationem, quovis verborum præſtigio, vel erroris minus perſpecti fuco, deluſus, in ſinu foverit, omnem illam veram gratiam extinguere, veram pietatem interficere, peccatum originale tollere, ſcandalum crucis evacuare, Chriſtum ipſum abjicere, ſupremæque ſuperbiæ thronum, velit nolit, erigere convincatur.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

De Grat. Christi c. 17.

Hîc maxima cautelâ est opus. Poterat, *inquit Augustinus*, Pelagius se latebris obscuritatis hujus involvere, ut etiam iis quæ à S. Ambrosio conscripta posuimus, consentire se dicat, & ea se quoque sentire proclamet, semperque sensisse: atque ita singula conetur exponere, ut etiam ejus sententiæ convenire credantur; *Ita hodiè fit in verbis Calvini, Martyris, Buceri, & aliorum, ut nisi quis diligenter attendat, periculum est ne decipiatur. Id etiam experta est Ecclesia Christiana, ab eo tempore quo controversiæ illæ fuerunt à Pelagio motæ. Nam cum dogma illud tandem cum autore, qui sæpius suos examinatores fefellerat, & absolutus fuerat ab hæresi, damnatum fuisset,* Corpus commenti resurrexit *in illa parte quam Semipelagiani, aliis partibus rejectis, retinuerunt, illaque ipsa posteà per varias Synodos, & in ipsa Ecclesia Romana per ipsius Episcopos rejecta, subinde tamen se erexit, à magnis etiam, suo seculo, viris suscepta; quales fuerunt in Germaniâ Rabanus Maurus cum suis; & in Galliâ, ad octavum usque seculum Hincmarus Rhemensis Archiepiscopus cum sua Synodo. Adversus quam Ecclesia Lugdunensis cum Episcopo suo Remigio stare necesse habuit, & Synodos opponere Synodis in causa Goteschalci Presbyteri, malè propter Augustini doctrinam mulctati, ut ex ejus Orthodoxa confessione patet, quam ex manuscripto edidit, cum tota illa Historia, à se summo cum judicio collectâ, vir magnus Iacobus Vsserius, ab hostibus gratiæ, & patriæ suæ, ejectus, & dignitate Archiepiscopatus Armachani, in Hibernia, dejectus. Adeò tenax est pix illa, ut quem semel attigerit, vix unquam sine inquinatione dimittat. Hoc etiam nostro tempore testantur acerbæ contentiones in regno Pontificio, quæ ante multos annos exortæ, quantumvis habeant quem supremum controversiarum judicem agnoscunt, & summum in tota Ecclesia Monarcham, qui sæpè dictis tumida æquora placare conatus est, & scriptis eristicis modum imponere, nondum potuit impetrare, ut* Molinistæ, *quos vocant*; Iansenianos, *qui alibi, sed maximè in hoc vicino Belgio, in præcipuis Academiis & Norbertinorum cœnobiis & Augustini, quos vocant, Eremitarum, conventibus, à doctrina Augustini quam suam esse profitentur, dejicerent, efficerentque ut ab eâ vel latum quidem unguem discederent; frustrà connitentibus Iesuitis, adversus Augustinum & ejus sequaces. Libri enim etiamnum circumvolant, in quibus* Petavius

Iesuita,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

Iesuita, & personatus quidam Ricardus *in eos fœdè debacchantur; Hic quidem sub aliena larvâ, Petavius autem aperto Marte, ille ipse cui hactenus pepercit Amyraldus, ab eo provocatus, in suis fratribus persequendis nimium occupatus. Is* Ianſenium *quantumvis olim Episcopum, mortuum lacerat, tanquam* hebetem, veternoſum, attonitum, ſtupidum, amentem, inſanum, noctuarum more cæcutientem, talpis cæciorem, minus quàm præditum ratione animans, ſine ſenſu communi & judicio, Calvini aſſeclam, Calvini germanum, cujus intolerandi errores, incredibilis inſcitia & ſtupor, cujus os durum, frons nulla, portenta errorum, opiniones portentificæ, canoræ nugæ, interpretationes malicioſæ, calumniæ inſidioſæ, ineptæ fabulæ, inſulſa novitas, peregrinæ merces peſtilenti halitu afflatæ. *Qui* verò eum ſequuntur, eidem, Manichæorum luto & peſte involuti ſunt, libertatis everſores, liberi arbitrii corruptores, homines ineptiſſimi, novæ libertatis architecti, amore novitatis excæcati, ſemi-catholici, Calviniani graculi, imò Calvino deteriores & abſurdiores. Qui ut πελχῖνες & malo ſpiritu afflati ſomniant, à quibus mens, judicium communiſque ſenſus avolârunt. Quorum doctrina imperita, & profana novitas, indoctæ fabulæ, labes, & flagitia novæ doctrinæ, arcana inauditæ ab omni ſeculorum memoria ſapientiæ, abſurda & ridicula omnibus mortalibus, paulum ſupra pecudem ratione utentibus, quæ nemo niſi conſummatus Stoicus, poſſit abſque riſu & ſtomacho audire; Denique, quorum tam portentoſa de libertate ſententia, ut ex ea multiplicium errorum ſeges, ac fidei totius, imo naturæ humanæ pernicies, ac rerum omnium perturbatio ſequatur. *Hæc & ſimilia ex Petaviano de libero arbitrio libro, collegit qui ſub nomine* Vincentii Lenis, *egregiè Petavium & Ricardum dedolavit Lovanii, cui inter alia hæc repoſuit:* Quis te genius, mi pater, à mente tua ſic derepente alienavit? Quis in Reverendiſſimum illum Antiſtitem, & fideles Auguſtini diſcipulos ſic efferavit? Ira, ſine dubio, ira & ægritudo animi, idque ut ægros ſolemus, miſeratione potius quàm aſpera caſtigatione toto hoc libello tractabimus, ut duo pariter inſaniamus. Scio quid repoſiturus ſis, Epiſcopum illum incœpiſſe, & Molinas tuos, Suarez, Vaſquez, Valentias, Leſſios, alioſque veſtri or-

dinis Theologorum apices ab eo malè habitos esse, & ideo ne quid deberes par pari retulisse. *Nempe hoc Petavium coquebat, quod Iansenius* Erroris Massiliensium, *& quorundam recentium, nempe supra memoratorum Iesuitarum* Parallelum *confecerat, per quinque capita, & notas octoginta, quibus Molinistas reos fecit, omnium errorum, quibus olim Semipelagiani Orthodoxis negotium facessiverunt: quæ* NOTÆ *si conferantur cum plerisque placitis, objectionibus, & annimadversionibus Salmuriensium, & qui eorum doctrinam sectantur, reperietur non ovum ovo similius esse; & ex eodem fonte vel lacuna hausisse utrosque; ut mirum non sit eorum antesignanum in nos irruere potius voluisse, quam in Petavium incurrere: cujus hæc sunt verba libro de hæresi Pelag. cap.* 10. Evidens esse, eos qui efficientiam gratiæ proximè in solam derivari intelligentiam, ac per eam in voluntatem trajici putant, procul à Pelagiani vel Semipelagiani, contagione erroris abesse. *Quæ ipsa est pura puta doctrina Salmuriensis, ut ex eorum scriptis apparet. Quid autem ad hæc Vincentius lenis?* Quid aliud, *inquit*, volebat Pelagius, dum ajebat, Doctore tantùm ad implendam legem, non adjutore opus esse, doctrina & luce intellectus, non inspiratione dilectionis? Aut explicet Petavius, qua viâ efficientia illa gratiæ ab intellectu in voluntatem, sine immediata charitatis inspiratione trajiciatur. Nisi enim hoc secundùm doctrinam Ecclesiæ Orthodoxam faciat, omnium ferè quæ Augustinus libro de Gratia Christi in Pelagio damnat, approbator, & plurimorum dogmatum, quæ in Synodo Arausicana adversus Semipelagianos stabilit, eversor est manifestus. *Ricardus autem Iansenianos appellat*, calumniarum Architectos, homines exhausti pudoris, novam Libertinorum nationem, qui hæreticorum nugas & flagitia deosculantur, qui rancidas & stramineas responsiones ab hæreticis mutuantur. Qui nihil volunt nisi quod hæreticorum sit. Qui nihil de se proferunt, sed hæreticorum latrociniis splendent &c. Quorum coriphæus plus Augustinum in Calvino, quàm in Augustino legit. Qui Deum crudelem, immanem, & perfidum facit &c. *Hæc ideo hîc descripsi, quia tales libri non ubique prostant, ex quo eorum inhibitio facta est Romæ, instantibus Iesuitis; ut simul ostenderem, unde apud nos tam hîc, quàm posteà in Galliâ, hæc contagio serpserit, si qui sint ex Pontificiis qui*

nostri

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

nostris malis insultent, & vulnus nostrum ungue exasperent, noscant se domi habere quod agant, nobisque hoc nomine, molesti non sint: nec putent ex aliquorum intemperie vel novandi libidine, dissidium illud ita in nervum erupturum, ut inde schisma, quod Ithaci velint, oriatur & religionis quam in confessionibus Ecclesiarum nostrarum Regibus nostris exhibitis professi sumus, talis accidat mutatio, quâ non facile dignoscantur ab aliis, qui sub Edictorum Regiorum fide, inter nos Deo serviunt ex verbi Dei præscripto, in omnibus reformatæ Religionis fundamentis. Invigilandum tamen vobis ne longius serpat hoc malum, & augeantur dissidia; ac eorum audacia coërceatur, qui nullis hactenus repagulis retineri potuerunt, quominus fræna laxarent suæ curiositati, & unâ ex Academiis occupatâ discipulos, suarum opinionum tenaces post se abstrahant. *Quantum verò in eo sit periculi, & quales à talibus magistris sperari possint, eventus jam in multis docet, quorum nonnulli, ut audio, super defuncti optimi Dei servi fossâ, insolenter tripudiant, optandumque fuisse dicunt, ut ante triennium fatis concessisset, quod tamen eorum magistro nollem adscribere. Sed hæc deinceps vestræ curæ sunt committēnda, qui non ignoratis quid in his provinciis olim acciderit, postquam in ipsis Academiis in factiones itum est; & quàm difficulter malo, cui ab initio non satis fuit præcautum, salutaris postea medicina potuit adhiberi; iis non auditis, qui de horum novissimorum temporum periculis cavendis, sapienter & opportunè monebant. Existimârunt nonnulli talia, quæ in cultu publico ordinario nihil mutant, cum eis non obsistitur spontè effluxura, & amissâ novitatis gratia, facile cessatura, quamvis nemo se opponat, nec desunt viri boni qui etiamnum ita judicent. Et fortè iis calculum nostrum possemus adjicere; si in una aut altera Ecclesia, privati quidam talia molirentur. Sed alia est Academiarum ratio, in quibus tanquam in seminariis educantur juvenes, qui posteà Ecclesiis commendari debent: ex quibus velut ex equo Trojano, (quod olim dictum de Isocratis ludo) innumeri dicendi Principes exeunt; à quibus posteà manant, si sua abutantur facundia, & novis doctrinis imbuti ad docendum, publicè admoveantur, aquarum corruptarum fluenta, totas regiones inundantia. Inde querelæ mutuæ; inde dissidiorum ampla seges, inde suspiciones graves, inde nunquam finiendæ lites, dum ex una in aliam, contradicendi studio, fit illapsus; donec tandem ad extrema deveniatur. Quarundam itaque apud vos Synodorum Provincialium non possum improbare sollicitudinem, quæ suis ad Nationalem dele-*

gatis in mandatis dederunt, ut procurarent eos qui eorum juriſdictioni ſubſunt, deinceps gravi cenſurâ notari, ſi ſcriptis eriſticis vel mutuò ſe provocent, vel aliis provocantibus etiam exteris, ſuper his quæſtionibus reſpondeant, omnibuſque ſilentium imponatur ſuper iis controverſiis de quibus hactenus litigatum eſt, etiam ab extraneis laceſſitis. Viderunt enim viri prudentes, quo animo ii, quos tenebat ſcribendi cacoëthes, cum iis prohibitum fuiſſet ne quicquam ederent in poſterum in talibus; ſub Synodi finem per ſuos fautores tam enixè petierint, (qui videbant ſe claſſicum ceciniſſe, & exteros provocâſſe) ut liceret ſi quis ex illis eis reſponderet injuriam propulſare quam ſibi inferendam putabant, ſi ii, quos publicè impetiverant, aliquid eis reponerent. Quod cum obtinuiſſent, ſub hac tamen conditione, ut Synodus Andegavenſis, cui Salmurienſis Academiæ inſpectio demandata erat, prius inquireret an id neceſſarium foret; deinde non prius editionem ſcriptorum permitteret, quàm ex ipſa Synodo ad id delegatis, commiſſum fuiſſet eorum examen & approbatio. Sed fruſtrà hæc omnia. Qui enim noverat paucos eſſe in illa provincia qui à ſe non penderent, quorum maxima pars ſub illius & collegarum diſciplina ſtuduerat, facilè obtinuit, ut negotium illud totum ipſis Salmurienſibus Collegis demandaretur, idem ſecum ſentientibus, proinde in ſua ipſorum cauſa judicibus & arbitris, in qua etiam ita ſe geſſerunt, ut non ſolum approbaverint & laudaverint ea quæ ſpectabant ad quæſtionem juris, ſed etiam accuſationes, & criminationes quæ verſabantur in factis, de quibus nihil certi poterant habere. Sic eluſa Synodi cautelâ, prodiit in publicum ſcriptum illud στηλιτευτικὸν ad vos directum, cum ſpecimine animadverſionum, ideſt, convitiorum omnis generis, & indignorum ſophiſmatum & paralogiſmorum, Sylloge. Sic renovatâ diſſidiorum materia & auctâ, virum doctiſſimum & optimum, tam malè habitum adegit ad juſtas Vindicias parandas, illo ipſo tempore quo non ſolùm ordinariis utriuſque, quo fungebatur muneris, erat vacandum, ſed etiam quo extraordinariis occupationibus diſtinebatur, & gravibus premebatur negotiis, quæ non poterat per eorum auctoritatem quibus erat obnoxius, vel detrectare, vel in aliud tempus differre. Facili tamen negotio horis ſucciſivis omnia paraverat ad id neceſſaria, & potiorem partem Typographo commiſerat excudendam, cum Deo viſum fuit eum, ex Synodo Eccleſiarum linguæ Gallicæ, Harlemo redeuntem, jam male affectum, lecto affigere, & ſenſum ei imprimere, quietis ab omnibus ſuis laboribus approperantis. Quomodo

modo autem se ad eam composuerit, quo animo, qua vi spiritus vocanti Deo paruerit, quâ fide & sancta παῤῥησία *ad eum accesserit, quàm ardentibus precibus eum invocaverit, quàm animo quieto sanctam animam Christo Redemptori commendaverit, quàm pacatè eam in manus ejus deposuerit, in quo* vivere & mori lucrum *deputabat; testes fuerunt quotquot aderant collegæ & alii plures, inter quos Reverendus senex,* Samuel Lescherperius Riverius, *popularis & amicus noster, Ecclesiæ Gallicæ Delphensis Pastor, qui duobus ante obitum diebus ei continuò affuit, & beatæ ejus migrationis testis fuit oculatus, eumque ultimus precibus & votis, exspirantem comitatus est. Quæ omnia, cum aliis, ad laudes defuncti pertinentibus, eleganter prosequutus est, vir Reverendus & Clariss.* Abrahamus Heydanus, *ejus in professione Theologica Collega, in illa funebri oratione, quam in amplo totius Academiæ consessu, non sine lachrymis suis, & omnium auditorum, profusis, pronunciavit; quæ cum in lucem emissa fuerit, plura de tristissimo, & mihi privatim luctuosissimo eventu, dicere supersedeo. Tanti viri opus hoc, imperfectum quidem, si partes integrantes omnes spectemus, si necessarias, si doctrinam & eruditionem non vulgarem, si acumen, & summam ingenii vim, perfectissimum; mihi commissum, admodum Reverendi fratres, offero vobis, illius quam ad extremum usque vitæ halitum fidei & sententiæ* de vera, salutari & efficaci Christi gratiâ *professus est & defendit,* summam, & monumentum, *quod vestrûm omnium candido & libero judicio ipse voluit expositum. In quo, si nonnullis in locis videatur vobis in adversarii sui criminationibus & sarcasmis retundendis acrior fuisse; id ipsius nomine à vobis peto, ut non dedignemini ea quæ fortè videbuntur nimio* sale *respersa, cum* felle amarissimo, *eorum quæ maximo cum contemptu, liberaliter nimis, ausim dicere atrociter, in eum fuerunt conjecta, conferre. Videbitis id eum tantum præstitisse ad quod in Dissertationum suarum præfatione se obstrinxerat, antagonistæ;* sive ξύστρον ipsi adhibere placeret, sive κτένιον, uteretur arbitrio suo, se hîc eum sibi obsequentem habiturum, & stylum ipsi exemplo suo, quod religiosè sequeretur, formaturum. *An ulterius, an eo usque processerit, necne, annon etiam in iis graviter (non per scommata & sarcasmos) ut Theologum decuit, non intercedo quominus liberè sententiam vestram proferatis. De grammaticis tricis contentionem consultò declinavit, &*

cur eam non existimaverit, immiscendam esse gravioribus Theologiæ materiis, ipse rationem affert pag. 324. Pensum id, quod ab aliis occupatum *meminit, si hîc non damus totum, id in aliud tempus ne volumen nimium excresceret, dilatum fuit, non ablatum: præsertim quia doctissimus juvenis, qui hoc in se susceperat, & maximam partem ad eum miserat, admiscuit multas disputationes Theologicas, & longius processit dum quorundam primæ reformationis doctorum, Calvini, Martyris, Buceri &c. existimationem, ab hypothetica, quàm nonnulli eis affingunt, labe, strenuè vindicandam suscepit. Sed ne diutius insultet defuncti manibus, Grammaticus criticus, nec inultus noster amicus hac in parte maneat*, Ezechielis Spanhemii; *adolescentis, pro ea ætate, docti & patre non indigni filii*, privatæ pro parente Vindiciæ, *appendicis loco subnectuntur, quas etiam, viris literatis censendas exponit & dijudicandas.*

De me nunc, ut aliquid subjiciam, priusquam huic præfationi finem imponam, locus opportunus postulare videtur. Ætas grandis & inclinata, quam Deus ad annum usque vitæ meæ LXXVIII *prorogare voluit, quamvis in corpore, per ejus benignitatem, satis vegeto, nec gravibus senectutis incommodis ad hoc usque tempus, tentato, me tamen* vetat spes inchoare longas. *Mihi, si unquam, cogitandum ad finem usque vitæ, de communi mortalium sorte, ut ad diem illum decretorium paratus inveniar, & deinceps iis intentius vacem meditationibus, quæ me à terrenis planè avocent, & ad cælestia cogitanda provocent. Nihil magis expeto, quàm, dum ad pacem illam æternam aspiro & tendo, videam totius Ecclesiæ, sed Ecclesiæ patriæ nominatim, stabilitam, non externam tantùm, sed internam & domesticam præcipuè pacem; ad quam, maximo lucro deputarem si quod vitæ reliquum est, sine veritatis dispendio, possem impendere. Testis est mihi Deus* καρδιογνώστης, *quod me non immiscuerim his litibus, vel privato aliquo affectu ductus, sive odii in quemquam, sive livoris; sive nominis mei propagandi, aut famæ acquirendæ studio; qui latere maluissem, quàm in hac acie stare, si mihi per conscientiam, in hac speculâ à Deo posito in Ecclesia, licuisset in otio spectare, illius veritatis cujus ante annos quatuor & quinquaginta præco, per Dei gratiam, factus sum, inclinationem vel imminutionem, aut corruptelas: neque me etiam abreptum fuisse inconsiderato Zelo, nec spontè quæsitis occasionibus; sed aliorum potius, quorum judiciis & hortationibus plurimum debeo, rogatu, quàm*

pro-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

propria inclinatione, & ea fecisse, quorum me, Deo gratiâ, non pœnitet; si rem ipsam in se spectemus: nam in agendi ratione, non præsumo me semper ab infirmitatibus fuisse vacuum, quas in me plurimas coram Deo agnosco, & ut ignoscat precor. Spero vos in meliorem partem interpretaturos, si affirmare non dubitem, me in veritatis defensione ex conscientiæ sensu, sincerè versatum fuisse, non solum contra τοὺς ἐξ ἐναντίας à quibus separati sumus: sed etiam adversus eos qui omnibus Ecclesiis reformatis litem moverunt, in iis capitibus in quibus à centum annis concordes fueramus, idem dicentes & sentientes, ne uno quidem ex adversariis communibus renitentibus, quorum hactenus nullus fuerit, qui inter Calvinum & Bezam non benè in his capitibus convenisse, ausus fuerit objicere, inter quos dum unà vixerunt, tanquam inter parentem & filium concordes fuerunt animi, & unius & ejusdem sententiæ, Beza etiam vivo Calvino causam illius suscipiente contra Castellionem, Bolsecum, Pighium, & alios Semipelagianismi recoctores, nec quisquam repertus est ex pastoribus & professoribus Genevensibus ab illo tempore, qui dissensum in eorum dictis vel scriptis notaverit. Vnde manifestum est illum, quem hypothetici doctores nuper rimati sunt, omni carere fundamento, & confictum fuisse, ut detortis eorum, Calvini præsertim scriptis, incautis fucus fieret, & novæ hypotheses, sub tanto nomine obtruderentur. Eo usque tamen bona causa triumphat, ut artes illæ quibus conati sunt nonnulli, Genevenses & Helveticos Doctores & pastores inter se committere, aut ad nova sua dogmata inflectere, neminem repererint qui iis moveretur, & Calvinum, Bezam, Bulingerum, Musculum, Pellicanum, Vermilium &c. Genevæ, Bernæ, Tiguri, Basileæ, & ut verbo dicam, in tota Helvetia, aut confiniis, consenserint aliter docuisse sensisse quàm illi nunc nobiscum unanimiter docent; quod etiam ignotum non esse potest Salmuriensibus; neminemque inter eos esse qui non unà nobiscum usurpet verba Cœlestini in causa Prosperi & Hilarii: In talibus causis non caret suspicione taciturnitas, quia occurreret veritas, si falsitas displiceret. Merito namque causa nos respicit, si cum silentio faveamus errori. Ergo corripiantur hujusmodi, non sit his liberum habere pro voluntate sermonem. Desinat incessere novitas vetustatem, desinat Ecclesiarum quietem inquietudo turbare. *Hæc me consideratio adegit, ut, occasione datâ,* non tacerem, propter Sionem,

nem, *ſed liberè quod ſentiebam aſſererem, & confirmarem. Feci quod potui, & nunc etiam vobis, tanquàm per tabulas teſtamentarias declaro, me in ea doctrinâ, quam Eccleſiæ noſtræ ab ipſis reformationis initiis, nominatim in articulis*, de natura & gratiâ, de prædeſtinatione ſanctorum, de vocatione efficaci, de juſtificatione & ſanctificatione, *& aliis omnibus ad id ſpectantibus, prout etiam hactenus in ſcriptis meis eam expoſui, profeſſæ ſunt; & quam tot martyres fuſo ſuo ſanguine, tanquam ſigillo confirmârunt, me, inquam, immori velle quam certiſſimam & verbo Dei conformem credo & agnoſco. Me nihilominus, ſi quid impoſterum, contra moveatur apud vos, aliis melioribus, quorum plures habetis, lampadem tradere; & quod video à piis & doctis viris deſiderari, à litibus deinceps abſtinere velle, & aliis exercitiis vacare: iis ipſis qui hactenus mihi, ſine cauſa, infenſi fuerunt, vel me gratis oderunt, precibus apud Deum procurare, mentem ab omni odio defæcatam, ab omni errore purgatam, nec ſub precum velo, convitia in eos congerere velle; ſed maledicentibus benedicere, iiſque mentem ſanam in corpore ſano ex animo vovere. Nec tamen velim, quemquam ex iis ipſis qui in contrariâ, & à me adverſa fuerunt, aut ſunt, in nonnullis, ſententiâ quæ noſtrarum Eccleſiarum communem oppugnat, exiſtimare me ex iis ſenibus eſſe de quibus ſolent jocari*, quod quæ juvenes didicerunt, ſenes nolunt perdenda fateri. *Quinimo eorum unicuique libenter & ex animo illud oggero, quod Auguſtinus ſenex, juveni & petulanti Antagoniſtæ*, Si me poſſes docere quod neſcio, non ſolùm te verbis, ſed etiam pugnis cædentem, patientiſſimè ſuſtinere deberem. *Id potius ab omnium veſtrûm charitate ſum exſpectaturus, ut ſi quid mihi exciderit, in quo exiſtimetis me modum exceſſiſſe, vel hallucinatum fuiſſe, corrigi paratum, dum adhuc in vivis ſum admoneatis fraternè, & intereà me precibus veſtris ſanctis juvetis, mecum à Deo petentes*, ut eripiat me ab omni opere malo, ſervetque ſuo regno cæleſti. *Ego viciſſim ab eo petam ex intimo cordis mei*, ut ipſe Dominus ſemper det vobis pacem, omni modo ſitque cum omnibus vobis, AMEN. *Scripſi Bredæ Brabantorum*, XV *Cal. Septemb.* CIↃ IↃ XLIX.

Ad Vincent. Victorem. lib. 4. de orig. animæ Cap. 3.

2. Tim. 4. v. 18.

2 Theſſ. 3. v. 16.

Vobis in Chriſto addictiſſimus frater,

ANDREAS RIVETVS.

FRI-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

FRIDERICI SPANHEMII VINDICIARUM EXERCITATIONUM DE GRATIA UNIVERSALI

PARS PRIMA.

Exhibens Defensionem Argumentorum oppositorum opinioni de *Gratia Vniversali* in *Thesibus* Lugduni Batavorum de argumento isto disputatis.

CAPUT I.

An propositum miserendi particulare, quod Scriptura Deo tribuit, Act. XIII. 48. Rom. IX, 11,12,13,18,21,22,23. 1 Thess. V, 9. Iud. 4. *& aliis id genus locis, evertat dogma de voluntate Dei universali miserendi omnium & singulorum hominum ad salutem?*

BREVIARIUM Capitis primi.

ARgumentum nostrum contra Gratiam Vniversalem. Responsio Animadversoris. Ejus confutatio. Defensio Animadversoris. Ejus Examen. Petitio τῦ ἐν ἀρχῇ notata, & Gratiæ subjectivæ corruptio. Absurdum Animadversori impactum. Status quæstionis perversus. Dogma ἀθεόλογον notatum, & novum absurdum. An remissionis peccatorum præco sit natura. Ordo observandus, ab Animadversore inversus. Sententiæ novæ absurditas. Nodus de impetratione remissionis peccati incredulitatis. An fructus satisfactionis omnibus destinatus fuerit. Contradictio notata. Dilemma de impetratione fructus satisfactionis. Absurda varia novæ Theologiæ. Velleitas Deo perperam adscripta. Ejus absurditas. An intentio conditionata universalis de omnium salute Deo adscribenda. Repetitio novies iterata illius quod est τὸ κρινόμενον. Dissimulatio responsionum nostrarum ad loca Scripturæ objecta. Injusta accusatio. Examen duplicis œconomiæ Dei ab Animadversore constitutæ. Particularis miserendi voluntas evertit universalem. An promissio, omnem credentem salvandum, ponat voluntatem universalem conditionatam in Deo omnes salvandi. Dogma Remonstrantium ab Animadversore adoptatum. Dilectionis universalis conditionatæ examen. Loquutiones indignæ perfectione Dei. An Deo sint tribuendi affectus magis vel minus definiti. Glossa de induratione

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

tione notata. Abſurda varia, ἀκυρολογία, & contradictio, notata. An Deus alios quàm vaſa miſericordiæ ſalvari voluerit. An inclinatus dici debeat in ſalutem omnium. Loquutio identica, notata. An Deus præparet tantùm ad gloriam. An ſalutem omnibus paratam eſſe voluerit ſub conditione. An Deus aliquos ex præviſione fidei ad ſalutem conſtituerit. Dogma Remonſtrantium adoptatum denuo. Implicatio Theologiæ Animadverſoris. Vnde præviſio incredulitatis in omnibus. Ejus fundamentum evertit Gratiam Vniverſalem. Inenarrabilis φιλανθρωπία conditionata, merum ludibrium. An detur cauſa beneplaciti divini. Præviſionis inutilitas. An Deus addicat interitui ex prænotione obſtinationis adverſus Euangelium. Ejuſdem prænotio univerſalis evertit Gratiam Vniverſalem. An deſtinatio Dei ad vitam vel ad mortem dici debeat actus miſericordiæ & juſtitiæ. An in diſpenſatione Gratiæ Vniverſalis detur concurſus virtutum Dei. An ea conveniat ſapientiæ Dei.

I. SIne phaleris & morſu rem aggredior, Lector, non Aretalogum acturus vel Theonem, ſed Theologum, nec vel Ordinem noſtrum proſtituturus, vel argumentum. Nihil ineptius olim creditum, quàm ſaltare in toga, vel comœdum agere in tragœdia: Nihil indignius Theologo, quàm ſibi & Lectori ludos facere in re ſeria & ſancta. Emblemata itaque & ſchemata omnia contumeliarum & dicteriorum, quibus totum opus ſuum non tam diſtinxit vel perſperſit, quàm farſit Animadverſor, ipſi integra relinquam. Animadvertet verò Lector ex collatione ſcriptorum noſtrorum, quis cauſam Chriſti ſpiritu Chriſti, prout fieri debet, inter nos agat. Argumentum quæſtione Capiti primo præmiſſa propoſitum, affirmatum à nobis fuit *Theſi* VI. ex eo quod Scriptura teſtatur, *Deum aliquorum miſereri, aliorum non, alios amaſſe, odiſſe alios, alios ordinaſſe ad vitam æternam, alios conſtituiſſe ad iram, & præſcripſiſſe ad damnationem, alios feciſſe vaſa iræ, alios miſericordiæ.* Reſpondit Animadverſor in Diſſertatione Theſibus noſtris oppoſita; *Sanè particulare aliquod miſerendi propoſitum doceri in Scriptura locis à me allegatis, quatenus Deus fidem quibuſdam abſolutè indulgere voluit, ut ſervarentur certo. Ex eo verò non ſequi, nullam fuiſſe Dei voluntatem univerſalem, ut omnes ſervarentur, modò crederent. Hanc doceri* Ezech. XVIII, 23. Joh. III, 16. I Tim. II, 4. II Pet. III, 9.

II. Reſponſio iſta accuratè à nobis excuſſa, Exerc. Parte I. à pag. 112. ad p. 177. & inter plurima alia demonſtratum. 1. Particulare iſtud propoſitum miſerendi, quod nobis concedere cogitur Animadverſor, reverâ evertere univerſalem iſtam voluntatem. 2. Talem haudquaquam doceri locis ab Animadverſore allegatis, ad quæ ſingula exactè reſponſum. 3. Ob id ipſum quod Deus fidem quibuſdam tantùm indulgere voluit *abſolutè*, ſalutem interea à fide ſuſpendit, quæ aliunde haberi non poteſt, eum haudquaquam voluiſſe, ut omnes ſervarentur. 4. Dici non

poſſe,

posse, Deum fidem reliquis indulgere velle vel *absolutè*, vel sub *conditione*, quæ vel non absurdè ponatur, vel non recurrat cum conditionato. 5. Voluntatem istam universalem omnes servandi, modò credant, vanam esse, quum sciat Deus, omnes naturâ incredulos esse, nec fidem ullum, nisi se dante, habere posse, nec tamen ejus gratiam innumeris facere velit. Nec hoc sine aperto ludibrio dici posse, ratione omnium illorum, quibus nihil unquam vel de Christo, vel de fide in eum revelatum fuit. Inde *noluntatem* potiùs tales servandi concludendam, quàm *voluntatem*, tum ob conditionis istius exactionem, tum ob negationem *gratiæ* illi præstandæ necessariæ vel *objectivæ* & *subjectivæ* simul, vel *subjectivæ* saltem, respectu omnium eorum qui non credunt, quum nemo possit venire ad Christum, adeoque vel credere vel salvari, nisi Pater traxerit eum. Ioh. VI, 44. 6. Ostensum locis Rom. IX, 11. Actor. XIII, 48. & aliis id genus, voluntatem istam universalem everti.

III. Quid ad hæc Animadversor? Post magnifica promissa, & cavilla varia (qualia, quia Dei Servos parum decent, causam sanctam minus, absit ut reponam, cessurus ipsi facile τὸ περὶ τὰ σκώμματα ἔυστοχον, sine dispendio veritatis) Repetit 1. pag. 119. Distinctionem gratiæ suæ *objectivæ* & *subjectivæ* sine necessitate. 2. In utriusque descriptione peccat: *Illam omnibus expositam* supponendo, quod novit esse τὸ ἀμφισβητούμενον: *Istam* partim frigidè describendo per gratiam *mentem comparantem*, quo, secundùm suæ Theologiæ placita, *immediatam* Spiritus Dei in cor vel voluntatem illabentis operationem negat, partim enervando, dum id duntaxat ei tribuit, quod *mentem ita comparet, ut admittere & amplecti queat id quod offertur*, quasi potentiam tantùm id præstandi conferret, & non actum, quum tamen det τὸ velle & τὸ perficere, & ipsum *credere*. 3. Supponit, *gratiam objectivam* omnibus offerre id *quod est credendum*, quod vel Christus non est, & satisfactio ejus, vel dicendum, ista omnibus & singulis hominibus oblata esse per τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ. 4. Fatetur *gratiam subjectivam* paucis indulgeri, adeoque quum sine ea salus obtineri nequeat, quibuscunque Deus eam denegatam voluit, eos haudquaquam salvatos voluit, nec enim is seriò finem alicui velle dici potest, qui illi non vult medium necessarium, sine quo finem assequi non potest, si præsertim & ipse medium istud constituerit, & nôrit, illud nisi se dante haberi non posse.

IV. In sequentibus p. 120. 1. *Statum quæstionis* pervertit, cum sic formando: *An remissio peccatorum per unam verbi prædicationem offeratur: An verò Deus spem ejus aliquam ostenderit omnibus nationibus, omni tempore in dispensatione providentiæ?* Mutatur enim *subjectum*, & aliud est, quærere, an *remissio* omnibus offeratur, vel non: Aliud, an *aliqua ejus omnibus ostendatur*

 spes.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

ſpes. Prius, peccata actu expiata docet, poſterius, ea expiari poſſe. De priore etiam quæſtio inter nos inſtituta, non de poſteriore. Et quum *objectivam gratiam* dicat conſiſtere in *remiſſione peccatorum*, vel iſta (quæ utique *actualis* eſt, *potentialis* enim non eſt remiſſio, ſed *remiſſibilitas*) omnibus per *diſpenſationem providentiæ* in ſphæra naturæ proponitur, adeoque Chriſtus & ejus ſatisfactio, in qua ſola fundatur, & ſine qua credi non poteſt, & vocatio ad eam ſub conditione fidei & reſipiſcentiæ, quæ omnia ἀϑεόλογα, ut quæ naturam faciunt præconem Euangelii, & beneficii illi proprii, vel *gratia objectiva* univerſalis non eſt. 2. Conditio *fidei & reſipiſcentiæ* addita oſtendit, remiſſionem iſtam iis tantùm à Deo volitam eſſe, quibus utriuſque gratiam largitur. Quibus enim offerri dicitur? Incredulis & impœnitentibus, & incorrigibiliter quidem talibus ex ſe. Sub qua lege? ut *credant* & *reſipiſcant*, hoc eſt, ut non ſint, quod ſunt, & non poſſunt non eſſe, & ut faciant, quod facere non poſſunt, impotentiâ iis invincibili, ipſomet fatente, cujuſcunque generis illa ſtatuatur. 3. Ambiguè *omnibus nationibus* ſpem iſtam propoſitam dicit, quippe quod intelligi poteſt vel de quibuſvis, vel de omnibus & ſingulis nationibus. Prior ſignificatio & inutilis eſt cauſæ Animadverſoris, & locum tantùm habet in œconomia N. Teſtamenti, nec affirmari poteſt de œconomia Teſtamenti Veteris. Poſterior & falſa eſt, & nodum non ſolvit, ut enim univerſalis gratia ſalva maneat, omnibus etiam omnium nationum individuis propoſita dici debet. Quî verò id aptari poſſit iis inter gentiles, qui in prima ætate extincti fuere, & quos Deus ex non fœderatis naſci voluit, & ſtatim exſtingui, docebit nos, quando volet, Animadverſor. 4. Adde remiſſionis peccatorum argumentum totum Euangelicum eſſe, adeoque non diſpenſatione providentiæ, quæ pertinet ad naturæ ſphæram, annuntiari, ſed verbo tantùm gratiæ.

V. Addit ibidem; Quæri deinde; *An omnibus hominibus Chriſtus per ſuam ſatisfactionem veniam illam impetrârit, ut per eum ſervari poſſint, ſi modò credant & convertantur. An verò fructum ſatisfactionis paucis electis ita deſtinârit, ut nulla fuerit in aliorum ſalutem animi inclinatione propenſus?* Iſtud à me, illud à ſe doceri. At 1. Iſta quæſtio præmitti debebat, ut fundamentum prioris, quum univerſalis vel particularis oblatio pendeat ab univerſali vel particulari ejus deſtinatione, & impetratione, non contra. 2. Statum quæſtionis circumducta oratione denuo vel mutat, vel nequicquam involvit aliis verbis. 3. Meritò poſterius à me cum Scriptura docetur. Quibus enim Chriſtum veniam per ſuam ſatisfactionem impetraſſe cenſemus? Hominibus in peccato mortuis, & corruptis immutabiliter per naturam, qui ne cogitare quidem poſſunt aliquid boni, adeoque nec

credere

credere nec ſe convertere. Sub qua tamen conditione ea talibus impetrata ſtatuitur ab Animadverſore? *Si modò credant & convertantur*, hoc eſt, ſi modò non ſint mortui, nec prorſus corrupti, & actu cogitent aliquid boni, imò faciant. Et hoc eſt diſputare! 4. Si Chriſtus per ſuam ſatisfactionem veniam, hoc eſt, remiſſionem peccatorum impetravit omnibus, vel non omnium peccatorum remiſſionem iis impetravit, vel iis impetravit etiam remiſſionem peccati incredulitatis & impœnitentiæ, idque vel *abſolutè*, & ſic omnes credent & reſipiſcent, vel ſub *conditione*, modò credant & reſipiſcant, hoc eſt, modò non laborent iſto peccato. Iſta ſanè Seraphica ſunt, & tam ſublimi Theologiæ inſtauratore digniſſima! Exceptiones Animadverſoris ad hanc ἔνστασιν diſcutientur infrà peculiari capite, ubi oſtendetur, vel ſanguinem Chriſti nos non *purgare ab omni peccato*, vel incredulitatem & impœnitentiam non eſſe peccata, vel dandam etiam eſſe purgationem à peccatis iſtis, in iis, pro quibus ſanguis iſte fuſus eſt. 5. Fructum ſatisfactionis non *paucis electis*, ſed omnibus electis deſtinatum à nobis credi novit, qui *per ſe* multi, *comparatè* tantùm pauci ſunt, & hîc odioſè duntaxat pauci dicuntur. 6. Vel ſolis Electis fructus ſatisfactionis Chriſti *deſtinatus*, vel non: ſi ſolis electis, ſtat ſententia noſtra: ſi non, datur *prædeſtinatio univerſalis conditionata*, quam tamen reſorbuit Animadverſor Alençonii. Si etiam reprobis fructus ſatisfactionis Chriſti deſtinatus fuerit ſub conditione fidei & reſipiſcentiæ, vel totus fructus ſatisfactionis Chriſti iis deſtinatus erit, ſub hac conditione, vel pars ejus, hoc eſt, ſalus. Si totus fructus, vel fides & reſipiſcentia iis deſtinata erunt, vel non erunt inter fructus ſatisfactionis Chriſti: Si pars iſtius fructus, nimirum ſalus, pars iis deſtinata erit ſub conditione, ut jam partem aliam habeant, quam tamen non magis habere poſſunt, quàm partem reliquam, quæ ſub iſta conditione iis deſtinari dicitur, vel quàm efficere, ne ſint reprobi. Et quum gratia credendi & reſipiſcendi à ſolius Dei efficientia pendeat, ſub hac conditione ſalutem iis deſtinat Deus, ut id habeant, quod novit eos non habere, nec niſi ſe dante habere poſſe, quod tamen illis haudquaquam dare conſtituit. Præterquam quod ſic Deus ſub conditione fructum ſatisfactionis deſtinaſſe cenſetur innumeris, quibus tamen nec ſatisfactionem, nec ejus fructum, nec conditionem eo potiundi, unquam revelare voluit. 7. Si fructus etiam ſatisfactionis ſit *actualis remiſſio* peccatorum, omnibus actu remittentur; Si *potentialis*, & aliqua ejus ſpes, eundem ſatisfactionis fructum ſtatuit Animadverſor, quem Remonſtrantes. 8. Abſurdè ſupponitur, Deum *aliqua* in aliorum (hoc eſt omnium *præteritorum*) ſalutem *animi inclinatione propenſum* fuiſſe. Inclinationes enim id genus partim eorum ſunt,

qui *imperfectè* volunt, quod volunt, & *velleitatem* potiùs habent, quàm voluntatem, partim eorum, qui cum infirmitate volunt, quod volunt, quatenus exequi nequeunt, quod volunt. Neutrum verò Deo adſcribi poteſt. Et ſi Deus *aliqua inclinatione* in eorum ſalutem propenſus fuit, quî factum quod eos ab æterno *odit*, quod Chriſtus eos *nunquam novit*, quod iſtam inclinationem vel non integram eſſe voluit, vel non parere effectus ſalutares? Cur voluit eos naſci peccatores, & extingui vel ſine notitia ullius gratiæ ſive *objectivæ*, ſive *ſubjectivæ*, vel ſaltem ſine dono gratiæ *ſubjectivæ?* Sine quo tamen novit haudquaquam eos à damnatione immunes eſſe poſſe. Quis propenſiones & inclinationes id genus illi tribuat inter homines qui ſapere aliqua ſaltem ratione cenſetur? Et tamen tales, ſi Animadverſorem audimus, Deo tribuendæ, qui omnia in manu habet, & cujus vel efficientiâ vel permiſſione & directione omnia fiunt, quæ fiunt.

VI. *Denique* quæri ait *de intentione Patris Chriſtum dantis ad mortem: An ſolùm electorum ſalutem intenderit ex abſoluta quadam miſericordia, an omnes alios ejus compotes eſſe voluerit modò credere & reſipiſcere non dedignentur?* At 1. De intentione & miſeratione Patris non ultima ſed prima formanda erat quæſtio, quod à me factum. 2. Eadem argumenta intentionem iſtam univerſalem & conditionatam Patris evertunt, quæ univerſalem & conditionatam ſatisfactionem Filii, quæ ex ſupradictis patent. Nec, quia *quinquaginta* ἐρωτήμασι pugnat Animadverſor, ego XVII duntaxat *Theſibus*, quod obſervat ſolicitè, ut apprimè obſervatu dignum, id quicquam ad rei ſummam facit. Nec enim numerus, ſed pondus rationum apud ſapientes rem decidit. Nec ignorat, quamvis diſſimulet, plura argumenta una Theſi ſæpe à me comprehendi, & plurima etiam alia in Exercitationibus paſſim adjecta eſſe, quæ nobilis Diſputator ne tangenda quidem cenſuit, quamvis nihil à ſe prætermiſſum glorietur. Iudicet Lector candidus de fide & conſcientia utriuſque noſtrum ex collatione ſcriptorum noſtrorum.

VII. Subjicit p. 120. *OEconomiam univerſam divinæ voluntatis circa hominum ſalutem ad duos actus revocari*, quorum primum, nimirum promiſſionem & donationem Redemptoris, qui *ſalutem omnibus acquireret, modò credant*. 1. Iterum ſupponit, ſine probatione. 2. Pluries aliis verbis tribus paginis continuis repetit, modò *categoricè* id affirmando, quod novit eſſe τὸ κρινόμενον, modò *hypotheticè*. 3. Locis Ezechielis, Iohannis & Petri actum illum probari denuo ſupponit, nec verbo amolitur à me objecta & reſponſa ad loca ſingula. 4. Argumentationem meam *extra rem* eſſe dicit, & pertinere tantùm ad actum de diſpenſanda gratia fidei,

ſed

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

ſed dicit tantùm. Scilicet ſic illis Deus & procurare voluit & donare Redemptorem in tempore, qui iis ſalutem acquireret, modò credant, quibus conſtituit vel non revelare planè nec Redemptorem, nec acquiſitionem ſalutis, nec conditionem, vel revelare tantùm, utut cæcis & corruptis penitùs, adeoque ab iſtorum amplexatione incorrigibiliter ex ſe averſis! 5. Negat à me demonſtratum, particularem voluntatem evertere univerſalem. Adeat quæſo Lector Exerc. Part. 1. Sect. v. & mirabitur hominis fiduciam, cui ſatis, dicere, *me id viâ atque ratione aggreſſum non eſſe*. Pro ratione adfert κεκινόμενον, œconomiam ſuperiorem quæ ad omnes pertinet, ſecundùm modum conſiderandi noſtrum, in Deo *præceſſiſſe*, poſteriorem *ſequutam* eſſe. At à nobis demonſtratum, ſuperiorem illam fingi, non dari: Nec præceſſit itaque, nec ſequuta eſt. 6. Oſtenſum à me, particularem voluntatem miſerendi evertere univerſalem. Invertit ille argumentum, & dictat aliquoties, univerſalem non evertere particularem. Nec quæſtio eſt, an voluntas univerſalis evertat quamvis particularem, ſed an non hanc evertat, quæ reſtringit & amorem Dei & deſtinationem ac procurationem redemptionis, ac ſalutis ad certam hominum claſſem? An ſi quis probaret, Principem certos tantùm ex ſubditis ſuis amare, alios verò odiſſe, nunquam noviſſe, nec velle illis conferre ea, ſine quibus non poſſint non eſſe miſerrimi, non eo ipſo everteret amorem ejus univerſalem erga omnes? 7. Communem φιλανθρωπίαν & voluntatem dandi omnibus ſalutem, ſub conditione denuo ſupponit in Deo. At ſi talis in Deo fuiſſet, vel Deus non decreviſſet, ut omnes in uno impotentiam conditionem præſtandi inſuperabilem, cujuſcunque illa ordinis ſtatuatur, contraherent, vel non ſuſpendiſſet ſalutem ab iſta conditione, vel conditionis gratiam feciſſet omnibus. 8. *Omnes credentes ſalutem conſequuturos*, extra controverſiam, ſed non magis inde ſequitur voluntas univerſalis conditionata omnes homines ſalvandi, quàm ex axiomate oppoſito, *omnes non credentes damnandos*, ſequitur voluntas univerſalis conditionata omnes damnandi. Et quia à Deo *ſemel conſtitutum, futurum eſſe, ut omnes qui crederent, ſervarentur*, & ii quidem ſoli, & ſimul ipſi conſtitutum fuit, ſolis electis fidei gratiam facere, conſtitutum etiam ipſi fuit, ut ſoli electi ſervarentur. Fac, Principem ſuſpendere beneficium aliquod à teſſera, & teſſeræ iſtius tum patefactionem, tum donum ab eo ſolo pendere, & eum neutrius gratiam facere velle innumeris, an ullus, cui ſanum ſinciput, credet, Principem iſtum ſeriò voluiſſe, omnes omnino beneficium iſtud conſequi? 9. *Deum omnes homines ita dilexiſſe, ut neminem eorum à ſalute participanda rejectum eſſe voluerit, modò Chriſtum ipſe non rejiciat*, *&* τὸ ἐν ἀρχῇ eſt, & nudè repetitum, & à nobis accuratè confu-

confutatum ad locum Joh. III, 16. Et quî illis applicabitur, quibus Chriſtus nunquam propoſitus fuit? An rejici poteſt, quod nec cognoſcitur nec offertur? Annon ſic ſalvandi erunt innumeri, qui Chriſtum non rejecere? An etiam rejectio ſola Chriſti damnat, & non ejus etiam mera ignoratio, *negativa* quoque, hominem in damnatione relinquit? Notet itidem Lector dogma iſtud Remonſtranticæ pulpæ, ſolam cauſam rejectionis hominum à ſalute eſſe rejectionem Chriſti vel Euangelii. Si Chriſtus etiam ab æterno omnes dilexit, neminem odit. Si odium ordine poſterius dicatur, præterquam quod id falsò dicitur, æternum ſemper erit, & anterius vocatione, quæ fit in tempore. At in iſta vocatione poſt illud odium, Deus adhuc ſupponitur illis ipſis quos odit ab æterno, ſalutem velle in tempore ſub conditione, adeoque eos ſub ea amare; Annon ibi amor & odium Dei ſimul ſtatuuntur, & reſpectu eorundem quidem? Si ſub conditione tales amare dicatur, tales haudquaquam ſeriò amabit, quippe quos novit conditione iſta deſtitutos eſſe, & non poſſe non eſſe deſtitutos, & ſemper fore tales, & tales quidem eſſe & fore ex decreto ſuo, quum eos conditione iſta deſtitutos naſci voluerit, nec eruere ex hoc ſtatu, quamvis ab ipſo ſolo erui poſſint. Satis ſcilicet erit, dicere, talem impotentiam *moralem* eſſe, utut invincibilem, quamvis Deus in tali impotentia morali eos naſci voluerit, & in ea relinquere. Iſta ſanè denuo ſublimia ſunt, & digna tanto ſupercilio! 10. Abſurdè Deo tribuit, *quod veniat ab uno affectu ad alterum vehementiorem & magis definitum.* Reverentius nobis de Deo loquendum & religioſius, quàm ut *vehementiores* vel *minus vehementes, minus definitos*, & *magis definitos* affectus ei tribuamus, & prioritatem ac poſterioritatem inter illos, ut *ab uno veniat ad alterum.* Emblemata ſunt iſta novæ Theologiæ, & multum inde vel Dei gloriæ, vel reproborum ſolatio accedet, quum nemo ſine *vehementiori* & *magis definito* illo affectu ſalvari poſſit, quod Deus illis communi dilectione ſalutem voluit, ſub conditione, quam novit in illis nec eſſe, nec eſſe poſſe, & qua deſtitutos naſci & mori voluit, nec magis hoc impedire poſſe, quàm ſuam nativitatem. 11. *Miſericordiam univerſalem conditionatam* repetit denuo homo tam impatientis ad repetitiones ſtomachi; ſed repetit tantùm. 12. Si actus miſericordiæ, qui largitur, ut credas, ſit abſolutus, ut ait, abſolutè datur, vel negatur. Et quum ex ejus datione vel negatione pendeat ſalus aut condemnatio, abſolutè decreta ſalus aliis, aliis condemnatio. 13. Gloſſema τὸ *indurare* eſſe *permittere* ut *indurentur homines*, quod hîc ponit, quorum ſit, notum Orthodoxis. 14. Supponit itidem denuo τὸ κελνόμενον aliis verbis, *Deum* φιλανθρωπίᾳ *ſuâ in eam partem inclinatum eſſe, ut gratiſſimum habuerit omnes facere ſalutis compotes, dum-*

modo

modò eam ſuperbè non adſpernarentur. Si id verum, quid obſtitit, quominus Deus vel inclinationem ſuam, vel id quod ipſi gratiſſimum erat, effectum daret, ſuperbiam illam & averſationem tollendo, quod & ſapientiſſimè facere poterat, & facillimè. Sin eam in innumeris tollere noluit, ut noluit, & tamen eos in ea naſci & perire voluit, annon ridicula redditur iſta inclinatio in rem nunquam futuram, & quæ fieri non poterat, & quæ talis eſt ex decreto uno illius qui iſtam inclinationem habere dicitur? Et qui ſunt illi, qui ſalute indigebant, quos Deus ejus compotes facere voluit? Annon homines ita corrupti, ut gratiam non potuerint non *ſuperbè adſpernari* ſine dono ſuo, quod innumeris tamen indultum noluit? Talium tamen ſalutem gratiſſimam habuiſſe dicitur, & ad eam *inclinatus* fuiſſe, modò non eſſent, quod erant, & quod per naturam non poterant non eſſe impotentiâ invictâ, cujuſcunque ordinis ſit. Et qui gratiam Euangelicam *ſuperbè adſpernati* fuere, quibus Euangelium nunquam propoſitum? Quî illi, qui ea ætate exſtincti, quâ ne gratiæ quidem ullius vel nomen, vel naturam, vel ſpeciem percipere poterant? Qui talia homini non planè inepto adſcriberet, eum ad agnatos & gentiles deducendum cenſeremus omnes. 14. Quid magis ἀκυρόλογον, quàm dicere, *Deum ubi ſe accinxit ad fidem indulgendam, aliquos in æterna deſignatione deſtinare vaſa miſericordiæ futura, quos efficaci vocatione ad gloriam præparare decrevit? Accingere enim ſe ad fidem indulgendam* (quod ipſum etiam religioſius efferri poterat) notat actum in tempore editum. Deſtinare verò vaſa miſericordiæ futura actum æternum. Adeoque poſtquam Deus in tempore aliquibus fidem indulſit, deſtinat eos in æterna deſignatione ut ſint vaſa miſericordiæ. Deſcendat quæſo è ſapientiæ ſuæ faſtigio Animadverſor, & hîc ipſe ſe caſtiget. Obſervetur etiam Animadverſoris vel ratiocinatio, vel eloquutio, *Deum in æterna deſignatione deſtinare vaſa miſericordiæ futura, quos ſancta & efficaci vocatione ad vitam & gloriam præparare decrevit.* Annon verò iſta identica? Quid enim aliud eſt in æterna deſignatione deſtinare vaſa miſericordiæ futura, quàm decernere tales Sancta & efficaci vocatione ad vitam & gloriam præparare? 15. Si etiam fidem vaſis miſericordiæ à ſe præparatis tantùm indulgere voluit, illa tantùm ſalvari voluit, non alios quos ob nativam corruptionem ad incredulitatem & interitum comparatos videbat, & quos in hoc ſtatu naſci volebat, & in eo relictos interire. Et quî videbat omnes in *nativa* iſta *corruptione* ante liberrimum ſuum decretum, ut omnes in uno peccarent, & propter unum illum rei fierent, vel corrupti ſaltem, ſecundùm novam Theologiam? Et an malè *nativa* iſta *corruptio* à me dicta *impotentia naturalis?* 16. An Deus etiam *præparat* tantùm efficaci vocatione ſua homi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

nes ad gloriam? Annon gratiam in illis efficaciter operatur, per quam certò ducantur ad gloriam? At poteſt Præceptor etiam *præparare* diſcipulum ad aliquid, & diſcipulus *præparari*, qui juvatur tantùm, qui cupit præparari, qui cauſa ſocia eſt ipſius actûs, & qui fruſtra præparatur & ſine effectu. Nec tantùm dicendum, *Deum vidiſſe aliquos comparatos ad interitum*, ſed & *præſcriptos* ac *poſitos* à ſe ipſo. Hic etiam denuò ab Animadverſore ſola incredulitas cum Remonſtrantibus conſtituitur cauſa & interitûs & præparationis ad interitum. 17. *Vniverſalem* φιλανθρωπίαν ejuſque effectum, quorum utrumque πρῶτον ψεῦδος eſt, adhuc repetit, ne Lector rei novies unâ vel alterâ pagellâ inculcatæ minus memor eſſet. Nec ſine ludibrio Dei & hominum dicit, *Deum ſalutem & liberationem ab interitu paratam eſſe voluiſſe omnibus, modò* ἀπολυτρώσεως *auctorem per fidem amplecterentur*. Applicetur id iis, qui nihil unquam vel de ἀπολυτρώσει illâ, vel de ejus auctore audivere, vel per ætatem etiam audire potuere, & in genere omnibus præteritis, qui non magis auctorem ἀπολυτρώσεως per fidem amplecti poterant, quàm non eſſe corrupti. Vel etiam τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ ἀπολύτρωσιν iſtam & ejus auctorem propoſuit omnibus & ſingulis mortalium, vel non. Si prius, natura fuit præco Chriſti & myſterii Euangelici: Si non, falſum, iſta omnibus fuiſſe propoſita, adeoque ſub hac conditione ſalutem omnibus oblatam. 18. Deum aliquos *ex certiſſima fidei prævíſione* ad *ſalutem conſtituiſſe*, quod addit, & falſum eſt, & heterodoxorum dogma, quod magno mercabuntur Atridæ. Nec ſufficit addere, Deum dare iſtam fidem, ſic enim inanis redditur iſta prævíſio, & ex ea electio ineptè ſuſpendetur. Nec actus proprios dicitur aliquis tam prævidere, quàm velle vel facere, alienos verò potius prævidere dicitur. Scilicet, Deus eligit hominem, quia prævidet eum crediturum: prævidet verò eum crediturum, quia decrevit ei fidem dare! Cur per tot ſpiras circumducimur? Annon ſic decretum etiam de medio erit in intentione prius decreto de fine *comparatè*, & homo in executione prius ſalvabitur, poſt credet, quod eſt egregium δόγμα novæ Theologiæ? Annon præſtat dicere, Deum aliquem eligendo ad vitam æternam ex mero ſuo beneplacito, velle illi in tempore dare fidem, per quam ad eam ducatur? Si etiam datur *incredulitatis* & *certiſſima* quidem *præviſio* in omnibus illis quibus Deus fidem dare noluit, an talibus ſalutem ſeriò voluit, vel velle potuit, quibus tamen fidem haudquaquam largiri conſtituit? An incredulitatis etiam præviſio eſt ſola cauſa conſtitutionis ad iram? An etiam hoc non eſt in ira potius relinquere tales, quàm ad eam conſtituere? At plus hîc docet Scriptura. Vnde etiam præviſio iſtius incredulitatis in omnibus? Inquies, ex præviſione corruptionis naturalis omnium in

Adamo.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

Adamo. An non verò quæstio redit, unde fiat, quod & omnes in uno homine corrupti naſcamur, adeóque increduli, & quod Deus hoc prævideat? Annon adſcendendum hîc tandem erit ad merum Dei beneplacitum. Et quum incredulitas iſta prævideatur ex æquo in omnibus, paria verò non faciant diſcrimen, quî datur conſtitutio ad iram ob prævisam incredulitatem in hoc potius quàm in alio? An ſapiens etiam prævisâ certâ & incorrigibili corruptione in aliquo eo fine ad beneficium aliquod illum vocat, ſub conditione ne ſit certò & incorrigibiliter corruptus? 19. *Amor* iſte *communis* (hoc eſt, univerſalis) conditionalis quem ponit, merus coccyſmus eſt: ſi conſideremus Deum omnes in uno labi voluiſſe, nec tamen omnes in uno & cum uno erigere, quos novit poſt lapſum non niſi ſe erigente erigi poſſe. Quî Deus etiam *proſpexit permultos non eſſe credituros*, niſi poſt decretum permittendi ut omnes in corruptionem iſtam naturalem, & per eam in incredulitatem invictam inciderent? Quî etiam potius proſpexit *permultos* non eſſe credituros, quàm omnes ex æquo, quum omnes eſſent ex æquo in maſſa peccati? Cùm etiam omnes actus Dei æterni ſint, immò reverâ unus & ſimpliciſſimus actus, an non ab æterno Deus proſpexit fruſtra ſe ferri communi iſto amore in incredulos ſub conditione ne ſint tales, quos tamen novit non poſſe non eſſe tales, & quos per unius lapſum voluit eſſe tales, nec quicquam inde ſequi poſſe præter damnationem talium, adeoque hunc affectum conditionatum odium potius eſſe reverâ quàm amorem? 20. *Omnium velle miſereri modò crederent, opus eſſe inſignis miſericordiæ & inenarrabilis* φιλανθρωπίας, & ſcire eos non magis ſine dono ſuo credere poſſe, quàm corruptionem reliquam exuere, ludibrium eſt, non dogma ad conſolationem faciens Eoque magis quòd ad innumeros referatur, quibus nunquam vel objectum credendum, vel conditio neceſſaria revelata fuêre, ſi quis inter homines miſericordiam & φιλανθρωπίαν ſimilem laudibus efferret, non effugeret, quin vel pro ludione haberetur, vel pro inſano. Veræ miſericordiæ laus Deo reverâ conſtat, ſed quæ efficax eſt, & ad bonum illud actu hominem ducit, quod illi velle dicitur, vel id ſine conditione dando, vel dando ipſam conditionem, quando illa aliunde haberi nequit. Conciliet etiam Lector *inſignem miſericordiam, & inenarrabilem* φιλανθρωπίαν, quam Deo tribuit Animadverſor erga *præteritos*, cum ſtatu in quo eos naſci vult, & relinqui, quum, ipſo fatente, *præteritionem incredulitas certò ſequutura* fuerit, *incredulitatem damnatio*, & *quàm certa* eſt *electorum ſalus, tam infallibile* ſit *præteritorum exitium atque damnatio.* An inenarrabilis φιλανθρωπία Deo erga tales, quos ipſi pro liberrimo beneplacito ſuo ita præterire placuit, vel voluntas vel inclinatio ulla eos ſer-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

vandi ſine ludibrio aperto adſcribi poſſunt? 21. Nec *alicujus* duntaxat *odii*, ſed graviſſimi, & quo majus dari nequit, opus eſt, denegare alicui id donum, ſine quo nec ſalus attingi poteſt, nec evitari damnatio. Deum etiam *liberrimi beneplaciti* ſui in danda vel deneganda fide *cauſas apud ſe reconditas habere*, ἀθεόλογον eſt, nec enim ulla beneplaciti Dei cauſa dari poteſt, quippe quod ipſum prima omnium cauſa eſt. 22. Dogma Heterodoxorum crudè repetit Animadverſor p. 123. *Deum eos quos per gratiam ſuam credituros eſſe prævidit, deſtinare ad gloriam.* Nec negabunt Heterodoxi, qui electionem *ex fide præviſa* aſtruunt, homines per gratiam Dei credere. Imò ne *Pelagius* quidem redivivus id abſolutè negaret. Falſum etiam, hanc præviſionem dari ante deſtinationem ad gloriam, ob cauſam ante dictam. Et cùm, ex ſententia Animadverſoris, omnis crediturus neceſſariò ſalvetur, præviſione illa fidei datâ, deſtinatio ad gloriam erit ſuperflua. Semel enim præviſa in aliquo fide à Deo, cujus præviſio falli nequit, gloriam ille conſequetur, nec opus deſtinatione nova conſequente. Adde, Deum multos deſtinare ad gloriam, quos tamen prævidit non credituros, ut infantes extinctos in fœdere. Vna verò & eadem cauſa deſtinationis ſingulorum ad gloriam, deſtinantis nimirum beneplacitum. 23. Deum eos addicere interitui *quorum obſtinationem invictam adverſus Euangelium certiſſimè prænovit*, καθόλȣ falſum eſt, nec enim id de iis dici poteſt qui id nunquam audivere. Et quum obſtinatio iſta in omnibus non potuerit non prævideri cauſa, eſſe non poteſt, ut hic potius addicatur interitui quàm alius. Communia enim non faciunt diſcrimen. An etiam Deus illos ſalvari voluit, quorum obſtinationem invictam adverſus Euangelium certiſſimè prænovit, nec tamen emendare voluit? Si Animadverſorem audimus, dicendum erit, Deum obſtinatione iſta invicta laborantes ſalvari voluiſſe, ſub conditione, ne eâ laborent. 24. An deſtinationes iſtiuſmodi dici poſſint actio Dei, tum *miſericordis*, tum *juſti* hîc non diſputabimus. Si tamen negaretur Animadverſori ab aliquo, deſtinationem ad vitam magis actum miſericordiæ dici debere, vel deſtinationem ad exitium magis actum juſtitiæ quàm deſtinationem creandi mundum; debere vocari actum omnipotentiæ divinæ, hæreret dubio procul in nodo iſto expediendo. Si enim voluntas demonſtrandi potentiam non dici debet actus potentiæ, nec voluntas demonſtrandi miſericordiam vel juſtitiam, actus miſericordiæ vel juſtitiæ dici debebunt, ſed actus beneplaciti potius divini. 25. Et quia Deus *non credentibus voluit exitium obtingere* ab æterno, & voluit plurimos in incredulitate & naſci & mori, noluit omnes & ſingulos ſalvari. 26. *Intempeſtivè quæri* ait, *quomodo poſſit ea diſpenſatio, cum Dei ſapientia conſentire, quum in ea tot tantæque virtutes occurrant.*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

currant. At & dispensatio ista πρῶτον ψεῦδος est, & hic concursus imaginarius. Nec quamvis cum Dei sapientia consistere posset, sine scriptura statuenda foret. Sic, an quia ad majorem vel sapientiæ vel bonitatis divinæ commendationem facere videtur, ruinam non permittere, quàm eam instaurare, & ex parte tantùm, ut &, peccatum vel planè non permittere, vel uni duntaxat peccanti imputare, quàm omnibus talia statuenda sunt? Non intempestivè ergo quæritur, quî cum sapientia Dei consistere possit, tot absurda secum trahens dispensatio? Nec ulla Animadversoris vel præfidentia vel grandiloquentia nodos à nobis nexos unquam expediet. Nec quicquam causæ, cur fingatur *Sapientia exercitium reliquarum Dei virtutum intercipere*, si negetur Vniversalis gratia. Haudquaquam enim fingendum exercitium virtutum Dei, indignum sapientiâ Dei, inter quam quippe & reliquas, quas in Deo concipimus virtutes summa datur conspiratio. Legitimum verò & Dei perfectioni conformem in œconomia gratiæ universalis virtutum Dei usum dari, splendidè supponitur. Obtestor hîc seriò Lectoris fidem, ut dicta nostra mutua conferat, & judicet, an à nobis opposita, ab Animadversore oppugnata fuerint, nedum eversa, & an projecta illa disputandi ratio, per meras digressiones & repetitiones ἐν ἀρχῇ, tam magnificè, tot dicteriis ingeri debuerit. Dictum aliquando de aliquo, eum à themate suo non recessisse, nec malè, nec enim ad id ullo modo accesserat. Idem de Animadversore nostro hîc & passim alibi, verè dici potest.

CAPVT II.

An *prima promissio* Genes. III, 15. *particularis* fuerit an *Vniversalis?*

BREVIARIVM Capitis secundi.

Argumentum nostrum. Responsio Animadversoris in Dissertatione. Ejus Examen. Absurda varia impacta Animadversori. Calvinus *frustra allegatus.* Ἀπαγωγὴ *Animadversoris. An ab aversione à serpentibus inferri debeat aversio à Dæmonibus. An universalitas promissionum necessaria sit ad solatium. An fiducia omnibus concipienda victoriæ de Serpentibus. An omnes à dominatu Diaboli liberati dici possint. Contradictio notata. Alia observata. Distinguendæ promissiones de mediis & de fine. An odium Diaboli reperiatur in omnibus. An & quî odium Diaboli sit ingenitum.* An absoluta & actualis *contritio capitis Serpentis indicetur, an verò* conditionata & potentialis. *Quid* זרע *designet. Glossema Animadversoris confutatum. An per unos homines stet, quod fructum victoriæ Christi non consequantur. Absurda varia notata. An victoriâ excidant homines, eò quod credere dedignantur. Quid per* semen Serpen-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

tis *intelligendum. Animadversoris expositio confutata. Quæ similitudo inter homines & Dæmones*, naturalis an moralis. Quid *per* Serpentem *intelligatur. Qui historia tentationis sit intelligenda. An naturale odium inter homines & serpentes fuerit ante lapsum. Contradictio notata. Querela injusta Animadversoris. Erroris imaginarii abstersio. Exempla ab iride & Serpente discussa. Serpens homini non adversus ante lapsum. Philosophia inutilis de veneno Serpentis, & propensione ad morsum Gryphi Animadversoris. Contradictio ejusdem. Sententia nostra truncata. Ejus probatio. Defensio Animadversoris de impiis & reprobis retusa. Contradictio nova ejusdem. Dissimulata ab Animadversore necessaria, occupata non necessaria. Digressio inutilis de hominis & serpentum odio. An odium hominum in Dæmonem sit universale. Et unde illud. Digressio alia inutilis. Insignis error Animadversoris de anguibus. Causa cur calcaneum serpens dicatur petere. Assertio jocularis de victoria à serpentibus reportata. An Christus omnium vas fuerit. An veniæ spem Deus fecerit omnibus. An omnibus se præbuerit placabilem, & an hoc sufficiat. An facilis sit hominibus victoria de Diabolo.* Ἀδολεσχία *notata & retusa. Alia notata. An omnes excellentis Dei vocationis participes fuerint. Qualis detur respectu innumerorum. An Diabolus etiam plagam tantùm faciat in inferioribus animæ partibus. An in mente sit sedes vitæ spiritualis. Corruptionis & sanctificationis nostræ extenuatio. Inania Animadversoris effata. Petitio,* τὸ ἐν ἀρχῇ. *An victoria nullo negotio sit parabilis omnibus sub conditione.* Ἀδολεσχία *alia notata. Digressio inutilis. An invidia Diabolorum in homines causa sit imperium hominibus concessum in res aspectabiles. Falsa assertio notata. Qui* φιλανθρωπία *Dei dicatur ferri in naturam humanam. Alia assertio falsa. Absurda & falsa alia. An aliquis sponte perire velit. Conditionis inanis propositio.*

I. ARgumentum nostrum *secundum*, quo voluntatem universalem miserendi ad salutem omnium & singulorum hominum destructum ivimus Thesi VI. ductum fuit ex Cap. Gen. III, 15. In quo diximus primam promissionem misericordiæ, omnium aliarum radicem, contineri, eam verò particularem constitui, non universalem, illis quippe duntaxat destinatam, qui *semen mulieris* sunt, contradistinctum *semini Serpentis, pro quibus, in quibus* & *à quibus* caput serpentis post caput suum, & illius virtute, vel contritum est, vel conterendum.

II. Respondit Dissertator in Dissertatione sua duas in paucis verbis meis hallucinationes esse 1. Quod semen serpentis homines esse censuerim, quum tamen eo non homines designentur, sed Dæmones, qui Diaboli Ducis sui rebellionem sunt æmulati. Hanc Calvini mentem fuisse. Et sanè ut serpens qui mulierem decepit, non homo fuit, sed Diabolus, vel ejus instrumentum: sic semen serpentis in quod odii materia propagata est, debere esse vel Diabolos, vel serpentes. Alias semen non esse ejusdem generis, cum eo ex quo profluxit. Impios sanè appellari Diaboli filios, sed oppositè Dei filiis, non semini mulieris. Si per serpentes etiam designarentur homines, reciprocum esse debere odium inter fideles

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

les & infideles, quod abhorret ab ingenio Christianorum, & à Christi mandato. *Semen mulieris* etiam non denotare fideles, nec *quà fideles* sunt, cum Evæ fides nusquam proponatur ad imitandum, nec ea fidelium vocetur mater. Nec *quà* sunt *homines*, sic enim omnes comprehendendos, nec aliquos vocandos semen serpentis. 2. Quod promissionem istam fecerim particularem, victoriæ verò Christi de Diabolo fructum talem non esse, nec maximam hominum partem à se repellere, quod hìc de Christo dicitur. Secundùm Calvinum, promitti hominibus in commune & indiscriminatim, semen mulieris contriturum caput Serpentis, ne quis putaret se arceri à misericordia Dei & spe veniæ. Hanc promissionem debuisse Adamum posteris suis communicare. Hoc verò esse eam facere universalem. Promissionis illius oblivionem hominum culpæ imputandam & incredulitati, quod maxima pars nullum ex victoria illa fructum referat. Plerosque à Diabolo superatos, quod in castra victoris se recipere noluerint. Dato etiam, semine serpentis infideles significari, Deum ita loquutum, quia prævidit fore, ut multi credere dedignarentur; Non sequi tamen, si credere voluissent, quin naturam Serpentis exuerent, & pro semine mulieris haberentur.

III. Regessi inter plurima alia Exerc. part. 1. à pag. 183. ad p. 267. Ad 1. *Hallucinationem* illam vel mihi imputandam non esse, vel juxta mecum omnibus Theologis nostris, qui per semen serpentis intellexêre homines: Dæmones quidem etiam intelligendos, à me disertè dictum, sed non solos. Vtrosque ita vocari, oppositos semini mulieris, quia in utrisque est virus serpentis, & is in iis exerit caput. Reprobos sanè tales semen Serpentis esse & dici variis Scripturæ locis. Et ut fideles dicuntur *semen Abrahæ*, quia fidem ejus imitantur, sic reprobos æquè ac Dæmones venenum & rebellionem Dæmonum & imitari & repræsentare. 2. Calvini verba à me vindicata. 3. Demonstratum, illos non posse per semen mulieris intelligi, *pro quibus, in quibus* & *à quibus* caput Satanæ nec contritum fuit, nec conterendum. Imò in quibus id exerit, & per quos inimicitias cum semine mulieris gerit, observat & lædit calcaneum ejus, ac venenum suum diffundit. 4. Non sequi, si serpens decipiens, Diabolus fuerit, semen ejus homines esse non posse, quum *figuratè* tantùm semen tribuatur Dæmonibus, adeoque spectanda sit non *speciei*, sed malitiæ & maledictionis conformitas. Impios meritò hìc opponi semini mulieris, quia per istud intelliguntur illi soli quibus intercedit odium cum dæmonibus, qui conterunt caput serpentis in capite suo, & cum eo, & quorum calcaneum tantùm lædere potest. 6. Odium Filiorum Dei in semen serpentis non recedere, nec à Christi mandato, nec ab officio Christianorum; ferri

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

ferri enim non in personas, sed in venenum earum, adeoque de jure illis incumbere. 7. *Semen mulieris* hîc denotare homines *quà fideles* sunt, quippe quod inimicitias exercet cum semine Serpentis, quod caput ejus conterit & cujus tantùm calcaneum serpens lædit. Quæ nonnisi fidelium sunt, fide promissionem cum muliere excipientium. 8. Christum ipsum vocari semen mulieris, nec tamen ei fidem Evæ ad imitandum proponi. Hanc ergo denominationis causam solam non esse. Satis esse, fideles & ex illa muliere natos esse, & promissionem eandem excepisse, cum ipsa, & ejusdem victoriæ & effectuum ejus esse hæredes. Ad 11, *Hallucinationem* inter alia plurima responsum, 1. Promissionem illam nec *absolutè* universalem censeri posse, nec *sub conditione,* tum quia nulla in textu, tum quia frustra facta foret illis, qui ex se nec conditionem scire possunt, nec ponere, quibus tamen Deo eam vel revelare non placuit, vel ejus gratiam non facere. 2. Victoriæ fructum ad eos tantùm pertinere, qui in capite suo conterunt caput serpentis, in reliquis serpentem caput exerere, & eorum capita conterere, *pro* nullo etiam Christum fregisse Sathanæ caput, *in quo* id non fregerit. Victoriam verò Chisti à maxima hominum parte semper ignoratam, multis revelatam, sed gratiam non datam, sine qua tamen nemo eâ potiri potest, quæ ipsa etiam gratia inter beneficia ipsâ victoriâ parta est. 3. *Tò repellere* vel *non repellere* de illis dici non posse, quibus aliquid nunquam propositum. 4. Calvini verba vindicata à p. 233. ad p. 243. 5. Promissionis communiter & indiscriminatim propositæ ostensa ratio, & inconsequentia ad universalitatem ejus. 6. Dispensatione Dei multos planè privari omni cognitione & fructu misericordiæ Dei in Christo demonstratum. 7. Officium Adami ignorantis distinctionem filiorum suorum à Deo factam, non inferre universalitatem promissionis. Communicationem etiam externam promissionis sine gratiæ internæ eâ potiundi collatione salutarem esse non posse. Ex œconomia etiam Dei judicium faciendum de latitudine promissionis, Deum verò ita omnia dispensâsse, ne omnibus communicaretur. 8. Quia promissionis istius memoria intercidit apud multos, *gratiam objectivam* non esse universalem. Et cùm maximæ hominum parti nec victoria Christi, nec conditio ad ejus fructum necessaria proposita fuerit, incredulitati illius non esse imputandam privationem fructûs istius. Imò si Christus serpentis caput *pro* talibus contrivisset, futurum fuisse ut id *in iis* etiam contereret, cùm conditionis istius fructus sit gratia & justificans & sanctificans, adeoque contritionem capitis istius sub conditione non præstabili inaniter statui, quum incredulitatis sublatio sit ex potissimis fructibus istius victoriæ. 9. Omnes à Diabolo superatos fuisse jam ante

pro-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

promiſſionem, non ergo ſuperatos, quod ſe in caſtra illa recipere noluerint. Id etiam de iis dici non poſſe, quibus nec de victore, nec de victoria, nec de caſtris ejus, nec de modo in ea ſe recipiendi quicquam unquam innotuit. Imò *pro quibus* Chriſtus victoriam reportat, *in iis* etiam eum efficere, ut ſe in caſtra ſua recipiant. Conditionis enim gratiam partem fructus victoriæ eſſe, & ſine illa iſtam eſſe inutilem. 10. Prævi-ſionem incredulitatis inniti decreto de permittendo omnium lapſu,& de non communicanda fide. Et quum prævifio illa non potuerit non eſſe æqualis reſpectu omnium, Deum noluiſſe eorum miſereri, quibus gratiam ex ea emergendi & non dedignandi victoriam largiri noluit. 11. Dicere, *ſi credere voluiſſent, futurum fuiſſe ut naturam ſerpentis exuerent*, idem eſſe,ac dicere,ſi naturam ſerpentis exuiſſent ex parte,futurum fuiſſe, ut eam exuerent. Nec enim credere vult, qui eam ex parte non exuit. Adde, τὸ credere non eſſe conditionem exuendi naturam ſerpentis, ſed ſalutis. Nec dici poſſe, Deum voluiſſe vel *abſolutè* vel *ſub conditione*, ut omnes crederent, vel ſerpentis naturam exuerent, ſine gravibus abſurdis.

IV. Quid ad iſta & plurima alia idgenus repoſita in Exercitationibus replicat Animadverſor? Variis locis & ſeparatis quidem confuse admodum hoc argumentum attingit, ſed nullibi ad præcipua objecta reſpondet. 1. A pag. 19. Part. 1. quinque paginis fermè integris Calvini commentationem in hunc locum ſibi favere anxiè & prolixè contendit, nec ullibi tantum operæ in Scriptura vindicanda ponit. Iſta omnia retexere inutile foret. Nec enim humana Authoritate, quæcunque illa ſit, hoc argumentum decidendum. Vnde de ea in hoc opere, compendii unius cauſa, ſoliciti non erimus. Ne communi quidem Theologorum noſtrorum conſenſu hic urgebimus Animadverſorem. Conferat etiam Lector repoſita à nobis pro Calvino & è Calvino in Exercitationibus pag. 192. & p. 233, &c. & judicet cui noſtrûm Eximius ille Interpres faveat. Expendat etiam, Animadverſorem non nos Calvini verbis, ſed gloſſis ſuis urgere, nec ullibi dicere Calvinum,vel per ſemen mulieris omnes & ſingulos homines intelligendos, vel per ſemen ſerpentis tantùm dæmones, quæ hîc à me negata. 11. Probat Animadverſor, diſſidium inter homines & ſerpentes univerſale eſſe. Quid id ad rem? An ob id univerſale eſt inter homines & dæmones? An in illis locum habet, quos Chriſtus *Diaboli filios* vocat, & quos *facere opera & cupiditates patris* ſui docet Ioh. VIII, 41, 44? An ut à natura odium inſitum eſt generi humano adverſus ſerpentes, ſic & odium adverſus Diabolum? At hoc merum gratiæ donum eſt, & illorum tantùm, qui odio habent cupiditates & virus ejus. Sine veneno ſerpentum naſcuntur omnes, at cum veneno Diaboli naſ-

cuntur omnes. An etiam ab averſione naturali à ſerpentibus inferenda averſio *moralis* à Diabolo? 3. An ſi principatum aliquem Deus homini reſiduum facit in ſerpentes, ſecundùm Calvinum, ille vel univerſalis eſt, & non plurimi etiam, cauti cæteroquin, interimuntur à ſerpentibus, vel ſi is univerſalis foret, an ſequeretur gratiæ principatum in Diabolum etiam univerſalem eſſe? An etiam, quia Calvinus dicit, in eo *hominum* habitam fuiſſe rationem, omnes & ſingulos mortales intelligit? An denique ex *Anagoge* ſequitur eadem latitudo doni naturæ & gratiæ, magis quàm quia Iſraelitæ boni & mali omnes educti actu ex Ægypto litterali, ſequitur eoſdem omnes actu eductos eſſe ex Ægypto ſpirituali, & quia omnes & ſinguli bibêre ex petra typica, omnes & ſingulos bibiſſe ex petra myſtica? *Multò maximam* etiam *hominum partem* à Deo *contemptam*, hoc eſt, præteritam, pro abſurdo ab Animadverſore haberi non debet, quum idem admittere cogatur in collatione electorum & reproborum. 4. Quaſi verò etiam homines miſeriæ ſuæ ſolatium in verbis illis habere non potuiſſent, niſi illa ad ſingulos pertinerent! An nullum ſolatium adferunt promiſſiones quæ non ſunt univerſales, verbi gratiâ, *legem meam in ſcribam cordibus eorum, peccatorum eorum non recordabor amplius*, & alia id genus? Imò an ſolida conſolatio datur, ab iis quæ ſunt communia electis & reprobis, ſalvandis & damnandis? 5. ſupponit Animadverſor, non probat, omnes & ſingulos mortalium ex oraculo iſto fiduciam concipere debuiſſe, odium ſerpentum ſibi non nociturum. Et ubi fiduciæ iſtius in verbis illis fundamentum, & quale illud? Cur etiam *fiduciam* victoriæ de ſerpentibus omnibus, *ſpem* verò ejus tantùm de Diabolo omnibus propoſitam innuit? An iſta æquipollent? An *Calvinus* etiam quicquam aliud urget, niſi non ad literam de odio & ejus ſequelâ inter homines & ſerpentes tantùm ſermonem eſſe, ſed *anagogen* dari de victoria obtinenda adverſus Sathanam, & id præcipuè Deum ſpectaſſe? An verò hoc à nobis negatum? 6. Cur ſupponit etiam, Deum vitæ corporeæ omnium iſto oraculo adverſus vulnera ſerpentum proſpexiſſe? An abſurdum, paucos ex Diaboli dominatu liberatos eſſe per Chriſti redemptionem? Annon ipſemet *abſolutè* hoc tantùm ad electos pertinere docet? Sin ſub *conditione* liberatos alios intelligit, nec *abſolutè* id efferendum erat, nec id locum habet reſpectu innumerorum, quibus Deus conditionem ne revelari quidem voluit, nedum largiri; Et quum incredulitatis relictio in homine ſit pars dominatûs Diaboli in homines, homines liberabuntur à Diaboli dominatu, ſi ſe prius ipſi ex parte ab eo liberent. Quod tamen non magis præſtare poſſunt, quàm integram ſui liberationem. 8. *Calvinum* per *homines naturam humanam*, hoc eſt, omnes & ſingulos ibi intel-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

intellexiſſe *collectivè*, eſt τὸ κρινόμενον. Ita verò homines ibi intelligit, prout opponuntur ſemini ſerpentis, hoc eſt, dæmonibus, nec eorum vel *ſimulachra* ſunt, vel *inſtrumenta* vel *mancipia*, & prout conterunt actu capita eorum in capite ſuo & cum eo, & prout calcaneum tantùm ab iis læſum habent. An verò iſta communia omnibus & *ſingulis* hominibus? An monendus denuo erit tam ſublimis Doctor, *in materia contingente, indefinitam propoſitionem non æquipollere univerſali?* Annon *Calvinus* diſertè ſubjungit, *non omnes animis diſſidere* à Sathana, quamvis univerſale ſit Dæmonum in homines odium, ut ipſe notat Animadverſor & tamen ibidem diſertè Calvino contradicit mira oſcitantia, paucis poſt lineis, inquiens, *omnes homines odium inexpiabile adverſus eum* (Sathanam) *ſinu fovere.* Quod longè durius illis, quæ Calvinus ibidem habet, & quæ vexanda non ſunt, obnoxia alioqui contradictioni. Scilicet odium tale in iis reperitur qui Sathanæ ingenium habent, cum eo tota vita colludunt, & Deum ac homines alios qui Dei imaginem referunt, odio habent! Prioribus itaque verbis promiſſionis, Deum omnes omninò homines comprehendere ex Calvini ſententia, falſum, adeoque nec id facit in poſterioribus. Et quid abſurdius, quam contritionem capitis ſerpentis ad innumeros referre, & quidem *actu* ac *abſolutè*, prout verba illa efferuntur, quorum tamen capita conteruntur à ſerpente? Nec hîc ſermo *de officio*, ſed *de eventu* ut patet, ne rimam hîc quærat Animadverſor, *promiſſio* quippe hîc datur, non *hortatio.* Nec promiſſio conditionalis, hîc fingi poteſt, quin fiat ridicula. Et quum ſit promiſſio *de medio*, conditionalis cenſeri non debet, quamvis eæ quæ *de fine* fiunt, conditionaliter in Scriptura proponantur. 9. Horror etiam & fuga Sathanæ, quæ *ingenita à natura* dicit Calvinus, & odium adverſus eum non niſi de *pœna* Sathanæ intelligi poſſunt, haudquaquam verò de ejus *culpa,* quum iſtam & imitentur multi ſumma cum delectatione, & propagare omni modo annitantur. Nec Calvino alia mens, quàm ſemper & ubique futurum odium, inter ſemen mulieris & Sathanam, ubicunque nimirum illud ſemen ſit futurum, nec id odium futurum *unius ſeculi*, ut diſertè habet. Niſi enim verba ſequentia *quam latè* ſcilicet *propagabitur genus humanum*, ita intelligamus, non cohærebunt. Id ſanè univerſale non eſſe præter Scripturam, omnium ſeculorum experientia docet, quum de *actuali* & *abſoluta* capitis ſerpentis contritione, loquatur Spiritus S. quàm univerſalem facere, paulò minus eſt quàm inſanire. *Potentialem* verò & *conditionalem* ſubſtituere, eſt Scripturæ ſua verba affingere, & petere τὸ ἐν ἀρχῇ. Iudicet jam Lector, quis noſtrûm verba Scripturæ ſervet integra, qualia ponuntur. Convitiis & ſupercilio cauſam iſtam agere, noſtrum non eſt, nec debet eſſe hominis

C 2 Theo-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

Theologi. 10. Grammaticatione super הוא etiam opus non erat, nec enim *pronomen* istud aliud quid indicare dicimus præter *nomen substantivum*, quod præcessit. Immò pronomen ipsum retorquemus, quippe quod ostendit, illud tantum semen mulieris intelligendum esse, quod conterit caput Sathanæ actu, quod an universale sit, docebit nos Animadversor.

V. Quî verò ex istis omnibus se extricat? *Calvinum non censuisse,* inquit, *universum genus humanum, de Diabolo reverâ triumphasse, sed promissionem illi factam eventum suum ita sortitam esse, ut tamen ex semine mulieris unus homo exstiterit, qui serpentis caput contrivit, reliquis omnibus ita victoria parata sit, ut per eos unos stet, si fructum illius non consequantur. Credentes factos fuisse victoriæ compotes, eam sortem Christianis omnibus communem futuram fuisse & æquabilem, si reliqui non essent credere dedignati. Hanc verò culpam nec oraculo, nec Dei misericordiæ quicquam detrahere debere?* Conscientiam hîc tuam & Lectoris interpello, Animadversor! Expende glossema tuum. An hic promissionis *absolutæ* sensus ab homine non ægro, vel non Scripturam ultrò torquere volente, ut evadat, fingi potest? Annon τὸ *conteret* in promissione *actum* notat & eventum sequuturum in omnibus illis, qui semen mulieris vocantur? An *actualis* contritio de uno intelligitur individuo, de aliis *potentialis* tantùm. Quis istâ interpretandi licentiâ unquam usus? Semen mulieris, hoc est, universum genus humanum conteret caput serpentis, hoc est, paratam habet victoriam, ut per id unum stet, si fructum illius non consequatur. Sic, quod de eodem semine dicitur, futurum ut serpens ei calcaneum lædat (tantùm scilicet) ut patet ex *antithesi*, & applicatione ad semen mulieris ἐξόχως sic dictum, ad illos etiam pertinebit, quibus Sathan actu conteret caput. Si unus etiam homo serpentis caput actu contrivit, vel id actu contrivit *pro* omnibus & singulis, vel non. Si prius, actu omnes liberavit à potentia Sathanæ, quod contra Animadversorem est, & id actu contrivit vel conteret *in* omnibus, adeoque id actu etiam *ab* omnibus & singulis conteritur vel conteretur. Si posterius promissio ista universalis non est. Adde, nihil absurdius dici, quàm *victoriam illis paratam esse & per eos unos stare, si fructum illius non consequantur,* qui nec de victore, nec de victoria, nec de ejus fructu, nec de modo ejus potiundi quicquam unquam audivere, imò ne audire quidem per ætatem potuere. Quid etiam est *victoriam paratam esse* illis sub conditione, si credant nimirum, si ipsi ex parte jam vincant Sathanam, victoriam habebunt paratam, quod tamen non magis in eorum potestate est, quàm integram victoriam de eo reportare? Si *per unos* etiam *homines stat,* quod fructum istum non consequuntur, qui per illos stat qui in corru-

corruptione nascuntur, & exstinguuntur in prima ætate? An per eos unos stat, ne ex infidelibus parentibus nati fuerint, vel ne adoleverint? Si per illos unos etiam id stat, annon falsum, *neminem posse venire ad Christum, nisi Pater eum trahat?* Nec quæstio, an qui credidere, facti sint fructus victoriæ compotes, sed an si promissio ista ad omnes & singulos pertinuisset, & illis facta fuisset; non omnes & singuli credituri fuerint, ut fierent ejus compotes? Et quia soli credentes ejus compotes esse possunt, & τὸ credere solius Dei donum est: Vtique vel omnibus fides destinata, vel victoria non destinata. Quid magis etiam absurdum verbis istis? *Quam sortem Christus omnibus communem fecisset & æquabilem, si reliqui non essent credere dedignati*, hoc est, victoriam reportassent, si eam reportassent, habuissent à Christo facultatem conculcandi caput serpentis, si id jam conculcassent. Non *dedignari* enim *credere* est jam credere, & caput serpentis conculcare ex parte. An etiam credere dedignati sunt illi, quibus nunquam Christus vel Euangelium proposita? Immò quibus ne proponi quidem potuere? Tales utique, secundum hanc glossam omnes salvandi erunt, quia credere non sunt dedignati. Confundit tandem Animadversor cautionem à serpentibus, quæ prudentiæ humanæ opus, & cautionem à Dæmonum insidiis, quæ meræ & particularis gratiæ opus. Illa externa, interna ista. Hominum culpam nec oraculo, nec Deo quicquam detrahere, ἐξαγώνιον, sed si caput serpentis *pro* omnibus & singulis fuisset contritum, haudquaquam futurus erat isti culpæ locus. Videat jam Lector, an egregio isto syrmate consequentiarum Animadversoris *vinci* debeam, & judicium ferat ex hoc specimine de integro *specimine*.

VI. Quid verò p. 25. addit in hunc locum? *Per semen mulieris homines, per semen serpentis dæmones intelligendos ex similitudine naturæ, quæ inter semen, & id cujus semen est intercedere debet, ut inimicitiæ istæ sint propagatæ à muliere in homines, à serpente in serpentes. Serpentem deceptorem non hominem, sed vel Diabolum fuisse, vel serpentem ejus organum. Sic semen serpentis, in quod odium istud propagatum, debere esse vel reliquos Diabolos, vel serpentes, in quibus sint simulachra quædam Diabolorum. Et ut absurdum sit, Diabolos vel serpentes appellare semen mulieris, quum mulier parere non potuerit nisi homines: Sic absurdum esse, homines appellare semen serpentis; quia ex serpente nihil nisi serpentes procreantur.* At præterquam quod multa merè repetuntur, frustra ista omnia. 1. Homines per semen mulieris, dæmones per semen serpentis intelligendos, non negatum, omnes homines intelligendos sub priori, dæmones tantùm sub posteriori, negatum, quia non omnes homines conterunt caput serpentis, imò multis ex istis id à Diabolo conteritur. 2. Similitudo sanè utrobique spectanda, an verò *physica* tantùm naturæ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

ex alio procreatæ? At ſic dæmones reliqui non ſunt ſemen dæmonis deceptoris, nec enim ex eo ſunt procreati. Sin ſimilitudo *moralis* ingenii vel indolis intelligenda, ſanè nec omnes homines ſunt ſemen mulieris conterens caput ſerpentis, nec impii non ſunt ſemen ſerpentis, quippe cujus indolem referunt, & venenum habent ac exerunt. *Moralem* verò ſimilitudinem hîc intelligendam, patet & ex natura promiſſionis, & ex applicatione ejus ad dæmonem, qui & *moraliter* tantùm ſerpens vocatur, & *moraliter* tantùm ſemen habet. Illi etiam per ſemen mulieris, ſecundùm ipſum Animadverſorem, ſunt intelligendi, in quos inimicitiæ illæ actu ſunt propagatæ. Adeoque qui conterunt actu caput ſerpentis cum ſemine mulieris, cohærent enim prædicata iſta, & de eodem ſubjecto efferuntur. 3. *Disjunctiva* Animadverſoris in *copulativam* convertenda, ſerpentem deceptionis *auctorem* h. e. Diabolum intelligi, & ſimul ſerpentem animal ejus *organum.* Sin ſemen ſerpentis, hoc eſt, Diaboli, ſint reliqui Diaboli, in quibus ſunt *ſimulachra quædam Diabolorum*, annon ſic reprobi omnes ſunt ejus ſemen? 4. Abſurdum ſanè, Diabolos vel ſerpentes appellare ſemen mulieris fide excipientis promiſſionem, quum nec *phyſicam* nec *moralem* cum ea habeant ſimilitudinem, & illa cum ſemine ſuo iſtis opponatur. At abſurdum non eſt, homines impios appellari ſemen ſerpentis, ob ſimilitudinem illam *moralem.* Aliàs abſurdè ex eodem fundamento tales ita à Chriſto vocati fuere, quippe qui docet, ex *Patre Diabolo* eſſe. Et quare? *quia cupiditates Patris ſui volunt facere* Ioh. VIII, 44. Vel malè itaque, quod blaſphemum foret, Chriſtus loquutus, & argumentatus, vel nos bene cum illo & poſt illum.

VII. Subjicit 1. Iſtam hiſtoriam duobus modis explicari poſſe; vel enim eſſe narrationem *merè allegoricam*, ut unus Diabolus intelligatur per ſerpentem, vel negotium illud eſſe ἀλληγορούμενον, ut ſerpens etiam animal organum tentationis intelligatur. Super priore interpretatione, quæ abſurda, fruſtra argutatur, quam ſcire debet falſam eſſe, nec quæ de *reptatu ſuper ventrem* & *comeſtione pulveris* adduntur in maledictione, niſi violenter, non ſubſtrato ſenſu literali, ad dæmonem referri poſſe.

VIII. Addit. *Si præferatur interpretatio poſterior, non modò locutiones illas allegoricas ex eo naturali odio* (inter homines & ſerpentes nimirum,) *deſumptas eſſe, ſed diſertè notare odii illius initium, in eo quod Deus olim hæc verba pronuntiavit, dum ſerpentem alloqueretur.* At 1. Supponitur ſine probatione, *naturale odium* inter homines & ſerpentes ante lapſum, quod non magis fuit in ſerpentibus erga hominem integrum, quàm in reliquis animalibus. 2. Si illius odii initium fuit in verborum illorum pronuntiatione, quî verba iſta ex naturali illo odio deſumpta ſunt? Annon vertigo

hic

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

hic evidens? An enim loquutiones illæ aliud quid ſunt quàm verba quæ pronuntiavit Deus ſerpentem alloquendo? Annon ſic & odium anterius ſtatuitur illis locutionibus, & illæ tamen ſimul ſtatuuntur initium illius odii. II. Inquit, *ut ſerpens in ſerpentes à ſe genitos odium in homines tranſmiſit, ſic Diabolus in tentatione princeps eaſdem inimicitias, quibus fertur ad exitium generis humani, in alios Diabolos exemplo ſuo propagavit.* An verò id in controverſia? Annon potius illud, num in homines multos eaſdem etiam non propagarit? Et quum propagatio hîc *moralis* reſpectu Diabolorum intelligatur, cur illa abſurda ſtatuitur reſpectu hominum? III. Conatur Animadverſor ſe à reprehenſione mea vindicare. Iure verò eum à me reprehenſum, ſola verborum noſtrorum collatio docet, ex qua Lectori conſtabit, verba ipſius ita à me accepta, ut accipi debebant. Sin aliter accipienda fuiſſent, aliter etiam fuiſſent efferenda. Et falſum ſemper manet, *odium inter ſerpentes & homines interceſſiſſe naturaliter.* Nec de ortu odii iſtius ambigere debebat, nec verè dicitur, odium iſtud occaſionem Spiritui S. dediſſe & Moſi, cur ſic Deum loquentem introducerent, ſed ideò eum ſic loquentem introduxere, quia revera iſta loquutus fuit. Nec enim verba à Deo non prolata, ſed ab eo prolata ei tribuuntur à Moſe. Nequicquam etiam queritur, injuſtè ſibi à me tributum, tanquam *affirmativè* dictum, id in quo *alternativam* poſuerit. Annon verò qui dicit, vel hoc modo aliquid eſſe, vel alio, ille cenſet, utrumque ſine abſurditate ſic intelligi poſſe. Convitia quæ addit, de lubrica mea diſputandi ratione, non moror. Lector æquus ex collatione ſcriptorum noſtrorum de utriuſque noſtrum ingenio judicabit, videbit etiam, an hoc ſit reſponſiones meas antecapere, abſurdum quod à me impugnatur, nudè aſſerere & repetere.

IX. Dicit, me *in eo errare,* quod ex illo verbo, *Inimicitias ponam,* argumenter *odium illud tum primum exſtare cæpiſſe, quum Deus ita loquutus eſt.* Itidem etiam dici poni à Deo, Gen. IX. quum tamen naſcatur ex cauſis merè naturalibus, quæ talem *arcum in cælo ſinuarint,* antequam Deus iſta verba pronuntiaret. Sic *ſuper pectus gradi* ſerpentibus naturale eſſe, etſi tum cæperit eſſe pœnale. Quamvis itaque verum eſſet, nullas ante exſtitiſſe inimicitias inter homines & ſerpentes, id tamen ex vi verborum illorum non probari. At I. Iridem ante diluvium fuiſſe, ex cauſis ejus naturalibus patet, inimicitias illas fuiſſe, haudquaquam patet, ſed oppoſitum potius. Iridi *formale* novum, vel *relatio* nova accedere potuit, iſtis non item. Idem dici poteſt de reptatu ſerpentis, qui ſanè poſt maledictionem demum cæpit eſſe moleſtus & pœnalis, & opponitur erectioni ſerpentis in homine decipiendo, prout loquelæ ejus opponitur oppletio

oris

oris pulvere. Constat etiam hanc serpenti naturam inditam fuisse, ut reptaret. Probet verò Animadversor, vel naturale fuisse serpenti ante lapsum, ut odio haberet hominem, vel homini, ut odio haberet serpentem. At serpens æquè dominationi hominis ante lapsum obnoxius erat, ac animalia alia, & inclinatio omnium animalium ad obsequium hominis patuit ex ultroneo illorum ad hominem accessu, ut nomen ab eo consequerentur. Nec homini innocenti creatura ulla se opponebat, sed subjiciebat potius, & id inter hominis pœnas fuit, quod imagine Dei maximam partem amissa, bruta animalia cæpere in hominem insurgere. Et sanè τὸ *ponam inimicitias*,&c. opponitur familiaritati illi, & velut amicitiæ, quæ prius fuerat inter mulierem & serpentem, ita familiariter inter se colloquentes. Ex verbo itaque אשית *ponam* verè *initium* odii istius potest probari, quum erga integrum hominem odium in nullo animali dari potuerit. *Dei* itaque, ut inquit, *providentiam, in serpentibus iræ impetum & nocendi studium prohibuisse*, dicitur sine probatione. Repugnasset sanè id pleno hominis in animalia dominio, cui debebat respondere plena in iis subjectio. Frustra etiam philosophatur, an venenum ante in serpentibus fuerit, an propensio naturalis ad morsum. Id enim tantùm in quæstione, an serpens in hominem integrum venenum suum effundere, & eum morsu appetere cupiverit, quod non magis verisimile, quàm reliqua animalia, cornua, dentes, & rabiem suam in hominem exerere cupiisse, sed tantùm cohibita fuisse vi externa. An enim ista conveniunt cum concesso homini imperio in animalia, & ultronea ac plena eorum subjectione? Et an *malo physico* potuit obnoxius esse homo expers *mali* omnis *moralis*? Egregiè tandem addit, *nihil me in verbis ejus animadvertere potuisse, ex quo colligerem* ea de re quid *sentiret*. Gryphos ergo nobis dedit, non verba, & dicta ab ipso *sensum* non habent, sed *sonum* tantùm. Iudicet Lector, annon sententiam suam satis exposuerit, dicendo: *Certè illud*, inimicitias ponam, &c. *vel ortum est ex eo, quod naturaliter dissidium inter homines & serpentes existit*, &c. Immò sententiæ isti sua superstruit argumenta, quæ eâ concidente & ipsa concidunt. Si etiam hoc non supposuit, ut *rem quæ in cujusquam mentem cadere posset*, cur sic loquutus est, & annon verba sua absurda, & conceptus suos ἀκαταλήπτους ipse fatetur? Si argumentationis etiam ipsius vis nullam talem suppositionem postulabat, cur verba ista adhibuit? Vertiginem verò etiam Theologi miretur Lector, qui pag. 124. disertè fatetur, *peccato admisso inimicitias exortas fuisse, & à quo tempore decepta fuit Eva, odium utrinque exarsisse*, inter serpentem & mulierem nimirum. Et hoc non est splendidè sibi contradicere, idem negare & affirmare, si conferantur cum iis, quæ habet in eadem

dem

dem Diatriba. Revera si Lector vel ex hoc uno specimine, de cætera Animadversoris *tolutiloquentia* judicium facere velit, habebit unde tantam in disputando felicitatem gratuletur Heroi nostro, idem proferenti & resorbenti, nec tangenti ea, quæ maximè controversa.

X. Pag. 62. Denuo recurrit ad locum Gen. III, 15. Et 1. Sententiam meam truncat, validiorem cæteroquin, quàm quæ expugnari possit, etsi enim per semen serpentis incredulos intelligendos esse censuerim, id tamen non *exclusivè* à me dictum in ordine ad dæmones, immò & illos comprehendendos disertè à me notatum. Integra verò mea sententia proferenda erat. Sin per semen serpentis solos Diabolos intelligendos censet, cur rationes meas non confutavit? Sin fateri cogitur, incredulos etiam ista nomenclatione designari, quid litigat? 2. Objeceram, illum *impios* distinguere non debuisse à *reprobis*, quum iidem sint impii, qui filii Diaboli vocantur in Scriptura & reprobi. Quæsiveram etiam, cur impios præponeret reprobis, quum illi in tempore demum tales sint, isti ab æterno? Excipit: *se non distinxisse impios à reprobis nisi ratione, quia quatenus impii sunt, habent qualitatem illam inhærentem in se, quum reprobatio nihil tale designet. Impios se præposuisse reprobis, quia prioris posterius debuit esse ἐξηγητικὸν ut id intelligeretur de iis, qui in impietate perseverant, quia sunt reprobi. Si etiam conjunxisset utrosque, nihil causæ futurum fuisse, cur me hic tam laboriosè torquerem.* At ista obiter tantum à me notata, verè tamen, & quidem homini accurationem à me efflagitanti in respondendo. An etiam hæc tanti non sunt, ad ἀκρίβειαν Theologicam, ac pædagogicæ quisquiliæ, quibus duas priores partes sui speciminis opplevit? An ob distinctionem vocum minus idem subjectum designatur, & unum nomen sufficere non poterat Viro adeò verborum parco? Quid joculare etiam magis, quàm nomen reproborum, quippe quod longè obscurius, à se positum dicere, ut ἐξηγητικὸν prioris, quod multò clarius? At aliquem esse *impium*, patet, *reprobum* esse, latet. Quid opus etiam fuisset ista ἐξήγησις, si solos reprobos designasset? Observet etiam Lector verba Animadversoris: *Alios in impietate perseverare, quia sunt reprobi.* At alibi homines in incredulitate adeòque in impietate perstantes præstruit reprobationi, quando dicit, *Deum homines ex certissima incredulitatis prævisione ad iram constituere.* Construat jam ista Lector, *homines in impietate perseverant quia sunt reprobi, &* tamen *ex impietatis* (qualis non potest non esse incredulitas perseverans) *prævisione demum reprobantur.* Annon idem sic erit prius simul & posterius? Et si homines in impietate perseverant, quia sunt reprobi, qui Deus voluntatem habuit tales servandi, quos ab æterno reprobare voluit?

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

XI. Pag. 123. Redit ad verba Genes. III, 15. & ita toties eundem locum tractando, ostendit, à se nec sibi nec Lectori prioribus Dissertationibus satisfactum. 1. Inquit, me promissionem ibi propositam particularem facere, & per semen mulieris intelligere solos electos, *pro* quibus, *in* quibus, & *à* quibus caput serpentis fuerit contritum, post caput suum & illius virtute. Quod verum & immotum. 2. *Calvini* judicium tangit, de quo supra actum. 3. *Integra verba sic se habent*, inquit, *Inimicitias ponam inter semen tuum & semen ejus, &c.* At hæc non sunt integra, sed truncata, priora enim omissa, *inter te & mulierem.* 4. Repetit inutiliter, quid per mulierem, quid per serpentem sit intelligendum. Nec homini vel à serpente vel à Dæmone ante lapsum quicquam fuisse metuendum. An verò ista in quæstione? An hoc est respondere ad ea, quæ à me proposita? An etiam integrâ paginâ rhetoricandum propemodum fuit de hominum & serpentum dissidio, istorum insidiis, illorum horrore & ejus causa? An hoc præcipuè intendit Spiritus Sanctus? Annon hoc est urgere Iudæorum glossema, qui de ista applicatione ad serpentem animal locum illum vel solùm, vel præcipuè saltem intelligendum censent? An negatum etiam erat, inter Diabolos & homines implacabiles esse simultates? Probandum verò fuerat, inter Diabolos & omnes homines eas intercedere. Annon multi ex hominibus Diaboli ingenium & instinctum sequuntur, & implacabiles, ut ejus organa, cum semine mulieris exercent simultates? 6. Nec de causa, cur horreamus Dæmonem, philosophandum erat, de qua nulla quæstio. Nec dicendum erat, *si qui sint inter homines qui odium illud adversus Diabolum deposuere.* Tales enim plurimos reipsa esse, notum, omnes nimirum, qui Spiritu Dei non aguntur, qui possidentur & reguntur & impelluntur à Diabolo, & ductu isto gaudent. Cur verò non omnes tales, nisi quia quod naturale vitium omnium est, placuit Deo emendare in filiis suis? An ullus etiam se à dæmonis ductu & societate avertere naturaliter potest, sine efficaci Dei vocatione? Nec societas cum Diabolo restringenda duntaxat ad eos qui pactum directum ineunt cum Sathana. Nec omnes qui cum Sathana colludunt, à reliquis mortalibus promiscuè, minus universaliter, sed à Filiis Dei tantùm execratione digni habentur. Alii sæpè illis ut felicibus adblandiuntur. 7. Quid opus erat, quoad *eventum* inimicitiarum istarum integrâ fermè paginâ philosophari de hominum & serpentum pugna, & prætermittere à me objecta quæ jugulum causæ feriunt. Quid priora faciunt ad gratiam universalem? Annon & istius digressionis sine ulla causa captatio, & dissimulatio eorum quæ à me objecta, arguunt, aquam hîc hæsisse superciliosa isti Disputatori? Annon falsum etiam asserit,

angues

angues altius se attollere non posse, quàm ut hominis calcaneum petant, quasi hinc fiat, quod calcaneum hominis petere dicantur? Si rerum naturalium, Africæ etiam & Americæ Scriptores, immò & experientiam Europæorum hominum consuluisset, didicisset melius de serpentibus philosophari, & agnovisset, eos longè altius se attollere posse, & id ordinariè facere. Ideò verò calcaneum serpens hîc petere dicitur, quia dum eo conculcatur, se altius attollere non potest, & partem istam capiti suo imminentem lædere morsu suo conatur. Homines etiam promiscuè & superiores esse serpentibus, & victoriam *sine periculo* reportare à serpentibus, *nisi vel non satis cautè incidant in anguium insidias, vel præter naturæ institutum se ad terram ita incurvent*, fingitur, non probatur. Immò & cautissimi sæpè ab anguibus perimunrur multis in locis, ubi latent, & victoria sæpè cum gravi periculo reportatur. Ioculare etiam, eos ab anguibus victoriam non reportare, *qui cœlum non intuentur erecto vultu*. Tales enim qui cœlum intuentur maximè patent anguibus, ut Philosophus ille foveæ & lapsui; ii demum minus qui ad terram despectando angues & eorum insidias ac technas cavent. Et quid quæso tota hæc dissertatio facit ad gratiam universalem? 8. Christum *omnium vadem* fuisse, & *omnes repræsentasse* videtur Animadversori, non nobis, nec orthodoxis aliis. An verò id ipsum non est in quæstione? An etiam illos repræsentavit quos dicit se *nunquam novisse*, pro quibus *orare non vult*, quibus nunquam voluit revelare vadimonium suum, & quos Deus *odisse* indicatur, *antequam quicquam fecissent boni vel mali?* 9. *Veniæ spem Deum omnibus fecisse*, sano sensu, ἐξαγώνιον, hoc est, quibusvis, omnibus & singulis, falsum. An satis etiam, Deum se *placabilem* ostendisse? Annon opus erat, Deum se ostendere *placatum*, & docere modum ac medium istius placationis actualis? An quandiu hoc non revelatum, homo solutus esse potest eo metu, qui à justitia Dei impendet? An qui Principem aliquem placabilem scit, nec tamen novit quî placari possit, vel novit lytro opus esse suas vires excedente, metu solutus est? 10. Absurdè dicit, *certamen cum uno Diabolo restare*, quasi hoc unum non maximum foret, nisi eum debellatum sciamus à Christo! *Facilem* hîc hominibus *victoriam* esse, aliquibus, nimirum, Dei Filiis, verum; omnibus, falsum. Immò reliqui omnes ab eo vincuntur, quia sciunt Deum tantùm placabilem esse, non placatum, immò placamentum istud nec nôrunt, nec sibi applicare possunt. Adde regenitos ipsos sæpè maximè æstuare in isto certamine cum Paulo, Rom. VII, 14, &c. Nec pudere debet Animadversorem, hîc recedere ab hominum infaustorum, locum istum apertè, post Pelagii scholam veterem, depravantium gurgustio, & argutationes suas confutanti solidissimo

Theologo, *Gulielmo Riveto*, vel Deo potiùs & veritati in aperta luce constitutæ, obsequi. Subtile etiam istud est, & tanto novæ Theologiæ architecto dignum, *victoriam istam hominibus facilem esse, si pugnam animosè capessant, nec à rebus cœlestibus ad quas vocantur, ad res terrestres se turpiter & flagitiosè provolvant*, hoc est, facilem fore victoriam hominibus, si eam obtineant. Quid enim hoc aliud, quàm vincere? Vnde etiam & facultas & voluntas pugnandi, & animosè quidem, & aversio à rebus terrenis, nisi à Dei spiritu? An facile omnibus & singulis eum habere? An alii, præterquam electi, eum vel habent vel habere possunt, ad victoriam ipsam obtinendam? Annon sine Christo nihil possumus facere, & spiritus ille spirat ubi vult, non ubi nos volumus? Cur etiam *indefinitè* dicit, nos vocari *ad res cœlestes?* Annon hîc intelligenda gratia Euangelica in Christo proposita, sive actualis Dei per eum placatio, & salutaris cognitio talium? An verò omnes & singuli ad res istas vocantur? 11. Si etiam *sic abjectos* Sathan vulnerare potest ἐν τοῖς καιρίοις, & naturaliter nemo non sine tractione Patris *sic abjectus* sit, & hanc operationem Deus solis electis peculiarem esse voluerit, utique haudquaquam voluit reliquos ab isto vulnere immunes esse. 12. Egregium etiam! *si excellentis illius vocationis, prout decet, meminerunt, Sathanam habent sub pedibus*, hoc est, si Sathanam sub pedibus habent, eum sub pedibus habent. Quid enim est excellentis illius vocationis meminisse, prout decet, quàm illam & admittere, & ei parere, adeòque credere! Annon verò *fides nostra victoria nostra est*, & qui credunt, Sathanam sub pedibus jam habent? Quî etiam innumeri, qui *excellentis illius vocationis* nec participes fuere, nec per ætatem esse potuere, *ejus meminisse potuere, prout decet?* Næ ista sublimem spiritum decet Theologia! Vel enim per *excellentem* illam *vocationem* intelligitur, vocatio *per verbum* ad gratiam in Christo revelatam, & satisfactionem ab eo præstitam, & notum, eam universalem nunquam fuisse, vel intelligitur vocatio *per naturam*, & sola quidem, & ista nunquam ulli salutaris fuit, vel esse potuit, quum non sit *ministerium spiritus*, ut ipse Animadversor fatetur, nec in genere objecti eum revelet, extra quem nulla salus, & cujus distincta notitia, in N. Testamento saltem, ut fatetur ipse, omnibus necessaria est. Adde, neminem qui per naturam tantùm vocatur, vocationis illius *meminisse posse, ut decet*, sine speciali Dei dono, & interno quidem, quod nunquam fuit universale. 13. An *Diabolus* etiam *plagam* tantùm *facit in inferioribus animæ partibus?* Id ne in Dei quidem filiis verum, quorum menti & cordi sæpe plagas infligit, etsi non lethales. An venenum Diaboli non pervenit ad mentem Davidis, Petri, aliorum? Dilutum etiam & ἀθεόλογον, in *mente vitæ spiritualis sedem esse*; At *cordi*, hoc

hoc eſt, voluntati hoc à Scriptura paſſim tribui, notum. Scilicet, ſecundùm Animadverſoris Theologiam, & corruptionis & regenerationis immediatum tantùm ſubjectum mens eſt, quæ poſt ſe trahat ad malum vel bonum reliquas facultates. Sic ad ſanctificationem hominis ſufficit mentem potenter illuminari. Reliqua naturali ſequela ſequuntur. Scilicet opus erat ſcripturam tot emphaticis vocibus, iiſque aggeratis, nobis deſcribere regenerationem per *creationem*, *vivificationem* & *cordis carnei ex lapideo formationem*, & alia id genus, cum illuminationis vox ſola ſuffeciſſet abundè, ſed de his infrà diſpiciendum. 13. Lepidum etiam, addere, *vi fidei & pœnitentiæ animam facilè convaleſcere:* vel enim id de Filiis Dei intelligit, & id nihil facit ad Gratiam Vniverſalem: vel de omnibus & ſingulis, & quî per fidem & pœnitentiam facilè convaleſcere poſſunt, qui eam nec habent, nec habere poſſunt, ut quæ ſpecialis gratiæ effectus ſunt? Immò quum iſta ſint dona electis ſolis propria, nemo niſi electus convaleſcere poteſt. Nec ſalutaris eſſe poteſt ulla vocatio ad res cœleſtes, ſine iſto dono. 14. An ſeriò etiam addit Animadverſor, *Chriſtum reliquis*, hoc eſt, omnibus & ſingulis (id enim intelligendum ex mente ejus) *victoriam reddidiſſe nullo negotio parabilem, ſi ad tantum Redemptorem ſeſe cum fide recipiant, ut ejus præſidio freti cum hoſte jam profligato prælientur?* Annon iſta omnia in quæſtione, an Chriſtus victoriam omnibus & ſingulis reddiderit parabilem? An dici etiam poteſt, illam victoriam *nullo negotio parabilem* eſſe omnibus & ſingulis, quum nec victoria iſta, nec conditio, ſub qua duntaxat utilis eſſe poteſt, innumeris unquam innotuerint? Quid joculare magis, quàm dicere *Chriſtum omnibus hominibus victoriam parabilem reddidiſſe, ſub conditione, ſi ad eum cum fide ſe recipiant.* At quî ad eum ſe recipere poſſunt illi, qui de eo nihil unquam audivere, nec potuere audire, χωρὶς κηρύσσοντος Rom. x, 14? Annon etiam cum fide ſe ad tantum Redemptorem recipere, eſt ſpeciale Dei donum, & innumeris nec deſtinatum, nec indultum, & quod ſolorum electorum eſt? An etiam ſe ad tantum Redemptorem recipere cum fide, non jam eſt victoriam habere? victoria ergo illis parabilis erit, ſi eam jam habeant! Hæc verè mira ſunt & ſolo hoc Diſputatore digna, qui de aliorum in diſputando ἀπαιδευσίᾳ tam magnificè gloriatur, & eos locum iſtum non ſatis accuratè perpendere cenſet! 15. Cui bono denuo digreſſio inutilis ad argumentum de duobus gradibus creaturarum intelligentium, quamvis Angelos propriè & ἐξόχως vocari nôrit ob id *intelligentes*, & *intelligentias*, homines *rationales*. Nec bene conſtituti Scholarum termini hîc temerè refigendi. Ad quid etiam conducit τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ μακαρίου, καὶ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ in Deo repræſentatio? 16. Vnde probabit, Angelos *invidiâ incenſos erga homines,*

 quod

quod Deus istis imperium assignârit in res omnes adspectabiles? Vbi id Scriptura docet? Et annon imperio omni in res sublunares potior erat natura Angelorum spiritualis, & continua eorum coram Deo in cælis comparitio? Annon præstat causam invidentiæ istius referre ad *sanctitatem* & *felicitatem* hominis, vel ad conjunctionem ejus cum Deo suo in gratia, quam ipsi invidebat Sathan? Imperium sanè in creaturas Diabolus facile hodie adhuc concedit homini, immò offert, modo eum sanctitate & felicitate sua evertat. 17. Falsum etiam, *Deum significare apertè, nihil à tentatore promotum* respectu ullius mortalium. Immò omnes erant eversi à Sathana in primis parentibus. Solum verò semen mulieris, sumptum pro fidelibus restitutum potius esse, quàm non dejectum de gradu vel fateri debebat, vel rationes à me in Exercitationibus adductas confutare. Semen verò serpentis, hoc est, Diaboli filii plenè in tentatoris potestatem redacti, sub ea permanent in perpetuum. φιλανθρωπίαν universalem in naturam humanam, adeoque in omnes & singulos, Deo attingere, est petere τὸ ἐν ἀρχῇ. In *naturam humanam* cæteroquin ferri tantùm dici potest κατὰ λόγον συγκρίσεως, quia non fertur in Angelicam, & quia homines plures restituti, Angelorum nemo. Quamvis propriè loquendo feratur in *personas* potius quam in *naturam*. 18. Diabolum *hoc unum profecisse, quod odium hominum acerrimum in se concitârit*, falsum, nam & hominum odium concitavit in Deum, nec odium sui excitavit, nisi in iis qui caput ipsius virtute capitis sui proterunt. Nec odium in Sathanam universale dici potest sine aperta falsitate. Scilicet tale in illis reperitur, qui *ex Diabolo sunt*, qui *cupiditates ejus facere* volunt, & iis toto animo delectantur? 19. Christum *imperii sui* omnes & singulos homines *participes facere* velle, *nisi sponte perire vellent, & victoriæ ductum & auspicia sequi dedignarentur*, partim falsum, ἀμφισβητούμενον saltem inter nos, partim absurdum, cùm innumeris nec victoriam suam, nec conditionem ejus consequendæ, vel ductum & auspicia sua patefacta voluerit. Annon etiam hîc denuò conditio recurrit cum conditionato? Nec verum, ullum *sponte perire* velle, id enim nemo à se impetrare potest, etsi id sponte facere possit, unde sequitur perditio. Et qui sponte perire volunt, qui ne ætatem quidem attigere inter gentiles, quicquam volendi, vel de salute aut exitio suo cogitandi? Et sub qua conditione tales voluit Deus esse *participes* istius *imperii?* scilicet si caverent, ne nascerentur ex parentibus infidelibus, vel si impedirent mortem suam, vel si adulti exuerent naturalem malitiam, quam tamen non magis exuere possunt, quàm non esse, quod sunt! Et sic concludit Animadversor, *plus satis* de hoc argumento à se actum. Si rhetoricationes id genus opposuissem Animadversori, causæ nihil fuisset, cur

me

me non meritò omnibus istis contumeliis obrueret, quas velut è plaustro in me conjecit è fastigio suo. Fidem & candorem Lectoris interpello, ut conferat nostra, & judicium ferat de utriusque conscientia & disputandi ratione!

CAPVT III.

An Scriptura promissionis primæ complementum particulare fecerit in *Adami*, *Noachi*, & *Abrahæ* familia, & tota gratiæ œconomia?

BREVIARIVM Capitis tertii.

Confutatorum inanis repetitio impacta Animadversori. Suppositio falsa notata. Oppositum in apposito adjectum ἀδολεσχία & contradictio. Causa discriminationis hominum. An promissio sub conditione ad omnes pertineat. Animadversoris absurda de liberis Abrahæ locutio. An Deus omnes & singulos salvari voluerit. Contradictio Animadversoris. An universis spes remissionis oblata. An ista oblatio sufficiat. Repetitio illius quod est τὸ κρινόμενον. Voluntas particularis de salvandis hominibus ex Animadversoris verbis evicta. An invitatio ad fidem & pœnitentiam universalis dici possit. Subministratio particularis virtutis interioris evertit gratiam universalem, & intentionem Dei circa salutem hominum manifestat. An ex promissione Adamo & Evæ facta inferri debeat ejus universalitas. An Deus voluerit eam actu omnibus eorum posteris communicari. An mortem præsentem homini fuerit interminatus. An omnes incredibili benignitate invitârit ad remissionem peccatorum. Benignitatis istius examen. An odor placamenti, fœdus de natura conservanda, & ejus sacramentum Noacho misericordiam universalem portenderint. An fœderis gratiæ, & fœderis de natura conservanda eadem sit latitudo. Fuga Animadversoris, & objectorum declinatio. An in Abrahæ familia demum cœperit divinæ dispensationis mutatio. Æqualis φιλανθρωπίας eversio à posteriori. An Deus verbo spem remissionis ostenderit, & non fiduciam potius. Discrimen utriusque. An providentiæ administratio sit præco Euangelii. Œconomiæ verbi particularis gratiam objectivam particularem arguit. An hominum negligentiæ tantùm revelationis obliteratio sit adscribenda. Istius obliterationis confessio evertit gratiam universalem. Quî prædicatio verbi latior sit gratiâ subjectivâ. Bonitatis divinæ manifestatio alia ἐν τῷ γνωστῷ, alia in promissione gratiæ. An τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ misericordiam Dei annuntiet peccatori. Ejus ex Scriptura explicatio. Fœderis legalis perversa explicatio & applicatio. Promissionis gratiæ revelatio universalis eversa, adeoque & gratiæ objectivæ. Quî se Deus non reliquerit ἀμάρτυρον. Quî homines ad se Deus vocârit voce creaturarum. Gratiæ universalis revelatio eversa, spei remissionis oblatio universalis. An spes remissionis potuerit concipi extra revelationem de Messia. An τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ sit ejus præco. An gradu tantùm differant, an re, revelatio naturæ, & verbi. An semen Abrahæ secundùm spiritum demum exortum fuerit sub N. Testamento. An fœderis gratiæ naturæ præconio annuntiatum dici possit. Vniversalitas illius præconii eversa. Animadversoris confessio. Gratia objectiva quî universalis dici possit.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

possit sub N. Testamento. An Deus trinunus revelatus fuerit per τὸ γνωστόν. An gentes crediderint se posse pœnitentiam agere, vel non. Quale spei remissionis fundamentum habere potuerint: Qualem notitiam cultus divini. An Deus nos velit facem Euangelii circumferre per totum orbem. An τοῦ γνωστοῦ revelatio sufficiens sit in genere causæ objectivæ. An ad veram resipiscentiam sufficienter praeat lumen naturæ. An aliquis resipiscere possit sine revelatione & cognitione Christi, & placationis Dei per eum. Digressio Animadversoris inutilis de serpentibus. Disparitas cautelæ à serpentibus, & à Diabolo. An promissio de obtritione Diaboli sit conditionata, & universalis. Absurda istius assertionis. Ἀδολεσχία & contradictio notata. Dilemma oppositum. Falsa suppositio Animadversoris. An securè impiorum salus tantùm evertatur. An multi maneant à Diaboli tentationibus intacti. An incredulitas & impœnitentia causa dici debeant interversæ multis salutis. Absurda istius opinionis. Elenchus parium à præservatione à serpentibus ad præservationem à Diabolo. Quæ vocatio nos elevet ad cœlestia. Quæ res cœlestes nobis sint contemplandæ. Ἀδολεσχία & contradictio nova super usu facultatum. Absurda varia Animadversori impacta. Contritio capitis Sathanæ an possibilis non electis. An omnibus concessum sit, ut membra Christi fiant. Animadversor confundit conditionem & conditionatum. Concessio jocularis. Electis tantùm concessum, ut fiant membra Christi. Ejus rei probationes. An omnes invitati fuerint, & invitentur ad insertionem in Christum. An sublatio peccatorum per agnum, & missio ac passio Christi sint actus conditionales. An Christus conditionaliter mortem gustârit pro omnibus. An Christus non tollat inter alia peccatum incredulitatis. An ejus sublatio statui possit conditionalis. Contritio universalis capitis serpentis conditionata, absurda. Perversa promissionis primæ & contradictoria explicatio. Conditionem in rei natura delitescere frustra dicitur. Quid inde sequatur.

I. AFfirmativa quæstionis pars à me adstructa Thesi VI. Responsum etiam Dissertatoris accuratè confutatum Exercitationum Parte prima à p. 272. ad p. 384. & plurima ac gravissima absurda ei impacta, quæ ibidem videri possunt.

II. Quid ad ista Animadversor in Specim. Animadv. à p. 127? I. Nudè repetit quæ de triplici complemento istius promissionis fuerat commentatus in Dissertatione, quamvis & à me jam confutata fuerint, & demonstratum, *in quo* revera id consisteret, & *in quibus* repeciretur. Id nimirum consistere in inimicitia actuali inter mulieris & serpentis semen, & in destructione imperii Sathanæ *pro illis* & *in illis* qui sub semine mulieris censentur. Id verò non reperiri nisi in Dei filiis, adeòque particulare esse æquè ac promissionem. II. Supponit denuo, quod negatum, & confutatum, *complementum istius promissionis etiam in eo consistere, quod facultas omnibus concessa fuerit, virtute victoriæ Christi Diabolum superandi.* Parum etiam prudenter ita enuntiat istam partem, *ut complementum in eo spectetur, quod facultas omnibus concessa fuit, vel non fuit, virtute illius victoriæ inimicum superandi. Oppositum* enim in *apposito*, & quibus facultas ista *concessa non fuit*, in illis sanè complementum promissionis locum non habuit.

III. Quæ-

III. Quæritur, inquit, *qua ratione, quo animo Christus id præstiterit, num ut victoriæ fructus ad unos electos perveniret, quos servare absolutè voluit, an verò ut sub conditione fructus ad omnes homines ex communi quadam* φιλανθρωπίᾳ *redundaret*? Atqui victoriæ fructum velle ad non electos venire sub conditione fidei, est eum ad eos velle venire, si eum jam habeant, secundum partem saltem, nisi neget Animadversor vel fidem victoriam nostram esse, vel victoriæ Christi fructum, utrumque contra Scripturam. Et hoc egregium, Christum velle victoriæ fructum venire ad incredulos, & incorrigibiliter per naturam tales, sub conditione, si non sint incorrigibiliter increduli! Hoc scilicet docendi eramus! IV. Quæ causa discriminis, quod Abel superior fuit in certamine cum Sathana, succubuit Cain, Cham se Sathanæ mancipavit, fratres ejus non item? Annon quia Cain & Cham à Deo relicti in sua corruptione, reliqui virtute istius promissionis instaurati & roborati? Ad illos itaque pertinet promissio, qui complementum illud sensêre & Dei donum in se, ad reliquos non item. Nec dici potest, pertinuisse ad reliquos etiam sub conditione, quum promissio *absoluta* sit, & conditio ista necessariò sit pars fructûs ipsius promissionis. Vnde etiam delectus in domo Abrahæ, nisi ab eadem causa, quod quidam essent semen mulieris fide promissionem excipientis, adeoque filii promissionis, alii semen serpentis, in quibus maneret virus serpentis? An dicere etiam debuit Animadversor, *forte cæteros Abrahami liberos victoriæ fructum non senssisse?* An enim de hoc ambigendum erat Theologo, qui orthodoxus videri vult? An diffitebitur, Ismalem ut παράδειγμα vel *exemplum* reprobationis proponi ad Rom. IX. non *typum* tantum? Annon fœdus gratiæ ad solum Isaacum restrictum, & in ejus rei Symbolum è Ketura etiam Abrahamo nati domo ejecti post Ismaelem? V. Fatetur in œconomia N. Testamenti, *exiguum* etiam *præ aliis talium numerum esse.* Qui ergo omnes & singuli semen mulieris, quibus facta promissio, quum plerorumque tamen capita contrita fuerint à serpente? *Conditionatam* eam non fuisse, ostensum. Imò ne conditionata quidem fingi potest, quin reddatur ridicula, & conditio, ac conditionatum recurrant. Si Deus etiam omnes & singulos salvari voluit, cur tam exiguus est credentium & salvandorum numerus? scilicet media illi deerant, id ad effectum deducendi, quod volebat! vel id voluit, quod novit nec futurum nec fieri posse per decretum suum! Si etiam promissio illa ad omnes pertinuisset, vim suam in omnibus exercuisset, & caput serpentis *in* omnibus & *ab* omnibus fuisset contritum, ut quæ beneficia pars sunt rerum promissarum. Qui etiam fide cum Diabolo congredi potuêre illi, quibus nihil unquam de fide revelatum? An ad τὸ γνωστὸν recurrendum erit? Annon

verò fateri coactus fuit, id quod ex eo hauritur, *cognitionem* potius vocari debere quàm *fidem?*

III. Excipit: *Victoriam & contritionem capitis serpentis pendere. I. Ex spe remissionis; quæ à Deo extrinsecus hominibus objicitur; II. Ex spei illius apprehensione firma, quæ mentem & affectus in hominibus mutet. Posterius hoc non præstari quàm ex vi Spiritus Dei, quæ suppeditetur paucis. At non inde sequi, spem ipsam remissionis multò pluribus, & universis extrinsecus non offerri. Manare enim externam remissionis propositionem ex communi Dei φιλανθρωπίᾳ, vim interiorem spiritus ex absoluta & particulari misericordia. Posteriorem partem hujus œconomiæ esse particularem, priorem verò, quæ spectat ad objectum repræsentatum, qua homines ad fidem & pœnitentiam invitantur, esse universalem.* At I. Si victoria pendet ex duobus, & illa duo necessaria sint ad eam obtinendam, utique Deus qui duo ista necessaria esse voluit, & tamen unum duntaxat hominibus largiri vult, non alterum, sine quo victoria obtineri nequit, haudquaquam illos salvatos voluit, quibus denegavit alterum, quod tamen, ut ipse ait, *pendet ex vi Spiritus Dei,* qui *suppeditatur paucis, & datur ex absoluta & particulari misericordia.* 2 Vniversis *spem remissionis* oblatam, falsum. Nec *spei remissionis,* quæ beneficium Euangelicum est, præco est natura, nec illis esse potuit, quibus nullum unquam objectum per ætatem offerri potuit, nec naturæ, nec gratiæ. Nec sufficit, *spem remissionis* offerri, vel placabilitatem Dei! Opus erat, fundamentum istius spei revelari, & placamentum actuale Deo exhibitum in Filio, sine quo spes vel nulla, vel evanida saltem concipi potest. An satis, remissionis spem offerri reo, & Principem esse placabilem? Immò vel remissio ipsa & ejus fundamentum universaliter proponi debuêre, vel non omnibus volita fuêre. 3. Quid attinet dicere, id *multò pluribus atque adeò universis* extrinsecus offerri? Posterius enim complectitur prius, & prius inutiliter dicitur. 4. Oblatio universalis & fundamentum ejus, φιλανθρωπία communis, sunt ipsum κεἰνόμϩον. Si etiam ista communis fuisset, ejus effectus quoque fuisset communis: cum communia non faciant discrimen, adeoque omnibus ex æquo fuisset beneficium remissionis peccatorum revelatum. 5. Quia *vis interior Spiritus* ex *absoluta & particulari misericordia* suppeditatur, & sine illa nemo salvari potest, neminem Deus salvari voluit, cui non illam largiri voluit. Et quia ista œconomiæ pars sola salutaris est, voluntas de salvandis hominibus, necessariò particularis statui debet. 6. *Objecti repræsentationem, quâ homines ad fidem & pœnitentiam invitentur, universalem non esse,* nemo qui non prorsus depuduit, negare potest. Quod enim est objectum quo homines invitantur ad fidem, præterquam doctrina gratiæ Dei in Christo, in verbo proposita? vel homines

mines *ad fidem* etiam invitati per præconium naturæ, vel non: ſi prius, id ἀντίγραφον, ἀθεόλογον, ἄλογον; ſi poſterius, non fuit iſta invitatio univerſalis.

IV. Addit, *duo conſideranda* eſſe: I. *An repræſentatio illa objecti potuerit eſſe univerſalis in familia Adami, Noachi & Abrahami*, & *in œconomia gratiæ tam ſtrictiori quàm latiori, tametſi virtutis interioris ſubminiſtratio particularis fuerit.* Vniverſalem verò fuiſſe primam oraculi propoſitionem probat ex eo, *quod quicquid erat tum hominum id audiverit*, & *cum liberis ſuis vel revera communicârit, vel communicare ſaltem debuerit.* At 1. Quæſtio non eſt, an repræſentatio illa objecti *potuerit* eſſe univerſalis, ſed an fuerit, & an Deus talem eam eſſe voluerit. 2. Diſſociatio illorum duorum, ut unum, nimirum propoſitio objecti ſtatuatur univerſale, alterum ſcilicet ſubminiſtratio virtutis interioris, particulare, ſatis docet, prius non ea intentione à Deo multis proponi, ut iſta virtute, quippe neceſſariò ad ſalutem, ex ſua ordinatione, requiſita, deſtituti ſalvarentur. 3. Illatio inconſequens eſt. Si quicquid hominum fuit tempore Adami, audivit promiſſionem, eam ad omnes pertinuiſſe poſt futuros. At alia ratio Adami & Evæ tum ſolùm exiſtentium, quippe qui è lapſu actu erecti, & vi iſta ſpiritus particulari affecti, utpote quibus tantùm temporaria à Deo denuntiata maledictio, ſublata ſpirituali per promiſſionem: Alia ratio multorum ex poſteris illorum. Nec magis inde ſequitur objectum extrinſecus propoſitum fuiſſe omnibus eorum poſteris, quia id illis propoſitum fuit, quam vi ſpiritus omnibus eorum poſteris indultam, quia illis indulta fuit, qui tum erant totum genus humanum. Quod itaque Adami & Evæ fuit, non ob id fuit omnibus omninò hominibus commune. Illorum capita nec conterenda fuere à Sathana, nec contrita: Aliorum plurimorum è poſteris eorum fuere. 4. Cum omnibus poſteris ſuis poſteros omnes Adæ promiſſionem illam communicâſſe actu, probari nequit. Nec quæſtio, an *debuerint* eam *communicare*, nec enim illis compertum eſſe poterat, qui pertinerent ad ſemen mulieris, cui promiſſio facta, vel non. At quia eam *actu non communicârunt*, nec id ſine Dei providentia, adeòque directione & voluntate factum, nec Deus voluit efficere, ut communicaretur omnibus & ſingulis, eo ipſo objecti iſtius repræſentationem noluit eſſe univerſalem, adeòque neutrum ex iis, ex quibus victoriam & contritionem capitis ſerpentis pendere dicit Animadverſor. Sive jam ob neglectum officium id non factum dicatur, ſive aliis de cauſis, ſatis primam cauſam iſtis defectibus intercedere noluiſſe, adeòque repræſentationem iſtam promiſſionis primæ ex voluntate ejus non fuiſſe univerſalem.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

V. Subjicit: *Pronuntiationi oraculi consensisse Dei lenitatem & φιλανθρωπίαν, qui cum antea mortem præsentem homini, si peccaret, interminatus esset, supplicium distulit, & peccatores incredibili benignitate prosequutus, eos ad pœnitentiam, & per eam ad peccatorum remissionem invitavit, idque universale fuisse ad diluvium usque.* At 1. *Mortem præsentem* Deum homini interminatum fuisse, si peccaret falsum est, & vel Deus non implevisset interminationem suam, vel mutasset decretum suum. Nec ex denuntiatione Dei, *morte morieris*, magis hoc sequitur, quam ex denuntiatione Magistratus, morte plectendos hos vel illos transgressores legis alicujus, nec interminationi illi quicquam decedit, quamvis non in ipso criminis admissi momento in furcam agantur. Nihil itaque aliud ista interminatione designatum, quam hominem futurum *filium mortis* & morti obnoxium, quamprimum peccaturus esset. 2. Deum peccatores *incredibili benignitate* prosequutum, ad pœnitentiam & per eam ad remissionem peccatorum invitasse, verum: omnes & singulos, falsum, quod probandum erat Animadversori id supponendum duntaxat. Quî enim non ad illos referetur, quos in peccato nasci & mori voluit extra fœdus gratiæ, priusquam vel pœnitentiæ vel remissionis solam nomenclationem, nedum vim & naturam percipere possent? Si Animadversorem etiam audimus, *incredibilis* est ista *benignitas*, invitare ad pœnitentiam, & per eam ad remissionem peccatorum homines pœnitere nescios sub conditione, ne sint tales, quamvis sciret Deus illos pœnitentiam sine suo spiritu nec habere posse, nec exercere. Si quis incredibilem istiusmodi benignitatem tribueret Principi alieni sub conditione id genus suavitudinis dici posset, serius non item. 3. Omnes etiam & singulos ad pœnitentiam, & per eam ad remissionem peccatorum, in Caini præsertim posteritate, vocatos fuisse, ad diluvium usque, dicitur, non docetur.

VI. Addit 1. *In Noachi familia perinde esse*, quod verum, sed non Animadversoris sensu, verùm eo qui à nobis expositus. 11. *Odorem placamenti, fœdus de natura conservanda cum Noacho contractum, fœderis sacramentum, quo sibi promissionem factam in memoriam revocatum iri testatur, & quicquid rebus illis ad spem remissionis & immortalitatis pertinere, vel obvelabatur, vel adumbrabatur, potuisse ad omnes & tum existentes, & olim futuros, adeoque declarationem φιλανθρωπίας & misericordiæ.* At ista perperam huc trahuntur, quum nec odor ille placamenti Deum erga omnes & singulos placatum fuisse testetur, ut patet ex maledictione Chami (nec enim Deus revocat gratiam semel datam) sed tantùm ostendat, Deum gratum habuisse Noachi sacrificium, nec agatur ibi de fœdere gratiæ, sed de fœdere vel pacto, aut promisso potius non exscindendi amplius orbem per dilu-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

diluvium, vel, ut ipſe inquit, *de natura conſervanda*, quod de re terrena eſt, & pertinet non tantùm ad quoſvis homines, etiam impios, verùm *ad omnem* quoque *animam viventem in omni carne*. Gen. IX, 15. ut oſtenſum Exerc. p. 328. 329. An verò, quod ad bruta etiam pertinebat, *obvelabat vel adumbrabat ſpem remiſſionis & immortalitatis?* Fœdus gratiæ interea cum Noacho continuatum, nec Chamum attingebat, nec Chanaanem, vel poſteros ejus, quippe quibus maledictio oppoſita benedictioni fratrum deſtinata. Vnde etiam probabit Animadverſor, eandem eſſe latitudinem primæ promiſſionis, & pacti de non exſcindenda terra diluvio? Conferat interea Lector à me oppoſita Animadverſori, à p. 324. ad 339. & videbit, quàm *magna malæ* hìc *ſuperſit audacia cauſæ*, dum magnificè pro reſponſo omni dictata ſua repetit, nec ullo modo à me objectis ſatisfacit.

VII. Addit: *In Abrahami familia cœpiſſe aliquam in ea diſpenſatione fieri mutationem. Hactenus enim Deum conjunxiſſe duo quibus ſpem remiſſionis oſtendebat, verbum, &* ἀνοχὴν μακροθυμίαν καὶ χρηστότητα, *quæ providentiæ adminiſtrationem comitabantur.* At 1. Quid clarius prævaricatione iſta? Annon diu ante Abrahamum in Caini & Sethi, Semi & Chami poſteris cœpit fieri mutatio ingens? 2. Duo iſta Deum ſemper conjunxiſſe, vocem nimirum naturæ & verbi, apud omnes, falſum. 3. Si æqualis Dei fuiſſet φιλανθρωπία quoad *gratiam objectivam*, æqualiter ſe Deus & voluntatem ſuam verbo omnibus revelaſſet. Æqualia enim, ut dictum, non faciunt diſcrimen. At iſta φιλανθρωπία æqualis ab Animadverſore ſtatuitur. 4. An Deus verbo *ſpem remiſſionis*, tantùm oſtendit? Imò fiduciam ejus concipi voluit, fundamento ejus indicato, ſemine nimirum mulieris contrituro caput ſerpentis. Et vel prima promiſſio ſpem tantùm aliquam remiſſionis oſtendit, vel non. Si prius, id & contra verba promiſſionis eſt, quæ fiduciam exigunt in rem certò futuram, nimirum conterendum eſſe caput ſerpentis à ſemine mulieris, & eo ipſo falſum ſupponit. Si poſterius, promiſſionis iſtius revelatio non fuit continuata reſpectu omnium. Aliud enim longè, aliquam ſpem facere rei alicujus alicui, aliud, ei fiduciæ argumentum dare. Illud *poſſibilitatem* rei ſupponit, hoc *futuritionem*. 5. Nec providentiæ, ut ſuo loco videbitur, adminiſtratio, nec ἀνοχὴ, vel μακροθυμία vel χρηστότης fuere præcones Euangelii de ſemine mulieris, de quo quæſtio. Doceat Animadverſor, iſtam promiſſionem omnibus & ſingulis revelatam, vel fateatur eam omnibus & ſingulis haudquaquam deſtinatam fuiſſe. Immò quibus Deus denegavit verbum, quod ſolum fatetur eſſe *miniſterium ſpiritûs*, illis denegavit *gratiam objectivam*, neceſſariam, adeoque & pleriſque extra Abrahami poſterita-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

tem tunc viventibus. Nec verbum tantùm hæſit in domo Abrahami, ſed & fœdus gratiæ, niſi tota Scriptura evertatur, imò ne in integra quidem Abrahami familia hæſit. Sed in ſolo Iſaaco, & ejus ſemine fideli. Et fruſtra hominum *ſocordiæ* & *negligentiæ* revelationis obliterationem adſcribit Animadverſor, tum quia ſi Deus eam univerſalem voluiſſet, ei negligentiæ interceſſiſſet, tum quia eo ipſo fatetur, iſtam revelationem non fuiſſe univerſalem; Immò eam pleriſque multis ſeculis denegatam fuiſſe. Tales verò ſalvari non potuere, nec lumen objectivum ſufficiens ad ſalutem habuere. 6. ἐξαγώνιον, latiorem ſemper fuiſſe prædicationem verbi *gratia ſubjectiva*, quum illa reſpectu multorum tantùm *exactiva* fuerit officii, & illis obtigerit propter alios gratia ſalutari donandos, in quorum communione vivebant, & ob cauſas alias à nobis alibi indicatas. 7. Confundit etiam Animadverſor, communis cujuſdem bonitatis divinæ, quoad externa, manifeſtationem, quæ eſt ἐν τῷ γνωςῷ, cum manifeſtatione bonitatis iſtius ſpecialis quoad beneficium contritionis capitis ſerpentis, quod in eo nunquam manifeſtatum, nec natura unquam reddita fuit annuntiatrix & præco iſtius gratiæ. Et ſanè τὸ γνωςὸν τοῦ Θεοῦ idem eſt ante & poſt lapſum, nec magis miſericordiam Dei erga creaturam peccatricem annuntiat poſt lapſum quàm eam prædicebat ante eum, nec enim quicquam illi acceſſit poſt hominis peccatum. Vtrobique verò oſtendit tantùm *divinitatem* & *potentiam* Dei, ut docet Apoſtolus, non ſpem remiſſionis, non φιλανθρωπίαν univerſalem ad ſalutem, quam Apoſtolus haudquaquam prætermittere debuiſſet, ut præcipuum, quod in τῷ γνωςῷ nobis obſervandum eſſet, ſi id in eo repræſentaretur. Quis verò adeò iſti Dictatori ſe mancipârit, ut cenſeat id ἐν τῷ γνωςῷ repræſentatum eſſe, quod Apoſtolus haudquaquam commemorat! Et quis, qui ſuæ ſpontis eſt, non malit ejus fructum Apoſtoli verbis explicare quàm Animadverſoris?

VIII. Pergit Animadverſor, & ſemen Abrahæ duplex facit, *unum ex carne, alterum ex ſpiritu. Ad id fœdus legale pertinuiſſe, ad hoc fœdus Euangelicum. Ab illius communione reliquas gentes excluſas fuiſſe, nec præceptorum legalium, nec oraculorum de Meſſia, nec cæterorum documentorum notitiam ullam habuiſſe. Deum tamen reſpectu talium non ſe reliquiſſe* ἀμάρτυρον, *& voce creaturarum ac providentiæ omnes homines promiſcuè ad ſe vocâſſe. Et cum voce illa ſpem remiſſionis reſipiſcentibus oſtenderit, gratiam objectivam fuiſſe eatenus univerſalem.* Hoc verò lûdere eſt in re ſeria. Nam 1. Non *fœdus legale*, quod vocat, tantùm ad ſemen Abrahæ naturali generatione, ut loquitur, *creatum* pertinuit, ſed & ad ſemen ejus ex ſpiritu. Non debuit itaque diſtinctio iſta ita nudè proponi, nec enim ſemen Abrahæ *ex ſpiritu* excluſum fuit

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

fuit à præceptorum legalium, vel oraculorum de Meſſia communione, inſtar reliquarum gentium. 2. Fœdus legale malè collocatur in præceptorum legalium, & oraculorum de Meſſia, & cæterorum documentorum in revelatione illa ſparſorum notitia, contra communem Orthodoxorum ſententiam, qui fœdus legale in eo collocant, quod Deus olim imperavit, *Hoc fac & vives*, exigendo obſequium plenum ſub promiſſione vitæ, & inobedientiæ nec *intenſivè* plenæ, nec *extenſivè* interminando mortem. An etiam oracula de Meſſia pertinuere ad fœdus legale oppoſitum Euangelico? Quid abſurdius? 3. Immò, quia reliquæ gentes nullam habuere notitiam, ut fatetur, oraculorum de Meſſia, promiſſionis iſtius revelatio non fuit univerſalis, quod volumus. Imò ne præceptorum quidem legalium omnium notitiam talem fuiſſe fatetur. An verò ſalvari potuere gentes ſine notitia ulla oraculorum de Meſſia? Et vel ſine ea habuere *gratiam* ſufficientem *objectivam*, vel non. Si prius, datur illa extra ullam oraculorum de Meſſia notitiam, quod ἀθεόλογον & ἀντίγραφον. Vel non, & ſic falſa eſt Animadverſoris aſſertio. 4. Quî ſe Deus ἀμάρτυρον non reliquerit reſpectu reliquarum gentium, docet Apoſtolus, quia nimirum *benefecit illis*. Et qua in re? plurimis illis *dando tempeſtates opportunas, & corda eorum replendo cibo & gaudio*? Act. XIV, 16. An hoc eſt vel promiſſionis primæ revelationem illis continuare, vel *gratiam objectivam* ſufficientem ad ſalutem iis proponere? Conſcientiam Animadverſor & Lector excutiant ſuam, & videant, an iſta univerſalitatem gratiæ objectivæ probent, de qua quæſtio! Annon dicitur Deus ſiviſſe gentes *ſuis* ipſarum *viis incedere*, & tempora illa ob id vocantur *tempora ignorantiæ & iræ*? Annon ob id *ſine Deo* fuiſſe dicuntur, & *ſine ſpe*? 5. Voce ſanè creaturarum & providentiæ præconio Deus homines vocavit ad ſe, ut creatorem, ſed non ut Redemptorem, ad *divinitatem* & *potentiam* ſuam agnoſcendam, non verò ad agnoſcendam gratiam ſuam in ſemine benedicto hominibus deſtinatam. Et vel voce iſta Deus omnes vocavit ad gratiam Euangelicam, & promiſſionem de ſemine mulieris iis propoſitam, vel non. Si prius, Euangelium non fuit σεσιγημένον, & τὸ γνωστὸν docet promiſſionem de ſemine mulieris, & Euangelium gentibus omnibus fuit propoſitum; vel non, & ſic cadit promiſſionis illus propoſitio univerſalis. 6. Nec ſpei etiam remiſſionis oblatio univerſalis dici poteſt, reſpectu innumerorum, qui ne per ætatem quidem ejus capaces eſſe potuere, nec iſtud præconium eſt gratiæ Euangelicæ, vel promiſſionis de ſemine mulieris revelatio. Nec τὸ γνωστὸν magis ingerebat ſpem remiſſionis, quàm iram Dei & ſeveritatem peccatoribus. Nec ſpes illa poterat concipi extra revelationem de Meſſia. Et ſanè quum τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ. Deum æquè repræſen-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

præſentet juſtum ac miſericordem; non poterat magis ſpes inde oboriri remiſſionis, quàm metus punitionis peccatoribus. Imò cum exercitium juſtitiæ neceſſarium ſit in Deo & naturale, miſericordiæ arbitrarium planè, illud *per ſe* ſequatur peccatum, iſtud *per accidens*, prius ἐν τῷ γνωςῷ concipi potius poterat quàm poſterius. Et ſanè ſi gentes gratiæ ſigna videre, videre etiam plurima ſigna horrendæ iræ Dei. Et tamen hoc uno fermè tibicine nititur Animadverſoris Theologia, quaſi ſpes remiſſionis, reſipiſcentibus oſtenſa fuerit univerſaliter ἐν τῷ γνωςῷ τοῦ Θεοῦ, & quaſi τοῦ γνωςοῦ manifeſtatio propoſita in natura ſit idem quod fiducia remiſſionis peccatorum in ſemine benedicto concipienda, propoſita in verbo. Iſta verò vel conveniunt iſta *quoad rem* vel non. Si prius, & *gradu* tantùm differunt, & ejuſdem gratiæ Euangelicæ natura eſt, præco, cujus eſt verbum Euangelii, quod ἀθεόλογον, & Socinianum, & Chriſtianæ Religionis neceſſitatem convellit. Si poſterius, gratia objectiva non fuit univerſalis, quæ neceſſaria eſt ad ſalutem. 7. Supponit perperam, *ſemen Abrahæ ſecundùm Spiritum* demum exoriri debuiſſe ſub N. Teſtamento in vocatione gentium. At tale inde ab ipſo Iſaaco ſemper datum inter Iudæos. Et nulli ex Abrahæ poſteris ſervati, qui non eſſent etiam ſemen ejus *ſecundùm ſpiritum*. Et cur non prius ſemen ſecundùm ſpiritum exortum? Cur limites etiam fixi prædicationi verbi? Cur fœdus gratiæ non omni creaturæ prius annuntiatum? An ſine talibus adultus ullus poterat ſalvari? 8. Vel etiam omni creaturæ fœdus gratiæ prius præconio naturæ fuit annuntiatum, vel non. Si prius, differunt naturæ vox & verbi *gradu* tantùm, non *ſpecie* præconii. Si poſterius, illius fœderis annuntiatio univerſalis non fuit multis ſeculis, adeoque nec fœdus ipſum univerſale fuit. Sin ad omnes pertinuiſſet, omnibus revera fuiſſet annuntiandum, & Deus ejus præcones ubique & apud omnes excitaſſet. Immò ne ab Apoſtolis quidem id omnibus annuntiatum, ut fateri cogitur, dùm dicit, hoc præſtitum fuiſſe, *quantum tum fieri potuit*. At illi diu coërciti intra unam gentem, & prohibiti ire in loca quædam. Et innumeræ gentes haudquaquam participes redditæ præconii illius, ne hodie quidem poſt tot ſecula. Et ſi Deus præconium illud voluiſſet eſſe univerſale, media ei non deerant ejus in Veteri & Novo Teſtamento ubique & apud omnes diffundendi. Ipſe verò in Defenſione Calvini fatetur, id non potuiſſe ad omnes diu diffundi. Nec id ſine providentiæ Dei directione factum. 9. Gratiam objectivam in N. Teſtamento eatenus univerſalem eſſe, quatenus nullam nationem excludit ſigillatim, extra controverſiam eſt, & ſic redditur tantùm univerſalis *quoad genera ſingulorum*, non verò *quoad ſingula generum*. An verò de eo quæſtio inter nos? Vel ita etiam univerſalis fuit ſub

V. Teſta-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

V. Testamento, vel non: si prius, distinguere ista non debuit Animadversor: si posterius, gratia illa objectiva multis seculis universalis non fuit. 10. Immò an Deum Trinunum potuere cognoscere gentes ex natura, & agnoscere talem ἐν τῷ γνωςῷ, vel non? Si prius, natura est præco S. Trinitatis: si posterius, non verum Deum potuere cognoscere sufficienter ex natura, qualis agnosci debuit, vel non fuit gentibus necessarium, credere Deum Trinunum. An verò non agnoscere & credere Deum Trinunum, non est idolum agnoscere, non verum Deum? Vel etiam credebant gentes istæ, se posse pœnitentiam agere; ut oportet, vel non. Si prius, falsum credebant, nec enim id ἐν τῷ γνωςῷ revelatum. Si posterius, frustra spes ista remissionis iis proposita. Et vel agnovere fundamentum aliquod istius spei, vel non. Si nullum agnovere, non magis vera spes talis dari poterat, quàm ædificium sine fundamento. Sin agnovere aliquod, aut agnovere falsum fundamentum, aut verum, si falsum, spes ista vera esse non potuit: Si verum: Ergo agnovere placationem actualem Dei in Christo, quod absurdum. Vel etiam gentes illæ in natura potuere ἐν τῷ γνωςῷ intelligere veram rationem cultus divini, vel non. Si potuere, extra verbum aliquis nosse potest sufficienter ad salutem, quî Deus colendus sit, & hodie idem potest scire Tapujas. Si non, gratia sufficiens objectiva non fuit universalis. Nisi non sit necessarium ad salutem, scire veram rationem colendi Deum. 11. Nec nobis, ut supponit Animadversor, imperatum, *ut facem Euangelii circumferamus per totum orbem*, nec enim munus nostrum ejusdem cum Apostolis latitudinis est, nec si id esset, Animadversor bene faceret, qui se Salmuriensi affigeret glebæ, & non ad Americanos iter moliretur. Nec si ista Dei voluntas esset, difficile ipsi foret præcones ubique excitare. At, inquit, *in iis locis, ad quæ nulla dum manavit Euangelicæ præparationis auditio, persistit τȣ γνωςȣ revelatio.* Illa verò aut sufficiens est ad salutem in genere etiam *causæ objectivæ*, ut loquitur, aut non. Si prius, falsum est, quod ipse asserit, in N. Testamento *distinctam Christi cognitionem* esse necessariam ad salutem, aut illa traditur gentibus illis, ἐν τῷ γνωςῷ ȣ Θεȣ, & Dei Trinunius revelatio. Si non, gratia objectiva sufficiens ne hodie quidem innumeris traditur, adeòque universalis non est. 12. Ε'ξαγώνιον, nexum esse certum inter resipiscentiam, veram nimirum, & remissionem peccatorum. Vbi illa datur, ibi ista datur, sed falsum, ad illam sufficienter præire lumen naturæ. Ista enim dari nequit sine revelatione gratiæ Dei in Christo, cujus præco natura non est, adeòque nec præco gratiæ universalis necessariæ. Et vel aliquis resipiscere potest, ut oportet, sine Christi revelatione, & placationis Dei per illum cognitione, vel non. Si prius,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

cognitio Christi necessaria non est ad salutem. Vbi enim datur vera resipiscentia, ibi datur remissio peccatorum, ubi ista, ibi salus. Et resipiscentia vera potest dari sine fide. Si posterius, gratia objectiva ad resipiscentiam necessaria denuò non est universalis.

IX. Quærit Animadversor, an si repræsentatio illa objecti, scilicet in natura, fuerit universalis, id satis sit, ut oraculum, *semen mulieris conteret caput serpentis*, complementum suum sortitum esse dicatur. pag. 128. Et respondet p.130.& 131. 1. *Promissionem de felici successu certaminis cum serpentibus, universalem quidem fuisse, sed sub conditione, si homines diligenter sibi caverent.* Atqui 1. Non respondet Animadversor ad quæstionem; An enim, quamvis promissio de felici successu certaminis cum serpentibus universalis esset sub conditione, sequeretur, repræsentationem objecti in natura propositi, etiam universalem, satis esse, ut oraculum de semine mulieris contrituro caput serpentis, dicatur complementum suum sortitum? At in natura altum silentium & de semine illo mulieris, & de contritione capitis serpentis per illud, cujus nuntii solum Dei verbum præco est. 2. Inaniter planè regreditur Animadversor ad promissionem de felici successu certaminis cum serpentibus. Quasi verò de eo multùm solicitus fuerit Spiritus Sanctus in ista promissione! Quasi verò etiam promissionem universalem conditionatam talem Deus unquam fecisset! At qui maximè etiam sibi cavent, sæpe in Libya, Brasilia & alibi, nihilominus sæpe sic pereunt. Incauti contrà multi non pereunt. Adde, id promitti potuisse sub ista conditione, quia conditionis præstatio pendet ab arbitrio nostro, & illud ad id sufficit: At idem locum non habet in certamine cum Diabolo, ad quod nec lumen naturæ nec arbitrium nostrum sufficit, nec id quod sufficit, innumeris datur. II. Inquit, promissionem de Diaboli obtritione universalem tantùm esse sub pari conditione operæ ab hominibus adhibitæ, *ne se patiantur Diaboli tentationibus & fraudulentis artibus illaqueari.* At 1. Promissio illa *absoluta* est, non *conditionata*. 2. Vniversalis non est, ut ostensum, quia non semini serpentis facta, quippe quo designari filios Diaboli, demonstratum re verò negata, negantur omnes modi rei. 3. Conditio illa inepta est, coincidit enim cum re conditionata. Operam enim adhibere, ne ita illaqueemur à Sathana, est jam ex parte conterere caput serpentis. *Pro quibus* etiam, & *in quibus* non est contritum caput serpentis, illi Diaboli & tentatione & fraudulentis artibus delectantur, illas ipsi imitantur, & sic seducere ipsi conantur alios. 4. Adde, vel conditionem illam actu præstari posse sine *gratia subjectiva*, vel non. Si prius, gratia ista non necessaria est, & homines sine ea sibi cavere satis possunt à Diabolo. Si posterius, frustra & per

ludi-

ludibrium talis promissio facta omnibus sub ista conditione, ne sint quod non possunt non esse, & habeant quod non possunt habere, & ut faciant quod non possunt facere. Impotentiæ hîc distinctio inutilis est, satis, ex æquo utramque esse invictam. Quot Anachoretæ etiam omnem operam posuere, ne illaquearentur; qui tamen illaqueati fuere? Noti satis sunt Hieronymi in deserto planctus. III. Addit Animadversor, si *securè dormiant, vel induant se ultrò in laqueos, ad eos spem victoriæ non pertinere, iis solis destinatam, qui clementiæ & placabilitati, divinâ fiduciâ freti suæ saluti diligenter invigilabunt*. Scilicet, si tam nobilem Disputatorem audimus, spes victoriæ pertinet ad homines, si victoriam habeant, & ejus beneficia agant? An enim ullus *fiduciâ clementiæ Dei fretus* dici potest, nisi qui vera fide proditus est? An verò qui talis, non jam victoriam habet? Et egregiè spes victoriæ ad eos pertinet, qui ejus fiduciâ jam nituntur. Vel etiam conditionem istam præstare possunt, *gratiâ subjectivâ* non donati, vel non. Si prius, saluti suæ diligenter aliquis incumbere potest sine ea, & clementiæ divinæ fiduciâ niti. Si posterius, objectum istud à Deo proponi non potest, ea intentione ut homo per id salvetur. IV. Addit, *impiam securitatem eorum, quorum Diabolus salutem intervertit, non prohibere complementum istius oraculi*. At de eo non est quæstio. Nec enim *pro impiè securis* caput serpentis à Christo contritum, aliàs tales non essent, & id *in illis* etiam contritum esset. *Securè impii*, pertinaciter nimirum tales, ut probatum, pertinent ad semen serpentis, non mulieris, illi verò nihil promissum. Adde non *securè impiorum* tantùm salutem Diabolum intervertere, sed & multorum qui nec tales sunt, nec tales per ætatem esse possunt. Quot Gentiles etiam & Mahumetani alii variis modis in salutem suam seriò incubuere, sed frustra, quia alia ratione in illam incubuere, quàm quâ oportebat, nec novere, quî in eam incumbendum foret! V. Addit, *multos manere à Diaboli tentationibus intactos*, quod falsum, etiam respectu sanctissimorum. Nec verius, quod multos Diabolus spe salutis evertit, *in eo eos nihil accusare posse, præter suam incredulitatem & impœnitentiam*. An enim id de infantibus Gentilium ulla probabilitatis specie dici potest? An incredulitas exitii illorum causa esse potest, qui ad fidem nunquam vocati fuere? At quî credent nisi audiverint, quî verò audient sine præcone? Adde, incredulitatem & impœnitentiam è potissimis malis esse, per quæ dominatur serpens, & quorum remedium promittitur, in isto oraculo. Ergone nihil obstat, quominus tales beneficium istud obtineant, nisi quia illud non habent! Quam diluta talia! Et an qui promissionem illam proposuit, & novit omnes incredulos futuros & im-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

pœnitentes ſine ſuo dono, & invictè quidem, ille tales ſalvatos voluit, modò ne eſſent, quod ſunt, & quod non poterant non eſſe ſine *gratia ſubjectiva*, quam tamen illis denegatam abſolutè voluit. Accuſationi cæteroquin locus nullus, quamvis Deus nullos prorſus voluiſſet ſalvatos.

X. Egregia verò eſt quam addit Animadverſor concluſio! Si præſtare poſſimus ut nihil ſerpentes nobis noceant, ſi rectè utamur ſtaturâ, perſpicaciâ & membris noſtris; *ſic vocationem cœleſtem, quæ nos ad ſuperna elevat, & intellectum ac voluntatem, facultates à Deo nobis conceſſas, hoc efficere poſſe, ſi eis pariter, prout decet uteremur, ut nihil nobis eſſet à Diabolo extimeſcendum.* Quàm cruda iſta! ſi homo ab externo inſultu animalis ſibi poſſit cavere, quamvis ne hoc quidem ſemper poſſit, eum etiam poſſe ſibi cavere ab inſultu vel externo vel interno Diaboli! 2. Si etiam *vocatio cœleſtis* nos ad ſuperna elevat, vel intelligitur ea quæ fit *per verbum*, at ea nec univerſalis eſt, ut ipſe fateri cogitur nec hoc præſtat, niſi in genere *cauſæ objectivæ*, ut loquitur, adeòque ſola non ſufficit, vel quæ fit per *naturam*, at iſta nos nec elevat ad Chriſtum, nec ad eum elevare poteſt, ſine cujus cognitione tamen ſalus nobis obtingere non poteſt. Nec ſufficit *res cœleſtes* in genere contemplari in operibus providentiæ, opus ad ſalutem, noſſe Deum Trinunum, & Chriſtum Redemptorem ac placamentum in ſanguine ejus, *ſaltem* in *Novo Teſtamento*, idque *diſtinctè*, ut fateri ipſe cogitur. 3. Scilicet vocatio ſola per τὸ γνωστὸν & intellectus ac voluntas, quæ ſunt in homine naturali, hoc efficere poſſunt, ut nihil illi ſit à Diabolo extimeſcendum, etiam *ſine gratia ſubjectiva*, quippe quam univerſalem non eſſe, notum eſt! 4. Egregium etiam εὕρημα, id futurum, *ſi facultatibus iſtis pariter prout decet uteremur*, hoc eſt, ſi contereremus caput ſerpentis, & eum vinceremus, nihil nobis ab eo eſſet metuendum! Quid enim eſt facultatibus illis, prout, decet, uti, niſi & intellectu & voluntate in Deum ut placatum, & in eum quem miſit Chriſtum, ferri, & eum amplecti, ut Servatorem? Qui verò id faciunt, illi jam victores ſunt. At annon iſtius conditionis præſtatio & facultas eam præſtandi ſunt ex beneficiis iſta promiſsione contentis? Et jculariter Deum iſtam promiſsionem & ejus fructum nobis deſtinare docet Animadverſor, modò utrumque jam habeamus. Et Deus qui novit nos non magis iſtis facultatibus *bene uti* ſine *gratia ſubjectiva* poſſe, quàm filia Iairi mortua membris ſuis: tamen ſub hac conditione victoriam nobis deſtinat, *ſi iis prout decet, utamur.* Vnde vero fit, quod iis bene uti non poſſimus, niſi à morſu ſerpentis? Modo ergo ſerpens nos non læſerit, nec ſimus peccatores, vel corrupti,

hoc

hoc beneficium nobis obtinget, in beato vero ſtatu illo erimus, ſi intellectu & voluntate noſtra bene utamur, & ſic nihil habebimus extimeſcendum. Scilicet ſi è gentilibus nati benè utantur ſuis facultatibus & vocatione cœleſti, quamvis denaſcantur, priuſquam vel intelligere vel velle quicquam poſſint, nihil illis erit extimeſcendum! Hypochondriacam iſtam Animadverſoris Theologiam dicerem, ſi eum minus ſublimi Theologici orbis præſide mihi res eſſet.

XI. Subjicit, hinc patere, malè à me citatum locum Calvini p. 193. Exercit. At ſola collatio à me ibi dictorum cum iis quæ apponit futilitatem iſtius accuſationis proſcribit. Ipſe cogitur fateri, ad *ſola Chriſti membra* pertinere, *actualem* capitis Sathanæ *contritionem*. At talem ſemini mulieris pollicetur Deus in prima promiſſione. Nec ſupponendum, alios, caput Sathanæ poſſe conterere, nec enim vires ſpirituales ad id neceſſarias habent, quippe qui aliàs corrupti non forent. Qui verò viribus ſunt deſtituti ad actum aliquem edendum, ii eum nunquam edere poſſunt.

XII. *Excipit*, id ad ſola quidem Chriſti membra pertinere, *at ut membra Chriſti fiant, id omnibus conceſſum eſſe, ſi modò eum per fidem amplectantur. Fide enim nos inſeri in Chriſti corpus, ad quam omnes invitentur.* At 1. Falſum, ullis præter electos conceſſum eſſe, ut membra Chriſti fiant, nec id probari poteſt vel *à priori* ex deſtinatione Dei, vel *à poſteriori*, ex ejus manifeſtatione. 2. Ἀδολεσχεῖ denuo Animadverſor, & confundit *conditionem* & *conditionatum*, idem enim eſt ac ſi diceret, modo aliqui ſe faciant membra Chriſti vel talia fiant, iis conceſſum eſſe, ut fiant membra Chriſti. Quid enim eſt amplecti Chriſtum per fidem, quam eum pro capite habere, adeoque ſe ejus membrum agnoſcere & profiteri? 3. Egregia etiam iſta conceſſio! *Modò Chriſtum per fidem amplectantur iis conceſſum eſſe, ut fiant membra Chriſti*, hoc eſt, modò filius viduæ Naimiticæ ſe erigat è ſandapila, hoc vel illud illi conceſſum fore. Nec enim magis vincibilis ab homine animali eſt impotentia *moralis*, quam *naturalis* ab homine mortuo, natione cujus ſolius comparatio inſtituitur, ne Animadverſor rimam iterum quærat in diſtinctione impotentiæ. Imò quum Deus fidem ſolis electis deſtinarit, & tamen inſitionem in Chriſtum à fide ſuſpenderit, utique ſane non niſi illis membra Chriſti eſſe conceſſit, quos fide donare voluit. Annon etiam diſertè dictum, *multos non potuiſſe credere?* Quamvis etiam Scriptura dicat, *neminem poſſe venire ad Chriſtum, niſi pater eum trahat*, omnibus tamen id conceſſum eſt, ſi Animadverſorem audimus, modò ipſi veniant. Et qua conſcientia dici poteſt, vel in Novo etiam Teſtamento, minus in veteri, omnibus, nullo excepto, conceſſum

esse, ut membra Christi fiant, si modò eum per fidem amplectantur, quum innumeris nec de Christo, nec de fide, nec de insertione in Christum per fidem quicquam fuerit revelatum, immò ne per ætatem quidem revelari potuerit? Fide cæteroquin nos inseri in corpus Christi ἐξαγώνιον, quia verò non nisi fide ullus inseri potest, nemo qui fidem ex se habere non potest, quæ impotentia universalis est in omnibus, vel cui fidem Deus largiri non vult, inseri in corpus Christi potest. Dicere; Omnes indiscriminatim ad istam insertionem invitari, est petere τὸ ἐν ἀρχῇ, si intelligatur syncategorema *collectivè*. Sin intelligatur *distributivè*, nihil concludit. Tuam fidem, Lector! An omnes in V. Testamento ad hoc invitati fuere? An hodieque omnes indiscriminatim Anmericani, vel Australis terræ incolæ? An etiam per τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ omnes indiscriminatim incitantur ad fidem, per quam inserantur Christo, vel non? si prius, natura denuo est præco fidei & insertionis in Christum: si posterius, ista invitatio universalis non est.

XIII. Tandem inquit, loquutiones illas: *Hic est agnus Dei qui tollit peccata mundi; Item, gustavit mortem pro omnibus, & similes tacitam conditionem includere, etsi nullam exprimant. Sic & oraculum de semine mulieris contrituro caput serpentis, cum ad genus humanum universum extendatur conditionem pariter continere, in rei ipsius natura delitescentem.* At 1. Falsum, conditionem includi, in verbis, *hic est agnus Dei*, &c. quam non simul efficiat ipse Agnus, *pro quibus* enim tollit peccatum, *in iis* etiam id tollit, & *ab iis*. Nec ulla Iudæorum incredulitas obstare potuit, quominus id peccatum tolleret iste Dei agnus, cui tollendo missus est. Nec vel missio vel passio Christi sunt conditionales, sed tantùm applicatio utriusque, ipsa verò conditionis ad applicationem necessariæ impetratio habetur à passione Christi. Nec magis Christus conditionaliter *gustavit mortem pro omnibus*. Docendum verò illud erat, non dicendum tantùm. Imo ridicula esset conditio apposita verbis Iohannis de agno Dei tollente peccata mundi, & everteret promissionem vel declarationem Scripturæ. Conditionis enim impetratio, ut beneficium gratiæ, necessàriò ista sublatione continetur. Qui enim tollit peccatum mundi, tollit etiam peccatum incredulitatis mundi. Nec dici potest, id fieri nisi sit perseverans, eo ipso enim quo tolli debet ex promissione non fit perseverans. Et nisi tollatur, semper perseverans est, & necessaria quidem: Adde, illos, quorum peccata Christus tollit, & *pro* quibus mortem gustavit, censeri conditione illa carere, & eam ex se habere non posse, non itaque sub ista conditione vel mortem pro iis gustat, vel tollit peccata mundi. 2. Sic, si promissio de semine mulieris contrituro caput serpentis conditionem contineat, huc

ejus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

tur, ihn. idem ...

ejus ſenſus redibit; Chriſtum contriturum caput ſerpentis pro univerſo genere humano modò id ipſum primo conterere incipiat caput iſtud, & ſanè qui fidem habet & quà illam habet, eo ipſo jam conterit caput ſerpentis. Promiſſionem etiam iſtam ad univerſum genus humanum extendendam eſſe, eſt ipſum ἀμφισβητούμενον. Notet etiam Lector egregium hoc gloſſema! Quando promiſſio iſta refertur ad electos, eam *abſolutè* intelligendam eſſe, quando ad alios, intelligendam tantum eſſe *conditionatè*. Et ubi hoc diſcrimen in verbis promiſſionis? Quid etiam intereſt inter conterere caput pro aliquo, ſub conditione fidei, qui fidem ex ſe habere non poteſt, & quem conterens novit eum habere non poſſe, & inter non conterere? Præterquam quod innumeris nunquam revelata fuit nec promiſſio illa, nec conditio. 3. Conditionem hic *in rei natura deliteſcere* fruſtra dicitur, quum promiſſio iſta iis fiat, quos novit Deus conditionem nec habere, nec habere ex ſe poſſe. Id tantum inde ſequitur, quia conditio in ea deliteſcit, & neceſſario ad ejus applicationem exigitur, Deum illos ſalvari nolle, quos novit iſta conditione & gratia eam præſtandi deſtitutos eſſe, & quibus eam, utut à ſe ſolo pendentem, largiri non vult, adeoque nolle eum ſalvari ullum non electum.

CAPVT IV.

An locis Ioh. III, 16. & X, 26, 29. *probetur particularis, an verò Univerſalis Redemptionis deſtinatio?*

BREVIARIVM Capitis quarti.

D*Eſultorius ordo Animadverſoris. Injuſta ejus accuſatio. Repetitio τοῦ ἐν ἀρχῇ. Querela ejus iniqua. Cauſa ἐξηγήσεως accuratæ loci* Ioh. III, 16. *Convitia & dicteria oppoſita. Aſſertio Animadverſoris retorta. Ejus βραχυλογία. An opinionem ſuam confutatam repetere, ſit reſpondere. An redemptio ab Animadverſore proponi debuerit alia ut* abſoluta, *alia ut* affecta conditione. *Defenſio Animadverſoris confutata. Redemptionis* conditionatæ *ex ſententia ejus probatio.* Abſolutæ *&* conditionatæ *redemptionis perverſa explicatio notata. Diſſenſus Diſſertatoris & Animadverſoris.* Conditionatæ *redemptionis explicatio. Redemptionem,* abſolutam *eſſe probatur, & quo ſenſu. Legati abſoluti & conditionati diſtinctio. Applicatio redemptionis conditionata eſt, non redemptio. Petitio τοῦ ἐν ἀρχῇ. An redemptio univerſalis omnibus propoſita dici poſſit. Redemptionis abſolutæ defenſio. Simile Animadverſoris retuſum. Coccyſmus perpetuus notatur. Cavilla & dicteria Animadverſoris. Locutiones crudæ Redemptionis univerſalis oblatio, everſa. Ad Calvini & Muſculi authoritates reſponſum. Verba Calvini vindicata. An ex precibus pro omnibus ſequatur univerſalis redemptio. Qui generale ponatur pro univerſali, & contra. Excuſationem omnem præcidi incredulis ex ſententia noſtra, oſtenſum. Falſum, omnes ad vitæ participationem vocatos. An Deus ſe propitium oſten-*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

ostenderit omnibus ad salutem. An propitiationem destinarit omnibus. Totum mundum pro electis sumi, ostensum. Veterum suffragia. Simile Animadversoris retusum. Calvinus expositus & vindicatus. Absurditas sententiæ, Deum se omnibus propitium ostendere. Quæstio de prævisione culpæ discussa. Suspensio vitæ à fide confundit sententiam de Gratia Universali. Calvini verba vindicata. Subtilitatis affectatio cui nostrûm imputari possit. Dicterium de grandibus voluminibus expensum. Secundum Calvinum promissiones Euangelicæ non pertinent ad omnes. An spem tantùm ostendant. An Deus se ostendat impotentibus propitium sub conditione. Prædicationis verbi particularitas arguit gratiam particularem. Phrasis Pellicani expensa, de facili aditu dato ad salutem. *Pellicanus excusatur. Origo istius loquutionis ostensa. Excusatio Animadversoris abstersa.* Andreas Rivetus *laudatus. Grammaticatio inanis super pronomine* quisque. *An nemo non habeat facilem aditum ad salutem. Pellicani verba alia exposita. An primi Reformatores faveant Animadversori. An ex verbis truncatis judicandum. Dogmata Animadversoris incognita retro nostris. Querela ejus injusta. Loca Scripturæ, eorumque expositio, intacta Animadversori. Verborum* Iohannis III, 16. *expositio vindicata. Consensus distinctionum Animadversoris cum distinctione de voluntate antecedente & consequente. Vocabuli Mundi expositio defensa. An repugnantiam involvat. Quî gens Iudaica sæpe sumatur. Denominationem sæpe sumi à meliori. Quî Dei filii è mundo distinguantur à gente Iudaica. Israelem sæpe restringi ad electos. An absurda sit ista nomenclatio. An mundus non designet electos. An minima pars non sæpe ad se trahat nomenclationem totius.* Κόσμου *diversæ significationes. Quî Mundus significet præteritos, quî electos. Absurda novæ Theologiæ. An absurdum sit partem secretam & turbam, ex qua secreta est, eodem nomine appellare. An absurdum sit, idem nomen sumere κατ' εὐφημισμὸν & διασυρτικῶς. An Christus desinat habere curam salutis aliquorum. Quî φιλανθρωπία universalis consistere possit cum declaratione Christi, quod multos nunquam novit. An earundem vocum diversa significatio conturbet cogitationes nostras. Exempla opposita Scripturæ. verba Christi* Ioh. III, 16. *exposita & vindicata. Fuga animadversoris & dissimulatio jam confutatorum. An syncategorema πᾶς hic relinquat aliquid in suspenso. Quæ prima Mundi significatio. Duplex denominationis fundamentum, unum* intensivum, *alterum* extensivum. *Electi antecedenter etiam sunt Mundus. Argumentatio ἀνακόλουθος. Loquutiones universaliores solos electos designantes. Exceptio Animadversoris retorta. An absurdè Mundus de toto dicatur, & de partibus totius. An minor numerus electorum obstet isti denominationi. An electorum numerus penè contemnendus vocari debeat. An electi minus Mundus, quam omnis caro, totus mundus &c. vocari possint. An id quod subit mutationem priori nomine designari non possit. An Christus non possit dici ὁ ἐν τῷ κόσμῳ. An Christus non possit vocari ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου. An Christus viam omnibus aperuerit ad salutem, modo eam ingrediantur. Animadversoris fuga. Objecta à me, declinata. Iocularis exceptio. An à me excusata tantùm ista appellatio Mundi. Confessio Animadversoris de non confutatis rationibus objectis.*

I. ANimadversor pro genio & privilegio suo à Thesi mea VI. saltitat ad Thesin XI. quum tamen rationum à me in iis productarum contra gratiam Universalem & defensarum in Exercitationibus confutationem integram in principio splendidè pollicitus fuerit. Homo interea ita accuratè observans ordinis, me confusionis peragit reum. Sed dicendum aliquid erat. Si confusionis verò reus

per-

peragendus ſum, Animadverſor criminis iſtius cauſa eſt, qui mihi ad confuſionem iſtam præivit, quippe quem κατὰ πόδα ſequutus ſum, & vel ille juxta mecum accuſandus à ſeipſo, vel ego ab illo ipſo abſolvendus ſum.

II. Voluntatem ſanè omnes & ſingulos per Chriſtum redimendi haudquaquam univerſalem concipi debere, demonſtratum iveram Theſi XI. inter alia ex eo, quod deſtinatio Redemptoris particularis fuerit, & adjeceram loca Joh. III, 16. & cap. x, 26, 29. Cur etiam id feciſſem, demonſtraveram accuratè Exercitationum Parte I. à p. 722. ad p. 775.

III. Quid ad iſta Animadverſor? 1. Nudè repetit, & redemptionem & ejus deſtinationem diverſo ſenſu tum *Vniverſalem* dici poſſe, *ſub conditione*, tum *particularem abſolutè*, & ad hanc referri deberi locum Joh. x, 26, 29. At I. Oſtendimus in Exercitationibus, hoc eſſe ipſum κρινόμενον inter nos, an vel Redemptio, vel ejus deſtinatio ſint univerſales ſub conditione. Non itaque id vel repetendum erat, vel nobis opponendum pro argumento. 2. Locum Ioh. x, 26. ſanè ad particularem redemptionis modum pertinere adeo evidens eſt, ut ne diffiteri quidem id auſus fuerit Animadverſor, alium vero univerſalem dari, ſupponitur ſine probatione. II. Conqueritur, quod quinquaginta paginas impleverim, ut demonſtrarem locum Joh. III, 16. pro gratia particulari contra univerſalem facere, & à me propoſita magnificis verbis & mero contemptu ulciſcitur, & πολυλογίαν vocat, homo verborum admodum parvus & *cui jugero opus in quo vertatur*. Addit, ſe dubitaſſe aliquandiu, num accuratè Sectionem illam refutare deberet, *quum ſi id faceret, penè omnia, quæ in Exercitationibus continentur, eâdem operâ confutata forent. Tandem ſe ſatius putaſſe, paucis verbis tantam rerum inutilium nubem diſpellere.* At notet Lector I. Animadverſorem *ſecuritatem* meam miratum fuiſſe, quod locum iſtum pro gratia particulari facere cenſuiſſem, nec id in Theſibus (quod Theſium natura non fert, ubi talium elucidatio ordinariè ad ipſam συζήτησιν publicam differri ſolet) demonſtraſſem. Juſta itaque mihi cauſa fuit, id non temere à me factum, accuratè demonſtrandi, nec quicquam cauſæ fuiſſe, cur me velut fungum traduceret, quod ex iſto loco argumentatus eſſem. Notet vero Lector querulum hominis ingenium. Et de re non præſtita & de re præſtita, & de brevitate mea quiritatur & de prolixitate. Si aliquid non demonſtratum conqueritur, id à me non occupatum, ſi id à me occupetur, in queſtus novos erumpit. Quid agendum cum homine adeo iniquo! 2. Judicet Lector, an quinquaginta circiter pagellas implere libri majore charactere & forma minore exſcripti ad ἐξήγησιν & ἐκδίκησιν loci celebris & veritati admodum ab omnibus Gratiæ Vniverſa-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

lis Patronis, sit merâ πολυλογίας *totum Exercitationum tractum*, ut loquitur, *inundare*. Imò pauciores adhuc pagellæ loci illius peculiaris vindiciis à me occupatæ. 3. Quamvis ducentas paginas implessem, demonstrandum fuerat Animadversori, inanem verborum multitudinem à nobis oppositam, *& quicquid venit in buccam*, ut modestè loquitur. Obtestor verò Lectorem candidum, ut paginas illas excutere dignetur, & judicium ferat de conscientia & candore utriusque nostrûm. Et annon continuas rationes, & solidissimas quidem, illi opposuerim, quibus nihil ferme nisi convitia & dicteria, quamvis *tantus lenitatis* & *patientiæ Christi imitator*, reponit. Quæ compendiosa triumphandi ratio est. 4. Si etiam penè omnia in Exercitationibus meis contenta, eâdem operâ confutari potuissent, cur non rem paucis confectam dedit magnificus Disputator? An sic LXX. & ampliùs voluminibus opus fuisset, quod alibi jactat, si me κατὰ πόδας sequi instituisset, proportionum in refutando bene gnarus? qualis putandi ratio pueris in Schola fortè justa videri posset, vel iis qui nondum ære lavantur, non viro cordato, & alicujus in literis judicii. Equidem si Exercitationum mearum nulla nisi in Animadversoris specimine memoria exstaret, fidem fortè reperiret apud Lectores sibi obnoxios. Sed in plurium illæ sunt forulis & manibus, quàm ut rhetoricatione ista inani talia ulli persuadere possit, qui suæ spontis sit & sui judicii. 5. Quæ verò sunt *pauca* illa *verba* quibus omnia nostra dispellit? Quatuordecim paginas minori charactere & majori forma occupat; Et 1. Inquit, licuisse sibi *opinionem suam pro responsione proponere, quum ejus explicatio sufficiat ad meæ argumentationis refutationem*. At quis unquam Disputatorum audivit, id quod in quæstione est, pro responsione proponi debere Adversario id ipsum non tantùm neganti, sed & impugnanti & argumentis *inartificialibus* authoritatis divinæ, *& artificialibus* rationis secundùm eam? An etiam *explicatio sententiæ* alicujus sufficit ad responsionem, quæ ipsa explicatio & rejecta fuit & confutata jam antè, & quæ non repetenda erat, sed probanda & vindicanda? Quis unquam confutare posset Adversarium ullum, si sufficeret eum sententiam suam reponere, & ejus explicationem jam antè à se datam repetere, & opponere responsioni per quam confutatur? Quid quæso etiam novi in ista Animadversoris explicatione de redemptione conditionata universali, quod non fuerit jam antè occupatum & profligatum?

V. Objeceram, redemptionem non bene ab eo consideratam fuisse vel *ut absolutam*, vel *ut affectam conditione*, quum ex ejus sententia, aliter considerari non debeat quàm *ut* est *affecta conditione*, sive quà consideratur ut *præstita* à Christo, sive quà consideratur ut *oblata* hominibus: quæ

verò

verò ſub conditione tantùm & præſtantur & offeruntur, abſoluta dici non debere. Quid reponit? *Meram eſſe hallucinationem: Affectum enim conditione illud ſibi eſſe, quod proponitur, ita ut ſimul conditione nondum præſtita exigatur. Abſolutum verò quod confertur actu, quia conditio præſtita eſt. Quæ priori modo conditionata ſint, ea poſteriori eſſe abſoluta.* Convitium addit, me ad uſum *ſenſus communis* revocandum, neminem enim, qui conditionem negotio alicui additam implevit, id ampliùs conditionatum eſſe putare, ſed abſolutum. Alioqui cùm conditionatum ex conditione pendeat, conditione præſtita negotium ex alia adhuc ſuſpenſum iri & ſic rem ituram in infinitum. Abſit verò, ut tantum monſtrorum Theologicorum expurgatorem *ad ſenſum communem* revocatum velim, quia enim ſenſus ille *communis eſt*, parum dignus eſt non communis, ſed peculiaris in omnibus orbitæ ſectatore. Rationibus rem agam. 1. Quæſtio eſt: An redemptio alia conſideranda ſit ut *abſoluta*, alia ut *affecta conditione*. Negavi prius, ex Animadverſoris ſententia, hic dici poſſe, quum illam nonniſi ſub conditione præſtitam cenſeat pro omnibus & ſingulis. An verò id, quod nonniſi ſub conditione præſtitum cenſetur, abſolutum dici debet vel conditionatum? Quando verò de redemptione ſermo, ſermo de ea quà *præſtita* eſt, & illa ex actu Chriſti, non hominis, deſcribenda: Adeòque redemptio ſecundùm illum, abſoluta eſſe non poteſt, quia ſemper eſt affecta conditione? 2. *Excepi* etiam, eam abſolutam dici non poſſe, *quatenus eam quidam revera amplectuntur*, quia nonniſi ſub conditione illam amplectuntur vel amplecti poſſunt. Quod verò beneficium quis nonniſi ſub conditione & per ejus præſtationem amplectitur, meritò conditionatum dicitur, non abſolutum. Certum cæteroquin, ut redemptio Chriſti abſoluta ſit, adeòque dicatur, non pendere ex actu amplectentis, ſed ex actu redimentis. Aliàs reſpectu aliquorum, qui eam jam ſunt amplexi, abſoluta foret, reſpectu aliorum, qui id nondum fecere, eſſet non-abſoluta. Nec etiam actus amplectentis facit, ut id quod ſub conditione præſtitum, dici debeat abſolutum. Sic legatum, verbi gratiâ, ſub conditione alicui relictum, etiam dum conditionem præſtat, conditionatum dici non deſinit. Notavi etiam *paralogiſmum* in oppoſitione membrorum inſtituta à Diſſertatore, quatenus membrum unum nimirum *abſolutam redemptionem* deſcripſit ab actu hominis, *conditionatam* ab actu Dei, illam eſſe, quatenus eam homines amplectuntur, iſtam, quatenus Deus eam offert ſub conditione: Deſcribendam ſaltem fuiſſe *abſolutam*, quatenus non tantùm offertur aliquibus ſub conditione, ſed & quatenus confertur ipſa conditio ei annexa: *conditionatam*, quatenus offertur tantùm ſub conditione, non verò confertur conditio ſub qua offertur. Aliàs membra oppoſita ſibi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

non respondere, prout verbi gratiâ, *absoluta* redemptio captivi dici potest, pro quo & λύτρον exsolvitur, & numellæ quibus constrictus est, solvuntur, & fores illi aperiuntur carceris, isque ex eo actu educitur; *conditionata* illa, pro quo quidem λύτρον solvi dicitur, sed sub conditione & ipse numellas solvat, fores aperiat, & ex carcere isto se proripiat. An his expensis, rhetoricationi isti Animadversoris locus? 3. Comparet etiam Lector verba Dissertatoris & Animadversoris. Dissertator inquit, redemptionem considerari ut *absolutam*, quatenus eam quidam reverà amplectuntur: Animadversor verò absolutum sibi dicit esse quod confertur actu; quia conditio præstita est. An verò ista eadem, & annon prior actus hominis est, alter Dei unus antecedit, alter sequitur? Redemptio itaque ex sensu Animadversoris, absoluta dici potest eo tantum sensu, prout *absolutum* opponitur *inchoato*, non verò prout opponitur *conditionato* vel respectu electorum, non verò respectu omnium & singulorum. 4. Quando quis non potest amplecti aliquid, vel quando id ipsi conferri nequit, quam dum conditionem actu præstat, & quà eam præstat, annon amplexatio illa & collatio conditionata vocanda, non absoluta? At nonnisi actuali fidei, ut conditionis præstatione, homo amplectitur redemptionem, & ea illi confertur. Sic si quis nonnisi actu inserviens hero, favore ejus potiatur, annon favor iste conditionatus dici debet, non absolutus? Confundit etiam conditionem quam semel implere aliquis dicitur, & post eam beneficium consequi, cum conditione quæ successivis actibus implenda, ut hic beneficii possessio continuam conditionis impletionem exigit. Redemptionem verò nos *absolutam* dicendam censemus, non *conditionatam*, non tantum quia in cruce *absoluta* fuit, oppositè ad *inchoatam*; sed etiam quia iis pro quibus præstita conditionis gratia etiam & acquisita est & collata, vel conferenda. Nec *conditionatum* tantum dicitur, quod pendet ex conditione præstanda, sed etiam quod exegit conditionem præstitam, & nonnisi sub illius præstatione confici vel obtineri potuit. Aliàs confunderetur verbi gratiâ, legatum *absolutum* & *conditionatum*, illud Titio, istud Sempronio factum, illud sine conditione, istud sub conditione. Vt ut enim Sempronius conditionem implerit, & legatum adeptus sit, æquè ac Titius, Titii tamen legatum *absolutum* vocari debet, Sempronii *conditionatum*: Nec enim legatum denominatur ex actu Sempronii legatarii, sed ex institutione legantis: sic redemptio Christi non ex actu hominis absoluta vel conditionata dici debet, sed ex actu Christi redimentis. Nec ullus, nisi desipiat, *redemptionem* Christi *conditionatam* vocare debet, etsi *applicatio* ejus conditionata non male vocari possit. Ista verò non confundenda. An foruli Jurisconsultorum, vel *sensus*

com-

communis in ſubſidium hîc vocari debeant, quod mihi impingit Animadverſor, viderit ipſe & Lector eruditus. 5. Annon ſemper etiam ſupponit, proponi omnibus & ſingulis mortalium redemptionem affectam conditione? Et quî id perſuadebit ulli qui non ſit cucurbita, qui apud ſe animo reputet œconomiam redemptionis ab innumeris nationibus abſconditæ? An τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ illius præco eſt, & quî reſpectu illorum, quibus ne id quidem propoſitum ſine ludibrio dici poteſt? Et egregia ſpolia ex propoſitione redemptionis ſub iſtiuſmodi conditione, quam non magis habere ex nobis poſſumus quàm redemptionem præſtare! Hallucinari ſanè ego malim quàm ita ſapere.

VI. Ad id quod dixeram, redemptionem à *Chriſto factam*, ut Diſſertatori loqui placuit, in ſe abſolutam fuiſſe, & *in cruce conſummatam.* Id *mirabile* eſſe notat: *Chriſtum quidem actu & abſolutè mortuum eſſe in cruce; At verò ex eo colligere, Redemptionem pariter eſſe ſimpliciter abſolutam, idem eſſe ac ſi quis diceret, ideò quia Rex pretium captivorum mercatori perſolvit, ea conditione ut quicunque liberari vellet è triremibus, libertate gauderet, omnes etiam invitos & reluctantes actu liberatos eſſe, quia pretium actu perſolutum eſt.* At 1. Verè id à me dictum, & ἀκυρολογία Diſſertatoris hîc meritò notata. An enim *redemptio* à Chriſto *facta* non eſt actus Chriſti redimentis? Annon ille actus in cruce conſummatus fuit? Nec tantùm ſic *abſolutus* dici potuit, prout opponitur *inchoato*; ſed etiam quatenus omnibus iis quos redemptos voluit, conditionem non redemptioni, ſed applicationi ejus annexam ſimul acquiſivit. Vtroque iſto modo ſanè abſolutam fuiſſe iſtam in cruce redemptionem paſſim à nobis demonſtratum. Imò ne aliter quidem concipi poſſe, ſine ludibrio. An verò hoc *mirabile* videri debeat, judicabit Lector. Annon fatetur ipſe, Chriſtum *abſolutè* mortuum eſſe in cruce, *redemptionem* itaque abſolutè in cruce *fecit*, ut ejus phraſi utamur. Si eam abſolutè *fecit*, redemptio pariter ſimpliciter abſoluta eſt. 2. In eo, quod adducit, ſimili peccat, tum quia ſupponit redemptionem univerſalem conditionatam à Chriſto, pretio perſoluto intentam fuiſſe, ut intenditur à Rege univerſalis & conditionata captivorum omnium redemptio, quod novit eſſe ipſum κεκρινόμενον, negatum & confutatum, tum quia conditionis illius præſtatio eſt in poteſtate captivorum, conditionis redemptioni annexæ non item, tum quia & redemptio & conditio illa innoteſcunt omnibus captivis, redemptio verò Chriſti & ejus conditio non item; tum quia ſupponit, me velle invitos & renitentes in perpetuum à Chriſto liberatos eſſe, quæ omnia abſurda & falſa. Simile itaque iſtud, ἀπροσδιόνυσον eſt, & alienum ab argumento. An, ſi præviderct Rex, captivos ne velle quidem poſſe ſui liberationem (quæ-

cunque impotentia intercedere statuatur, satis, invicta illa sit) non tamen nisi sub ista conditione liberationem illis destinaret, imò nec pretii persolutionem, nec conditionem illi annexam innumeris revelaret, is dici posset seriò velle omnium captivorum liberationem ab ullo qui non χύτραις λημᾷ? Et ista tribuenda sunt Deo! Adde, eum qui conditionem quidem annectit suæ redemptioni, absolutè verò decrevit conditionis gratiam facere illis quos redimit, dici debere *absolutè* illos redimere velle: Contrà quibus vel conditionem notam non facit, vel quibus ejus præstandæ gratiam non facit, & tamen eam exigit, quamvis illam sciat nonnisi à se haberi posse, illos eum nec *absolutè* redimere velle, nec sub conditione. Iudicet jam Lector an *multa dicam* & *parum curem quid dicam*. Hoc dicere sanè facillimum, probare non item.

VII. In sequentibus p. 134. 135. 1. Sententiam suam modò repetitam de affectu Dei communi erga omnes, & de φιλανθρωπίᾳ Dei, & de redemptoris datione & oblatione communi vel universali sub conditione iterum nobis reponit. Quæ non tantùm in quæstione inter nos, sed & tot authoritatibus & rationibus à me eversa, ut vix oculis meis crediderim, Animadversorem adhuc audere ista Lectori ingerere, & de me queri, quòd dicam talia esse ipsa ἀμφισβητούμενα, & non contentus sim solâ suæ doctrinæ repræsentatione. Ne credat mihi Lector, sed pag. 134. 135. Animadversoris excutiat. Causam non dico, quin me habeat pro insulsissimo mortalium, nisi animadvertat, nobis reponi meras & putidas sententiæ explosæ & confutatæ repetitiones, quasi ex iis aliquas acquirerent vires. Paralogismorum etiam sibi impactorum multitudinem proscindit convitio, non revincit rationibus; Et verniliter paginarum numerum subducit, quasi singulis paginis quinquaginta aliæ proportione arithmetica essent opponendæ, quod putidum & pædagogicum. Si quinquaginta reposui paginas Dissertatoris uni paginæ, tot argumentorum congeries se mihi scribenti oggessit, & tantas sententiæ istius absurditates deprehendi, ut eam ad intima usque cubilia erroris insequendam censuerim, & Lectori me accuratè ostendere debere existimârim, quàm misera sit ista Theologia, quam tanto apparatu novus iste orbis Theologici instaurator producit. Vt inusitatos habet spiritus, sic verè inusitatus respondendi modus est, repetitiones suorum & convitia ac cavilla opponere illi qui meris rationibus agit. Iudicet Lector iterum ex hoc specimine de conscientia & thrasonicis hominis Theologi jactationibus. Plurima reponi possent durissimis his locutionibus, ut mollissimè etiam loquar, verbi gratiâ. 1. *Duos affectus Dei versatos esse in salute hominibus procuranda.* 2. *Affectum Dei voluntatem inclinare aliquò usque.* 3. *Posteriorem affe-*

ctum

ctum Dei priorem augere & intendere. 4. *Deum non ponere ullum modum vehementiæ & efficaciæ suæ, donec hoc vel illud fecerit.* Sed producere schemata ista, ea confutare est. 2. Contra scientiam etiam & conscientiam redemptionis universalem oblationem ponit sub conditione, *si omnes & singuli Redemptorem per fidem amplecti velint*, adeòque istius *redemptionis*, actualis, non spei tantùm remissionis cujusdam, vel placabilitatis Dei, necessariò præconem & nuntium facit naturam, & τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ, vel universalem illam oblationem resorbere cogetur. Quàm exclamationibus hîc locus esset quas habet: *Proh Deum immortalem! Adeòne securum esse præstantem Theologum de reliquorum hominum judiciis, adeòne sui negligentem!* Sed nostrum non est ita paratragœdiare.

VIII. Tandem post Syrma cavillorum aggreditur confutationem quorundam quæ ad locum Joh. III, 16. à me dicta: Et I. *Calvini ac Pellicani* commentationes pro se facere septem propemodum paginis operosè contendere satagit. Nullibi in toto opere de Scripturæ locis ita solicitus. Quid verò opus erat de humana authoritate ita prolixè disputare, cùm doctrina de gratia hominum suffragio nec stet, nec cadat, ut cogitur fateri? Si dicat, eos saltem in sententia à nobis diversa fuisse, & idem secum sensisse & scripsisse, id verò nec hîc probat, neque probabit unquam. Oppositum ex variis *Calvini* & *Musculi* locis à me demonstratum. Quoties verò Veteres ante controversias multas ortas incautiùs sunt de variis argumentis loquuti! Annon sufficeret, nos *Calvini* & *Musculi* verba, quando de prædestinatione & reprobatione peccatoris ex professo agunt, & non *occasionaliter*, istis omnibus opponere; adeòque respondere, vel viros illos Eximios ita non sensisse, vel alicubi liberiùs & incautiùs ante controversias natas loquutos, quæ vix cum aliis à se dictis conciliari possint? 2. Adde, si in eo cardo quæstionis versaretur, nos Animadversori vel hæc ipsa loca extorquere posse, & ostendere nihil ea facere pro gratia universali, & conditionata vel prædestinatione vel reprobatione. 3. Observet Lector compendio ad Calvini verba: Nec *universalem notam* à nobis negari oppositam Joh. III, 16. nec *promiscuam invitationem*. Quod verò illa sententiam Animadversoris haudquaquam adstruant, demonstratum in Exercitationibus; *Deum se toti mundo propitium spondere*, optimè dici potest, quia non ampliùs ut in V. Testamento una gens à gentibus aliis distincta, sed quævis, cujusvis ordinis & conditionis promiscuè invitatæ: *Sine exceptione omnes ad fidem Christi vocari*, pariter intelligendum ratione œconomiæ Novi Testamenti, oppositæ Veteri. An enim aliàs omnes in universum homines sine exceptione ad Christum vocati? An Calvinus etiam vel sentire vel dicere potuit, Christum

ſtum omnibus patere & expoſitum eſſe? An id locum habet reſpectu eorum quibus ne verbum quidem de Chriſto unquam vel revelatum, vel revelari etiam per ætatem potuit? *Syncategorema* itaque hîc neceſſariò intelligendum de *generibus ſingulorum*. Qui exceptiones meas cum verbis Calvini contenderit, videbit ſolidè à me reſponſum, nec exclamationibus Animadverſoris dicta mea convelli. 4. Quæ ex Liturgia noſtra attexit, & ſæpius repetit, à me accuratè excuſſa, & oſtenſum quo ſenſu verba iſta è Johanne eò tranſlata fuerint. Et quamvis *pro omnibus in universum hominibus* orandum nobis foret, omnibus etiam & ſingulis intellectis, ex actu nobis incumbente, ad redemptionem conditionatam omnium argumentum duci haudquaquam poſſet, ut demonſtratum in Erotematibus. Quaſi verò etiam pro natura rei ſubjectæ *univerſale* ſæpe non ponatur pro *generali*, ut & *generale* interdum pro *univerſali*! Verbi gratiâ ſi dicam *generaliter* homines eſſe ratione præditos, quia prædicatum eſt eſſentiale, intelligi id debet *univerſaliter*: Si dicam, *generaliter* homines eſſe ingenio polito & capace artium ac diſciplinarum donatos, quia prædicata iſta non ſunt eſſentialia, neceſſariò τὸ *generaliter* non intelligi debet *univerſaliter*. Sic ſi dicam *univerſaliter* homines eſſe anima rationali præditos, neceſſariò id de omnibus & ſingulis intelligi debet, ob naturam rei de qua agitur. Sin dicam, *univerſaliter* homines uſu rationis eſſe donatos, haudquaquam id de omnibus & ſingulis dici poteſt. Quia ergo redemptio Chriſti non fuit actus neceſſarius abſolutè, vel eſſentialis, ſed merè arbitrarius reſpectu voluntatis Dei, univerſali etiam *ſyncategoremate* adjecto, omnes eſſe redemptos, non intelligitur neceſſariò redemtionem ad omnes & ſingulos extendendam. 5. Incredulis excuſationem omnem præcidi, & iis qui *negativè* tales ſunt, quamvis non vocentur ad vitam, & *privativè* talibus, qui vocantur quidem, ſed primò ad pœnitentiam, & nonniſi illâ poſitâ, ad fidem, idque per gradus, in Exercitationibus à nobis ſatis demonſtratum. Quum ad vitæ participationem etiam nemo vocetur niſi per verbum, & à Chriſto, iſta vocatio univerſalis dici nequit. Judæos Chriſtum non agnoviſſe pro Propheta, ſed habuiſſe pro impoſtore, & cenſuiſſe Euangelium ejus eſſe fabulam, ſatis ad excuſationem præcidendam faciebat, quamvis non ad vitæ participationem fuerint vocati. Satis etiam, Chriſtum Sancta Judæis præcepta proponentem ſpretum fuiſſe, ad omnem excuſationem præcidendam. Reo ſatis eſt quod ſit reus, ut excuſatio omnis ipſi præcidatur. 5. Supponitur etiam, non probatur, omnes & ſingulos mortalium ad vitæ participationem vocatos. Nec quia Deus olim in lege *Hoc fac & vives*, omnes Iſraëlitas ad vitæ participationem vocaſſe videtur, & omnibus excuſatio

præ-

præcisa fuerit, eâ intentione illos ita vocasse censeri potest, ut per illam legem vitam consequerentur, quippe quos Legem haudquaquam præstare posse satis noverat. 6. Solos electos à Deo ad fidem vocari, nimirum eâ intentione ut salventur, verissimum, alii verò præter electos vocantur ad actus antecedentes & generaliores, sed post invitationem ad pœnitentiam, idque per meram officii exactionem. 7. Non-electis Deum propitium se non ostendisse, nimirum quoad salutem, nec propitiationem istam iis destinasse, verissimum. Ostendat Animadversor, quî se propitium ostenderit illis, quos ex Americanis vel aliis id genus populis in peccato nasci & exstingui voluit, sine ulla Euangelii in Novo saltem Testamento revelatione. Si etiam propitiationem omnibus destinavit, vel id fecit *absolutè*, vel sub *conditione*. Si prius, omnes sunt salvandi: si posterius, reponit nobis *universalem* suam *prædestinationem conditionatam*, quam novit non tantùm universæ Synodo Nationali displicuisse, sed & amicis suis, & confessionem à se editam ἀκυρολογίας, ἑτεροδοξίας enim à Pelide isto confessio exspectari non debet; regereret enim ut alibi; *Quid fiet de honore meo?* 7. An absurdius, *totum mundum* pro electis à Calvino quàm à Scriptura sumptum, quando Christi propitiationem pro peccatis totius mundi factam dicit? Quod 1 Ioh. 11, 2. ita intelligi tum credere desinemus, ubi Animadversor ad commentationem nostram responderit rationibus, non dicteriis vel convitiis. An opponet etiam Iohanni, *electos ne millesimam quidem mundi partem esse?* An Paulo Col. 1, 6. & 23. phrases geminas adhibenti? 8. Simile quod urget *de magna urbe ex qua unus salvatus, reliquis excisis, dici non posse toti civitati Regem placatum*, alienum est, quum (quæcumque detur comparatio) semper plurimi in mundo salventur, qui multi sunt ἁπλῶς, etsi pauci συγκριτικῶς. Adde, tales esse ex quibusvis gentibus, ex quovis ordine, conditione, & ætate. Adde, Animadversorem hîc subdolè agere, & rationem locutionis tegere. Pone unam tribum è magna urbe priùs à Rege amatam, reliquis omnibus præteritis, postea Regem quasvis tribus in urbe aliqua amare, etsi non singula istarum tribuum individua, annon comparatione institutâ, & habitâ ratione posterioris istius inclinationis, dici potest Regem jam totam civitatem amare? Imò si electi sint *vix unus*, nec vitium sit in comparatione, respectu reproborum, egregiè Christus dicetur omnibus & singulis Salvator datus, quamvis nonnisi unum actu salvet, ex ipsiusmet Animadversoris sententia! 9. Quasi verò vel verba Calvini sint vexanda, vel non diverso sensu vocem mundi acceperit, cum Iohanne cap. 1. 10: vel absurdum sit, dicere, quamvis in tota hominum universitate nihil reperiatur Dei favore dignum, tamen Deum se ostendisse pro-

pitium omnibus electis? An beneficium electis omnibus deputatum non erat dignum commemoratione? Et an absurdum fuit, Calvinum id ingerere, quod sæpe alibi deprædicat, & quod Scriptura toties tam magnificè commendat? Nec falsum debuit Calvinus intelligere, quod ipsi affingit Animadversor, Nimirum *Deum voluisse sine exceptione propitium se omnibus ostendere*, quod est ipsum κεινόμενον, & universali omnium experientiæ adversum, scilicet illis in tempore se propitium ostendere voluit, quos odit ab æterno, quos Christus nunquam novit, quibus præparavit ignem æternum, quos voluit esse vasa iræ, quos præscripsit ad damnationem! Post istos actus tamen, utut ex ipsius sententia posteriores ordine actibus φιλανθρωπίας suæ imaginariæ, æternos tamen, si Animadversorem audimus, in tempore eos salvari voluit, sub conditione si crederent. Nec exceptioni hîc locus de prævisione culpæ: quæstio enim denuò de ista recurrit, annon innitatur decreto de permittenda Adami culpa, & de ea omnibus imputanda, & de non danda gratia omnibus ex ista culpa emergendi, quam demum excipit prævisio incredulitatis & impœnitentiæ.

IX. *Pertinaciæ* tamen *ipsi ruborem suffundere posse* ea quæ addit, inquit, quod joculare loquendi genus est. An verò 1. Calvinus vitam in Christo iis promissam credidit, qui nihil unquam de eo audivere? 2. Vniversalem promissionem vitæ esse respectu omnium credentium, non inter nos controversum est, sed an qui universalem istam promissionem proposuit, & vitam à fide à se solo pendente tantùm, suspensam voluit, omnibus vitam voluerit? Hoc itaque duntaxat vult Calvinus, omnibus credentibus promitti vitam: sed non omnibus dari gratiam ut sint credentes. An verò ista vel inter se pugnant, vel nobiscum aut cum sententia nostra? Nec promissio vitæ ad omnes, ut supponit Animadversor, patet, sed *ad omnes qui crediderunt*, quod habet Calvinus. Etsi verò omnes electi credant, & soli quidem, aliud tamen est, dicere, omnes credentes servandos, & omnibus ac solis electis dari fidem. Prius notat nexum conditionis & rei conditionatæ, qui est universalis. Posterius subjectum in quo reperitur utrumque. Quî etiam Christus omnibus pateat vel expositus sit, ostensum; patet omnibus credentibus, soli tamen electi credunt, & credere possunt. Ergo iis solis ex intentione Dei expositus est ad salutem. Et quia solis electis Deus aperit oculos, & vult aperire, & tamen apertionem oculorum requirit, & salutem ab ea suspendit, patet quæ sit ejus de salute voluntas. Iudicet hîc Lector de utriusque nostrûm *subtilitate*. Ad laudem sanè dotis istius ille non ambit, qui communem orbitam terit, sed is qui novæ Theologiæ vel Patriarcha vel Defensor saltem esse vult;

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

vult. Qui *tria grandia volumina à me ſcripta* toties apud Animadverſorem legit, nihil aliud concipere poteſt quàm tres fortè *Calepinos*, vel tres ex *Abulenſis* Operibus tomos à me conſcriptos. Ita ſcilicet exigui libelli in forma minori, quam *octavam* vocant, ſcripti, & commodo Lectoris tantùm ſic diſtributi. depingendi erant, ut alibi per *ponderoſa volumina*, quum primum & ſecundum unum tantum volumen faciant, & eo tantùm fine, ut facilius omnium manibus teri poſſint, in duos libellos mediocres diſtincta fuerint.

X. Si Calvinus etiam non voluit, omnes & ſingulos mortalium nullo excepto, ad fidem Chriſti vocatos eſſe à Deo, non cenſuit omnes & ſingulos à Deo ad participationem vitæ vocatos, qualis quippe vocatio non datur extra Chriſtum. *Voluit duntaxat*, inquit, *eam eſſe naturam promiſſionum Euangelicarum, quæ ſpem oſtendunt, ut pertineant ad omnes & ſingulos, ad quos prædicatio dirigitur, & eorum nemo excipiatur, cui ſe Deus propitium non oſtendat, & vitæ donatorem in Chriſto. Prædicationem autem Euangelii ea ratione inſtitui debere, ut quantum id fieri poteſt, ad omnes populos extendatur. Communem tamen Dei miſericordiam, & promiſſionum univerſalitatem non impedire, quo minus peculiari favore dignetur electos, ut quod omnibus promittitur, ipſi per fidem apprehendant.* Inter quod & ſuam doctrinam quid interſit, ne lynceis quidem oculis videri poſſe inquit; Iſta verò diluta ſunt. 1. Si, ſecundùm Calvinum, ad eos tantùm pertineant promiſſiones Euangelicæ, ad quos prædicatio dirigitur, & prædicatio ad innumeros non dirigitur, promiſſiones non ſunt univerſales, nec ad omnes & ſingulos mortalium pertinent, ne ſub conditione quidem, quod eſt directè contra Animadverſoris Theologiam. 2. An promiſſiones Euangelicæ *ſpem* oſtendunt, & præcipuè quidem, vel tantùm? Annon actualem Dei in Chriſto reſpectu omnium credentium placationem? Cur ergo *oſtenſionis* tantùm *ſpei* meminit, niſi ut ſic includat vocationem per naturam. Et annon ſic conſequenter in iſta prædicatio Chriſti reperietur & fidei? Calvinus verò loquitur apertè de prædicatione vitam omnibus proponente in Chriſto, ſub conditione fidei. 3. Vocatorum nullum nomine tenus ſanè excipit Deus, cui ſe propitium non oſtendat, & vitæ donatorem in Chriſto, excipit verò *omnes impœnitentes*, quales ſemper plurimi in cœtibus externis. Si dicatur, Deum ſe talibus oſtendere propitium ſub conditione, ne ſint impœnitentes; Eo ipſo ſe non propitium oſtendit innumeris, quibus non vult dare gratiam pœnitendi, quæ ab ipſo ſolo pendet, & dum beneficium ſuſpendit à conditione iſta, nec illam dare vult, & novit illos eam ex ſe habere non poſſe, reipſa oſtendit, ſe nolle propitium eſſe omnibus. 4. Si prædicationem verbi Deus ad omnes pertinere

vellet, nihil obstare posset, quominus ad omnes extenderetur, nec Deo deessent media id procurandi. Quia verò id facere non vult, prædicationem istam universalem esse non vult, sine qua tamen salus universalis esse nequit. 5. De peculiari Dei favore erga electos nulla quæstio, sed de universalitate promissionum, & communi illâ, hoc est, universali misericordia, quæ semper supponitur. 6. Inter Calvini & Animadversoris Theologiam quid intersit, alibi demonstratum dabimus. Nec hîc oculis lynceis opus, sed oculis duntaxat & conscientiâ.

XI. *Musculum* non nobis favere, ne aggressus quidem fuit docere. Si dixi, eum alicubi *manes suos passum*, id verè dixi. Locum verò ex Musculo operi nostro præscripsimus, qui totam Animadversoris Theologiam evertit. Ne de *Calvino* quidem ita non sentit Animadversor in explicatione, verbi gratia, loci 1 Tim. 11, 4. & dum scribit, eum non perspexisse quid sequatur ex sua doctrina. De *Pellicano* notat, eum dicere *facilem aditum datum omnibus ad salutem*, hanc tamen phrasin à me castigatam pro Arminiana & Sociniana. An verò phrasis ista per se à me castigata; annon tunc castigata, & meritò quidem, quando is fructus mortis Christi fingitur, ut *omnibus aperiat portam ad salutem?* Nec enim Scriptura ita exiliter de fructu mortis Christi loquitur, nec ullibi dicit, eum ideo mortuum *ut facilem aditum daret ad salutem*, sed ut nos redimeret, ut tolleret peccata nostra, ut purgationem eorum faceret, ut nos reconciliaret Deo. Phrasin illam meritò Socinianam & Arminianam dixi, à *Socino* quippe & *Arminio*, & utriusque sequacibus adhibitam crebrò, & quæ Theologiæ illorum congruit, ut in hominis vocati manu sit, aditu illo dato uti vel non, ingredi vel non. Si de eo ambigat, Auctores & loca complura ipsi impingemus. Nec phrasis illa in sequiorem sensum traducta erat tempore *Pellicani*, ut postmodum fuit, unde à phrasi solenni hominibus heterodoxis abstinendum erat Animadversori, æquè ac à Theologia illorum, ne ista λέξει enervare videretur fructum mortis Christi, & favere sententiæ heterodoxæ ab illis defensæ. Non observavit etiam Animadversor, quod à summo Theologo *Andrea Riveto* prudenter monitum, *Pellicanum* Erasmo addictiorem hanc phrasin ex Paraphrasi ejus mutuatum esse, in Ioh. 111. ut & pleraque quæ habet in Commentariis suis in Euangelia. Quod in Pellicano, vix è gurgustio monastico emerso, & Erasmi authoritate abrepto, & ante recoctas infelices Controversias semiPelagianas vivente excusari potest, excusari verò non debet in Animadversore, qui cautius de morte Christi & ejus fructu loqui debebat.

XII. Pergit & nos docet ex *Virgilio*, & *Cicerone*, & Grammaticæ regulis,

lis, *quisque* esse pronomen universale, adeòque omnes & singulos complecti. Id verò tanto monitore opus habebat! Et vel καθόλε intelligitur, vel κτ̀ μέρος. Si hoc, malè argumentatur. Si illud, id falsum. Nam ut ut *quisque* etiam *patiatur suos manes* inter homines, sensu Poëtæ, excipiendi saltem infantes. Sic; An quando Poëta inquit, *suam quisque homo rem novit*, omnes & singulos mortalium intelligit? Innumera talia. Et qua conscientia dicit Animadversor, *neminem hominum esse qui non habeat facilem illum aditum ad salutem?* Quem habuere *aditum facilem ad salutem* infantes exstincti in prima ætate inter paganos? Quem illi omnes qui nihil unquam de Christo audivere? Quem illi quos Deus odit ab æterno, quos Christus nunquam novit? Quem omnes illi quibus Deus fidem largiri non vult, sine qua nullus datur aditus, nedum facilis? Quem *facilem aditum* habent ad *salutem*, inevitabiliter increduli, & ineluctabiliter damnandi, quales omnes præteriti, secundum ipsum Animadversorem? Nec *Pellicani* verba ex commentario in cap. 1. Joh. 29. nobis adversa. Vltima enim apertè exponunt priora, secundum sententiam nostram. De idoneitate etiam Christi non quæritur, sed de voluntate. Et si Christus universa totius orbis peccata sustulisset, sustulisset etiam incredulitatem & impœnitentiam, & effecisset, ne utraque in ullo esset perseverans. Nec verba *Pellicani* ex Commentario in Cap. III, 15. sententiam nostram lædunt, *omnibus* enim *credentibus* Christum expositum, inter nos controversum non est, sed annon, quia Deus credentibus tantum Christum expositum voluit, nec fidem omnibus dare, omnes salvari noluerint? Nec verba Johannis v, 18. de omnibus & singulis mortalium, sed tantum de vocatis per verbum agunt; nec vexanda verba quibus alia opponere possemus ejusdem *Pellicani*, si in eo versaretur cardo quæstionis: Et plurima ibi retorqueri possent in Animadversorem: Diserte enim dicit Christum in hoc venisse *ut per fidem purgatum mundum salvum faceret*; Et quis est iste mundus? An *Christus etiam nihil omisit, ut cunctos ad salutem æternam traheret?* Si id de omnibus & singulis intelligatur? Fidem tuam Animadversor! Annon tantum hoc vult, *vitio Christi* neminem perire? Id vero an inter nos controversum est? Annon potius, an Christus *omnibus & singulis* mortalium *aditum facilem ad vitam* aperuerit?

XIII. Merito à me dictum post *Basilium*, solius Scripturæ judicio hîc standum, non hominum, quicunque illi sint. Magnos quosdam Theologos Orthodoxos fuisse in sententia à me diversa tum fatebor, ubi ostenderit Animadversor ex truncatis vel detortis aliquot verbis, (quamvis plurima alia illis opponi possint eorundem auctorum) judicandum esse de eorum sententia: satis, doctrinam eorum de electione, reproba-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

tione & fœdere gratiæ nobis planè favere, & secundùm ea interpretanda esse, dicta popularia in commentationibus & Homeliis ad πάθη movenda quandoque adhibita. Sanè si verba ita vexanda sint, nemo effugiet Protestantium, quin transsubstantiationem largiamur Pontificiis, quando illi ex Patribus variis ῥητορείας varias citant, verbi gratiâ, ex *Cypriano* Serm. in Cœna Domini, verba comparata ad πάθη movenda, *Sanguinem sugimus, & intra ipsa Redemptoris nostri vulnera figimus linguam, quo interius exteriusque rubricati* &c. & alia id genus. De judicio & candore utriusque nostrûm judicabit Lector. Heroas nostros idem cum Animadversore scripsisse & credidisse, tum admittemus, ubi ex illis docuerit, *triplex Dei fœdus, prædestinationem universalem conditionatam, vocationem ad Christum per naturam, & τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ, fidem sine cognitione Christi, hominem irregenitum posse credere si velit, peccatum turbasse œconomiam consilii divini, & Deum ad novas curas compulisse*, & innumera id genus alia. Nequicquam verò quiritatur Animadversor, quod pessimè secum actum, quum licuisset illi quieto esse, sed qui Ecclesias pacatas in hunc usque diem turbatas mavult opinionibus suis privatis, quamvis non necessariis, & super controversiis *de rebus levibus*, ut amici ejus loquuntur, quàm tot Synodis & hortationibus cedere. Et tamen velut Gracchus ac Cethegus de seditione queritur: An verò *futiles* tantùm sint *elusiones*, ea quæ à me producta, judicabit Lector, & animadvertet, humanis armis anxiè pugnare Animadversorem, quæ hinc inde versat, & æquuleo passim subjicit, divinis verò eum nunquam adeò sollicitè uti. Interpretationes meæ in loca Scripturæ, utut eas convitiis variis proscindat, ipsius judicio nec stabunt nec cadent. Confutet à me dicta, & agat rationibus, & constabit publico, quis verè & sincerè loca Scripturæ excusserit. In his præcipua causæ momenta, quæ excutienda erant Animadversori, si operæ pretium agere voluisset. Scripturâ nobis ereptâ, causæ nihil foret, quin triumpharet Theologia Animadversoris, illâ nobis relictâ Commentatorum aliquot verba causæ nostræ nihil planè officere possent, sed cavit sibi, ne tangeret complura Scripturæ loca à me cum cura expensa, & tot rationibus confirmata, ut desperaret se posse iis satisfacere. Hæc sola causa tanti contemptus & tot, quibus me passim obruit, contumeliarum, ac convitiorum.

XIV. Et quia provocat ad Lectoris judicium super iis quæ commentatus sum in locum Joh. III, 16. opto toto animo, ut ex illo etiam loco judicium de Animadversoris candore fiat. Reperiet verò commentationem meam Exerc. part. I. à p. 741. usque ad p. 774. inclusivè. I. Inquit, me τὸ οὕτως & τὸ ἠγάπησε velle majorem affectum denotare, præsertim quum agatur de Filio donando, & respondet Grammaticorum de

verbo

verbo ἀγαπᾶν conjecturas ad doctrinam de Gratia universali non pertinere. Quasi verò. 1. Grammaticationes pædagogicæ, & rhetoricationes ac cavilla, quæ passim inserit, & ex quibus Duas Partes priores Speciminis integras propemodum conflavit, propiùs vel magis ad eam pertineant! 2. Vertiginem passus est, nec enim talia à nobis citata ut ad Gratiam istam pertinentia, sed ut facientia ad ejus eversionem. 3. An τὸ ὄυτως non notat ἐπίτασιν & αὔξησιν velut amoris? 4. An absurdum etiam, ex Etymologis Græcis vim vocabulorum expendere & urgere? 5. Annon quia agitur de Filio donando, qui maximum & perfectissimum donum, maxima & perfectissima id dantis designatur dilectio?

XV. Addit, nihil opus esse confugere ad distinctionem voluntatis *antecedentis & consequentis*. At illa reipsa est φιλανθρωπία illa communis, quam docet, ista dilectio particularis, illa *prima*, ista *secunda misericordia*. Quæ distinctio relata ad decreta Dei semper à Theologis nostris perstricta fuit in Remonstrantibus, & heterodoxis aliis, ut absurda, & periculosa, cujus κρυπτὰ proclive foret aperire, nisi Digressiones omnes Animadversori relinquere constitutum nobis esset, & *voluntas antecedens* æquè ac φιλανθρωπία illa universalis merum esset idolum & purum figmentum. Nec *minas* nostras *pertimescendas* habuit Animadversor, sed rationes. Quarum multas à nobis adjectas præterit intactas accuratus disputator.

XVI. Vocem *mundi* posse appositè, imo debere pro corpore electorum ex toto mundo, sive ex quibusvis gentibus collectorum sumi, tacita antithesi ad gentem Judaicam, à me gravissimis argumentis demonstratum! Quid ille? Sex paginas in probatione illa à me consumptas quiritatur. Demonstrandum ipsi erat, eas male à me consumptas, & vel dicteriis vel rhetoricatione mera impletas, quod ipsi solenne passim, vel rationes meas nullius esse commatis. Videat quæso Lector à me dicta à 743. ad p. 748. & judicet, quid & quî responderit Animadversor, & quàm egregiè suis argumentatiunculis satisfecerit causæ de qua agitur. *Interpretationem* verò istam *meam repugnantia quadam involvere se ipsam* contendit. *Si enim mundus*, inquit, *significat numerum electorum, non esse aptam antithesin ad gentem Iudaicam, sed ad electos è gente Iudaica collectos. Sin altera pars antitheseωs gentem Iudaicam complectatur, necesse esse mundum designare non electorum corpus, sed gentium universitatem omnium. Et quidem gens Iudaica*, ut addit, *dicitur sine respectu ad electos, & habet communem quandam notionem, qua omnes & singulos Israëlitas complectitur. Sic Mundus dicetur sine respectu particulari ad electos, & omnes ac singulos gentiles comprehendet*. At 1. Supponit Animadversor, *antitheses* in Scriptura positas semper ad regulas Logicas ita anxiè efformari. 2. Antithesis apta manet, ex eo quod gens

Judaica

Judaica pro Dei populo in genere paſſim ponitur in Teſtamento Veteri, & quia *externâ cooptatione* tenus omnes erant fœderati Dei, prout Apoſtolus *externæ* id genus *aggregationis* rationem habet, & Eccleſiis integris exteris inſcribendo Epiſtolas ſuas, eas inſcribit *electis* & *ſanctis* bene ex Canone Charitatis judicando & ſperando de omnibus. Nec iſti rationi quicquam decedit, quod non omnes Judæi fuerint electi reverâ. Scriptura enim ſatis habet, ſic opponere populum Dei, populo Dei, gentilem Judaico, Eccleſiam è Gentilibus collectam, Eccleſiæ collectæ è Judæis. 3. Supponitur, denominationem ſumi tantum *à majori* & non *à meliori* ſæpe vel *potiori*. Atqui Prophetæ ſæpe gentem Judaicam, Iſraelem, Judam, compellant, tanquam conſtantem ex meris Dei filiis. Hujus itaque ſtyli habita ratione Dei filii è mundo collecti diſtinguuntur à gente Judaica, hoc eſt, à populo Deo ſolùm fœderato in Teſtamento veteri. Haudquaquam itaque neceſſe, per mundum deſignari gentium omnium univerſitatem. Nec id fieri poſſe, rationibus & *oſtenſivis* & *apagogicis* invictis oſtenſum, quæ diluendæ erant Animadverſori. 4. Gentem Judaicam dici ſine reſpectu ad electos, & omnes ac ſingulos Iſraelitas complecti, vel καθόλου dicitur, vel κατὰ μέρος: Si prius, falſum dicitur, & ſæpe Juda ac Iſrael ponuntur pro Dei filiis, & pro ſalvandis, adeòque electis. Si poſterius, nihil concludit.

XVII. Addit. 1. In ἀντιδιαστολῇ *illa frequenti Chriſtum & Apoſtolos ſemper opponere gentem gentibus, non electos ex una gente collectos electis collectis ex univerſitate reliquarum gentium.* Collectio verò iſta vel *univerſalis* denuo eſt, vel *particularis*. Si *univerſalis*, falſa eſt, & loca oppoſita ubi Iſrael reſtringitur ad electos, habes Matt. II, 6. Luc. I, 54. II, 32. Act. V, 31. XXVIII, 20. Rom. IX, 6. XI, 26. Hebr. VIII, 8. Si *particularis*, cadit illatio. Nec opus *concordantiarum compilatione* in re obvia, & quæ tanto diſputatori ignota eſſe non debuit. An verò mirum, opponi iſtum Iſraelem filiis Dei diſperſis inter Gentes tamdiu à Dei fœdere alienas? Annon oppoſitionem etiam illam habes 1 Joh. II, 2. Chriſtum factum propitiationem non tantùm pro peccatis noſtris ſcilicet Judæorum, ſed & pro peccatis totius Mundi? Ibi ſanè ſermo de actuali propitiatione, & abſoluta, & cum conſolatione conjuncta quæ facta & pro Judæis dicitur, & pro totius Mundi electis, ut demonſtratum dedimus in Exercitationibus. Eandem oppoſitionem habes Joh. XI, 52. inter τὸ ἔθνος Judæorum pro quo Chriſtus moriturus dicitur *abſolutè* & actu, & inter filios Dei diſperſos in toto orbe.

XVIII. II. Inquit, *Abſurdum eſt, electos è Iudæis appellare nationem Iudaicam.* An hærendum in vocabulis nationis Judaicæ? Annon natio Judaica

&

& Iſrael æquipollent? An demonſtratum electos è Judæis vocari Iſraelem. III. *Multò abſurdius*, inquit, *electos è mundo mundum indigitare*; *Præterquam enim quod multò minima pars non ſolet nomenclationem totius ad ſe trahere, quum Chriſtus electos ſuos deſignare vult, quatenus à reliquis hominibus ſegregati ſunt, turbam illam hominum præteritorum penè innumerabilem mundi nomine denotat, ut* Joh. XVII, 6, 9, 14, 16. *Abhorret verò etiam à communi conſuetudine loquendi, ut & pars ſecreta* ἀπὸ τοῦ κόσμου, *& reliqui in mundo, ex quibus pars illa ſecreta eſt, eodem nomine nuncupentur. Atque ideò importunius eſſe, quod cum Chriſtus multitudinem illam præteritam* κόσμον *appellet* διακελικῶς *&* διασυρτικῶς *aliquo modo, negetque ſe curam habere iſtius mundi, quia eum conſiderat tanquam ſecretione jam factâ per vocationem efficacem, adeò ut alii crediderint, alii Euangelium reſpuerint, ſi per* κόσμον *hoc loco corpus electorum intelligeret, tanta ambiguitate ſermonis cogitationes hominum miris modis conturbaret.* At 1. Gloſſemata id genus hauſit à Remonſtrantibus Animadverſor. 2. Futilia illa ſunt; ſi enim abſurdum, electos è mundo mundum indigitare, abſurdè loquitur Scriptura Joh. I, 29. VI, 33. XVII, 21, 23. Rom. XI, 12, 15. II Cor. V, 19. Abſurdus verò Animadverſor potius, quàm Scriptura. 3. Si abſurdum, multò minimam partem ad ſe nomenclationem totius trahere, quî fit, quod homines, quibus Euangelium prædicandum vel & prædicatum vocentur πᾶσα κτίσις Marc. XVI, 15. Col. I, 6. & 23? Quî fit, quod *mundus* ita ſumatur, ut ſuprà demonſtratum? *qui* fit quod hymnus cœleſtis tribuatur παντὶ κτίσματι, Apoc. V, 13? Quî fit quod Paulus vocet Corinthios in genere ἡγιασμένους in Chriſto & Sanctos? Et quî Petrus illos, quibus inſcribit Epiſtolam ſuam, qui ἐκ τῆς διασπορᾶς profitebantur Euangelium, vocat ἐκλεκτοὺς promiſcuè? I Petr. II. & γένος ἐκλεκτὸν, *regale ſacerdotium, populum ſanctum*? Annon in locis iſtis omnibus, & paſſim alibi denominatio ducitur à *meliori* vel *potiori*? Quid promiſcuum magis & magis in uſu communi? 4. Præteritos interdum mundi nomine deſignari, ἐξαγώνιον, quæſtio, an ſemper? An quia interdum Chriſtus præteritos ita deſignat, eodem nomine electos nunquam inſignit? An quia κτίσιν interdum ſumit & κόσμον pro machina mundi diſtincta ab hominibus, non ſumit utramque vocem etiam pro hominibus? Annon, ut Joh. XVII. commate 6. & 9. κόσμος deſignat præteritos, ſic v. 23. deſignat electos? Annon nota ἀντανάκλησις, & diverſiſſima vocabuli mundi acceptio apud Johannem eodem verſu 10 cap. I? An mirum diverſis locis idem vocabulum diverſa ſignificare. Mundus itaque ſignificat *præteritos*, oppoſitus Dei filiis, ſignificat verò *electos* ex variis gentibus, oppoſitus uni genti, ad quam prius reſtringi videbatur Dei fœdus. 5. Obſervet etiam Lector, turbam hanc præteritorum, *propè innumerabilem* dici ab Animadverſore,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

& eundem tradere *illorum exitium* esse *inevitabile* & tamen, si ipsi credimus, Deus voluit, illam turbam innumerabilem, cujus exitium est inevitabile, sub conditione inevitabiliter illis non præstabili, salvari, & quidem ob inenarrabilem φιλανθρωπίαν, in cujus manu erat, nulla re obstante, totam hominum universitatem servare, si id ipsi placuisset. 6. An absurdum etiam, & partem secretam è mundo, & reliquam multitudinem ex qua secreta est, eodem nomine nuncupare? Cur ergo filii Abrahæ, Israël, & Juda vocantur interdum electi, interdum præteriti? Adde, denominationis istius rationes dari graves, quæ à nobis in Exercitationibus adductæ, quæ ne delibatæ quidem, nedum confutatæ ab Animadversore. An magis absurdum, multos ex hominibus in mundo viventes mundi nomine designare, quàm multos ex civibus, civitatem? Quid frequentius quàm Hierosolyma, & tota quidem, de aliquot civium numero efferri? Vide Matt. III, 5. IX, 54. & innumera id genus. An absurdum etiam, idem nomen καὶ δ᾽ εὐφημισμὸν & διασυρτικῶς diversis attribuere, cur ergo laudi ducitur Judæis quod sint *filii Abrahæ*, & simul vitio vertitur? 8. Ubi etiam Christus dicit, se nullam *amplius* habere curam salutis istius mundi? Imò cujus salutis curam semel habuit, perpetuò habet, & quos diligit, diligit usque ad finem Joh. XIII, 2. Nisi & affectus ejus & cura mutationi obnoxia censeantur. 9. An Christus etiam rationem tantùm habet secretionis factæ in tempore per vocationem efficacem, & non æternæ potissimum per electionem vel reprobationem, ex qua ista? An vel ignorabat illam Christus, vel non curabat, & voluit illos salvari in tempore, quos ipse ab æterno cum Patre odit, & præscripsit ad damnationem? Qui verò Deus unquam φιλανθρωπίᾳ vel amore in eos propenderit, quos dicit se *nunquam novisse*, docebit nos Animadversor. Et vel universalis ista assertio falsa est, vel Christi verba. An hærendum nobis hîc erit, cujus dicta vera censenda sint, non, an *Æmilii*, vel *Scauri*, sed an creatoris, vel creaturæ, Domini vel servi? *Importuniora* forsan ista erunt Animadversori iis quæ mihi objicit. Ea etiam trahere ad aliam quandam voluntatem posteriorem, est petere τὸ ἐν ἀρχῇ, & sapientiam simul ac immutabilitatem Dei evertere, qui primis curis hoc velit, secundis, illud velle desinat, & velit aliud. 10. Scilicet, si Animadversorem audimus, earundem vocum diversa interpretatio conturbat cogitationes hominis, & aliter loquendum erat Christo, quàm ut diceret, *sinite mortuos sepelire mortuos suos*, & Johanni, in *mundo erat & mundus per eum factus est, & mundus eum non agnovit. Novum mandatum scribo vobis, & non novum mandatum*, & sexcenta id genus; Securitatis etiam summæ, ista nobis objicere denuò, quæ discussimus p. 763, & 764.

XIX. Ut

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

XIX. Vt verò desinat Animadversor apud Lectorem veluti novam & absurdam vocabuli Mundi significationem traducere, quam hîc tuemur, contendendo Mundum in Scriptura interdum designare filios Dei per Mundum dispersos, & à Deo è mundo selectos, patietur se à me ad Augustinum ablegari, meliori jure in hoc argumento, quàm me ad Ciceronem revocatum cupit alibi. Videbit Eximium istum & inter omnes ex priscos Ecclesiæ Doctores intelligentissimum & acerrimum argumenti de Gratia vindicem idem planè ante nos & censuisse & probasse contra Adversarios Ecclesiæ Catholicæ. Collat. Tertii diei Breviculi collationum cum Donatistis cap. III. inquit: *Catholici testimonia proferebant, quibus in bono mundi nomen esse positum ostenderetur, sicuti est, Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, & cætera hujusmodi, ubi ostenderetur Ecclesia, quoniam ipsa utique per Christum reconciliatur Deo.* Et contra Donatistas post collationem. *Nos mundum*, inquit, *pro Ecclesiæ significatione positum dicebamus, sicut etiam Cyprianus intellexit, quia per totum mundum futura præfigurabatur Ecclesia. Nos non solùm in malam, sed etiam in bonam significationem mundum in Scripturis positum respondebamus, & commemorabamus illud quod scriptum est, Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, qui utique non sibi reconciliat nisi Ecclesiam.* Sic Epist. XLVIII. dum explicat locum, Christum esse propitiationem peccatorum nostrorum, nec tantùm nostrorum, sed totius Mundi, inquit: *Propter triticum quod est per totum mundum.* Sic Tract. LXXXVII. in Johannem: *Vniversa Ecclesia mundi nomine plerumque appellatur, sicut est illud, Deus erat in Christo,* &c. *Totus ergo mundus Ecclesia est, & totus mundus perditionis odit mundum redemptionis.* Gemina habet Auctor libri de vocat. Gentium apud Prosperum lib. I. cap. IX. & docet, *specialem* quandam censeri *universitatem, ut de toto mundo totus mundus liberatus, & de omnibus hominibus omnes videantur assumpti.* Et postquam multis ostendit, propositiones universales in Scriptura non semper universaliter intelligi, concludit: *His & aliis documentis, quæ possunt ab inquisitoribus numerosiora proferri, non dubiè demonstratur, interdum & pro parte terræ omnem terram,* & *pro parte mundi totum mundum, & pro parte hominum omnes homines nominari. Quorum tamen discretionem plerumque Scriptura citò aperit, ut sensus legentis ab universitatis appellatione ad partem, quæ intelligenda est, transferatur.* Similia his habet in Tract. de tribus Quæst. *Lupus Servatus* Abbas Ordinis Benedicti, Rabani Discipulus, qui vixit octavo seculo, quem è tenebris anno superiore erutum mecum communicavit Amplissimus, & omni laude dignissimus vir *David de VVillhem.* Eximia is multa in hunc sensum habet secunda quæst. de Prædest. pag. 33. 34. 35. & quæst. tert. de *sanguinis Christi taxatione seu pretio* pag. 57. 58. 59. 60.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

XX. Addit, *si mundus significet corpus electorum, Christum ita loquutum fuisse, sic Deus dilexit mundum electorum, ut filium suum dederit, ut quicunque ex illo mundo credat, habeat vitam æternam. Quo nihil possit dici sapientiâ Christi indignius. Vbi enim certum est, atque determinatum, omnes ad unum usque esse credituros, syncategoremate illo πᾶς vel quisquis, opus non esse quod rem relinquat in suspenso, ita ut nonnullos non esse credituros potiùs innuere videatur?* At quæ major supinitas quàm reponere denuo id ipsum, quod à nobis disertè & occupatum & confutatum à p. 766. ad 771, ne tentatâ quidem rationum nostrarum refutatione? Ostensum verò, præter alia, quæ ibi videri possunt, verba ista *ut quisquis*, &c. sapientissimè à Christo adhibita, ut quæ contineant *mediam* vel *conditionem*, cujus interventu Deus Mundo isti Filium salutarem reddere vult, nimirum fidem in ipsum, ut simul exponat & *causam* salutis nostræ προηγουμένην, & *objectum*, & *medium promerens*, & *medium applicans*, & *finem*. Postquam expenderit Lector nostra, nihil securitate istius hominis indignius esse pro certo judicabit, & verba Christi summâ cum sapientia dicta, cum expositione nostra quàm optimè consistere deprehendet. Nec τὸ πᾶς hîc quicquam relinquit in suspenso, nec innuit aliquos ex isto mundo dilecto à Deo non credituros, sed est mera & nuda conditionis ad applicationem beneficii necessariæ, sed & à Christo ipso partæ & collatæ, vel conferendæ expressio.

XXI. Dictat nobis in sequentibus Animadversor, *κόσμον primùm significare hominum universitatem, sine ullo discrimine consideratam.* At *primùm* aliud significat, nimirum *subjectivè* machinam universi, & quamvis *primùm* significaret hominum universitatem, non sequitur semper voces in prima significatione sumi. Hîc verò mundum ita sumi, reponendum nobis non erat ante rationum nostrarum confutationem. Κόσμου nomen etiam multitudini præteritæ tribui, ἐξαγώνιον, tantùm tribui, vel *nomen istud in ea significatione hærere*, falsum. Nec sufficit, eam *majorem* esse, ut ostensum, ob duplex denominationis fundamentum *intensivum* & *extensivum*. Nec præteriti *aliquo* modo tantùm vitio mundi sunt inquinati, ut inquit, sed omni modo. Et quia *antecedenter* & *objectivè*, electi ipsi æquè cum aliis isto vitio sunt inquinati, nomen istud illi tribuitur, adeòque considerantur ut mundus, ex se *antecedenter*, quando Deus discrimen inter eos ponit & alios. Sic Christus pro *hostibus* & *impiis* mortuus dicitur. Ex unius verò significationis mundi positione ad eversionem alterius argumentari, ἀνακόλουθον est & jejunum.

XXII. Dixeram inter alia, quæ ne tangit quidem Animadversor, electos nationibus longè universalioribus designari in Scriptura, vocari enim *omnem carnem, omnes familias, & nationes terræ; omnes fines terræ, omnes fami-*

familias Gentium, omnes gentes, omnes populos, totum mundum. Excipit Animadversor, ista dici vel καθ' ὑπερβολήν, vel κατ' ἀντιδιαστολήν. Istud verum, ideo talia sic efferri, quia opponitur œconomia Novi Testamenti, œconomiæ Testamenti Veteris, in qua una tantùm gens fœderis divini facta particeps. Et ob denominationem sumptam *à meliori*, cujus partis potissimam Deus in Mundo rationem habet. Quæ sit ratio oppositionis, suprà à nobis excussum. Retorquemus verò objecta nobis ab Animadversore κατὰ τὸ βίαιον. Si electi, comparati cum præteritis, vix unus sunt, ex magna ac populosa urbe, ut innuit Animadversor, absurdum verò sit, uno è flammis erepto, dici totam urbem dilectam, & à flammis servatam; Annon absurdissimum erit, Deum *omnem carnem*, omnes *familias & nationes gentium, omnes fines terræ, omnes populos, totum mundum*, vocare exiguum istum numerum electorum, qui vix unus in comparatione dici possunt cum reliquis hominibus? Vel ergo absurditatis juxta nobiscum rei peragendi scriptores sacri, vel nos cum illis absolvendi, & Animadversori absurditas tota imputanda. Et eadem ratione qua κατ' ἀντιδιαστολὴν phrases istas adhibitas censet, eâdem nos Mundi vocabulum adhibitum, regerimus Animadversori, optimo jure.

XXIII. Adjeci in Exercit. Per *synechdochen integri*, ut malos sic bonos posse mundum vocari, Quid hîc excipit? 1. Me negare non posse, mundi vocem *prius* pertinere ad hominum universitatem, quod est integrum quid, quàm ad ejus partes seorsim consideratas. At quid id ad rem? Satis, utraque pars *secundariò* hac nomenclatione designetur? 2. Addit, quando de integro descenditur ad partes, rem claram esse de multitudine præteritorum, quod & major pars sit, & retineat naturam & conditionem integri, nec subeat ullam mutationem, quia manet in corruptione insita, & habet rationem massæ, ex qua exigua aliqua pars secernitur. Mirum ergo non esse, si res eadem in se manens antiquum nomen obtineat. At de electis aliter se rem habere. 1. Numerum enim *minorem* longè esse, & *penè contemnendum* præ reliquorum turba. 2. Mutationem electos memorabilem subire, naturam corruptam exuere, secerni è massa, ut novum corpus constituant. Cur ergo nomen pristinum retineant? Ista verò omnia nihil nisi argutationes meræ. Nam 1. De nomenclatione ista relata ad præteritos nulla quæstio. 2. Minorem numerum electorum non obstare isti denominationi, ostensum, vel itaque demonstrandum Animadversori, denominationem tantùm duci *à majori*, & non *à meliori* quandoque, vel agnoscenda illationis istius futilitas. 3. *Penè contemnendum* esse præ reliquis electorum *numerum* nonnisi συλληπτικῶς dici potest, præterquam quod id ipsum Animadversori regeri potest, qui

contemnendo isti *numero* tantùm fidem destinari vult, sine qua tamen nemo salvari potest. 4. *Si contemnendus ille numerus*, ut parum ex decoro loquitur Animadversor, vocari potest *omnis caro*; *omnes gentes*, *omnes fines terræ, totus mundus*, cur non & mundus? Quasi etiam id quod subit mutationem, non possit priori nomine designari? Cur ergò Matthæus post conversionem vocatur adhuc ὁ τελώνης Matth. x, 3. Cur *meretrices* & *Publicani* qui desierunt esse tales, dicuntur adhuc tales? Sic cur Paulus se vocat Pharisæum? Secernuntur sanè electi è massa, sed nomen antecedens obid alio sensu illis sine absurditate dari potest. Sic, verbi gratiâ, annon populus Israël olim fuit secretus è massa reliquorum populorum, ut novum quoddam corpus constitueret? An non tamen appellatur sæpe nominibus iis communibus? An non idem urgeri potest contra nomenclationes jam datas, *omnis carnis, omnium populorum*, & aliorum id genus? An pristinum nomen non retinet Francia, Imperium Romanum, & innumera talia, post maximas etiam mutationes?

XXIV. Addit admiratione dignissimus homo, istud *mirabile* esse, *quod, quemadmodum mundus possint vocari illi quorum princeps est Sathan, sic mundum vocari posse, quorum Christus est caput, & pro quibus Christus est mortuus. Nempe ut Diabolus dicitur esse ὁ ἐν τῷ κόσμῳ, sic Christus appellari etiam potuerit ὁ ἐν τῷ κόσμῳ, quamvis se neget esse ἐκ τοῦ κόσμου. Et ut increduli dicuntur ἐκ τοῦ κόσμου εἶναι, sic etiam electos ἐκ τοῦ κόσμου esse dicendos, quum tamen Christus id disertè inficietur, & Christus Princeps τοῦ κόσμου appellabitur, quod est nomen Diaboli. Sic nihil fore tam distinctum vel oppositum in Scriptura, quod non confundatur. Eò deveniri potius quàm Christus statuatur viam omnibus hominibus ad salutem aperuisse, si modò eam ingrediantur.* Ista revera admiratione dignissima sunt. Observet Lector 1. A me dictorum, & verissimè quidem, fundamentum. Si denominatio potest duci *à priori*, posse eam etiam *à potiori* vel *meliori* duci. Si enim mali possunt vocari mundus, cur non boni? Annon illi etiam in mundo, & pars mundi, & potissima quidem? An magis etiam absurdum, eos vocari mundum, quàm *omnem carnem, omnes familias gentium?* &c. 2. An absurdum de Christo dicere quod verissimè ei convenit, quod sit, ὁ ἐν τῷ κόσμῳ? Annon ipse testatur se semper in eo nobiscum esse ad consummationem usque seculi? Annon ille in mundo est, ut Deus, & Dominus omnium? Si est, cur talis nequit dici? An quia Diabolus *abusivè* ita vocatur, absurdum erit, Christum *verè* & *propriè* ita vocari? Absurdum itaque erit, Christum vocare Deum, quia Diabolus etiam Deus vocatur, & idola varia. An quia Diabolus vocatur ἐξουσία πνευματική, nomen illud Christo aptari nequit? 3. An etiam idem sunt esse ἐκ τοῦ κόσμου, & esse ἐν τῷ κόσμῳ? An quia Christus

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL. 2.6.387

ſtus negat alio ſenſu ſe eſſe ἐκ τοῦ κόσμου, nimirum ratione & miſſionis ſuæ in carnem, & generationis ordinariæ ex carne & ſanguine, & ratione immunitatis ab omni contage mundi, alio ſenſu non poteſt dici, ὁ ἐν τῷ κόσμῳ? 4. Annon fideles ipſi dici poſſunt ἐκ τοῦ κόσμου eſſe & non κατ᾽ ἄλλο καὶ ἄλλο, prius *antecedenter*, poſterius *conſequenter?* Sic dici poteſt, illos eſſe ἐκ τοῦ κόσμου, & non eſſe, *phyſicè*, non *ethicè*: Non abſurdum itaque idem de utriſque efferri. Et quando Chriſtus negat electos eſſe ἐκ τοῦ κόσμου, notum, eum id dicere *ſecundùm quid*, & *reſtrictè*, non *abſolutè*. 5. An abſurdum etiam, Chriſtum Principem τοῦ κόσμου vocare, ſenſu diverſiſſimo à prædicato illo adſcripto Diabolo? Illum ut Deum verum, & αὐτοκράτορα mundi per *veram denominationem*, Diabolum per *meram uſurpationem*, vel *falſam opinationem*. Nec hinc ſequitur confuſio, niſi inde etiam oriatur, quòd Deo & Diabolo, Deo & creaturis, electis & reprobis, brutis & hominibus, brutis & inanimatis eadem quandoque prædicata adſcribantur. Abſurda hîc itaque finguntur, & meri ſunt tragelaphi. 6. Meritò eò non devenimus, ut cum Socinianis & Remonſtrantibus ſtatuamus, *Chriſtum viam ad ſalutem omnibus hominibus aperuiſſe, ſi modò eam ingrediantur.* Præterquam enim quod id falſum & humani arbitrii viribus inſinuandis opportunum, id ad ludibrium tantùm dictum cenſeri poteſt, reſpectu omnium illorum, qui non magis eam ingredi poſſunt, quàm viam ipſam ad ſalutem aperire.

XXV. Rationem à me allatarum tandem confutationem infrà pollicetur, ſed non præſtat Animadverſor, *centies repetitas* fruſtra dicit, ſi millies etiam repetitæ eſſent, modò ſolidæ ſint, eo nihil illis decederet. Sin tales non ſint, ne ſemel quidem adferri debuere. Id verò docendum Animadverſori, non dicendum tantùm. Non declinanda verò vel rejicienda hîc erat earum confutatio. Sed perſequenda in ſede ſua, ubi de elucidatione loci iſtius agebatur, ad quem pertinent. Sed ſolenne admirando iſti Diſputatori, declinare omnia ea quæ ſtringunt, & alibi eorum confutationem polliceri. Fruſtrà etiam addit, *nullum fore ſcribendi finem, ſi rationes refutare vellet, quibus excuſem appellationis iſtius peregrinitatem.* Sic ſanè compendio omnia confutari poſſunt. Et hoc eſt ad omnia reſpondere, & nihil prætermittere. Quàm hîc rhetoricationi ampliſſimæ & exclamationibus tragicis locus foret! Quæ magnifica dicteria non congeſſiſſet Animadverſor, ſi tàm propudiosè reſpondiſſem ad mihi objecta! Egregium verò & joculare addere, id non neceſſarium eſſe *quòd reſpondentis partes tueatur tantùm.* At ſi eas tueri voluit, ut debuit, cur non reſpondit? An reſpondentis partes non ſunt ad objecta reſpondere? Quid magis dilutum? Et quia argumentantis partes tueor, illius erat, & argu-